

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Michaela Brusnická

Transformace systému péče o ohrožené děti a náhradní rodinná péče

Olomouc 2014

Vedoucí práce: PhDr. Linda Švrčinová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Transformace systému péče o ohrožené děti a náhradní rodinná péče“ vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Bc. Michaela Brusnická

Děkuji PhDr. Lindě Švrčinové, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování cenných rad a připomínek. Dále bych ráda poděkovala zástupcům jednotlivých organizací v Královéhradeckém kraji, kteří mi poskytli rozhovory. Poděkování patří i paní Evě Škvrnové za korekci diplomové práce. A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině a mým blízkým za jejich podporu, pochopení a trpělivost nejen při zpracování diplomové práce, ale po celou dobu studia.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Michaela Brusnická
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Linda Švrčinová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Transformace systému péče o ohrožené děti a náhradní rodinná péče
Název v angličtině:	Transformation of the system of care for endangered children and alternative family care
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá procesem transformace systému péče o ohrožené děti v souvislosti s náhradní rodinnou péčí. Stručně představuje systém náhradní rodinné péče v České republice, jednotlivé formy náhradní rodinné péče a vymezení dané problematiky v legislativních předpisech. Objasňuje podstatu aktuálně probíhajícího procesu transformace, navrhaná opatření a cíle a charakterizuje stěžejní dokumenty tohoto procesu. Empirická část je založena na kvalitativním šetření, které se zaměřuje na organizace pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany poskytující služby na podporu náhradní rodinné péče v Královéhradeckém kraji. Na základě dat získaných prostřednictvím výzkumných metod studia spisové dokumentace a rozhovoru bylo analyzováno území Královéhradeckého kraje v oblasti služeb podporujících náhradní rodiny.
Klíčová slova:	Transformace systému péče o ohrožené děti, náhradní rodinná péče, sociálně-právní ochrana dětí, rodina, ohrožené dítě, služby podporující náhradní rodiny
Anotace v angličtině:	Diploma thesis deals with process of transformation of the system of care for children at risk in connection with alternative family care. Briefly presents system of alternative family care in Czech republic, various forms of this system and coherence of problems with Czech law. It clarifies the gist of the ongoing transformation and its proposed measures and purposes. There are also characterized the main documents of the process. The empirical part of the thesis is based on qualitative investigation which is focused on providing services to support alternative family care by the authorized organizations to social and legal protection of children in Hradec Králové region. Analysis of this region in services supporting alternative families was performed on the basis of study of the case file and interview methods.
Klíčová slova v angličtině:	Transformation of the system of care for children at risk, alternative family care, social and legal protection of children, family, child at risk, services to support alternative families

<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Příloha č. 1: Analýza výročních zpráv pověřených organizací poskytujících služby na podporu náhradní rodinné péče v Královéhradeckém kraji za rok 2012</p> <p>Příloha č. 2: Přehled činností jednotlivých zařízení vyplývající z pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v Královéhradeckém kraji</p> <p>Příloha č. 3: Přehled služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji</p> <p>Příloha č. 4: Tabulky statistického vyjádření stavu NRP v Královéhradeckém kraji v období let 2005 - 2012</p> <p>Příloha č. 5: Transkripce rozhovoru PROSTOR PRO o.s.</p> <p>Příloha č. 6: Transkripce rozhovoru Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.</p> <p>Příloha č. 7: Transkripce rozhovoru Farní charita Dvůr Králové nad Labem</p> <p>Příloha č. 8: Transkripce rozhovoru Oblastní charita Trutnov</p> <p>Příloha č. 9: Transkripce rozhovoru Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.</p> <p>Příloha č. 10: Transkripce rozhovoru SALINGER o.s.</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>98 stran</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Český</p>

Obsah

Úvod	8
1 Vymezení základních pojmů	11
2 Systém náhradní rodinné péče v České republice	14
2.1 Formy náhradní rodinné péče.....	14
2.1.1 Osvojení	14
2.1.2 Pěstounská péče	18
2.1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu	21
2.1.4 Poručenství.....	24
2.1.5 Opatrovnictví	25
2.1.6 Svěření do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče.....	25
2.1.7 Hostitelská péče	26
2.2 Legislativní vymezení	28
3 Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti	33
3.1 Systém péče o ohrožené děti vyžadující změnu	33
3.2 Sestavení Návrhu opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti	35
3.3 Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011	38
3.3.1 Navrhovaná opatření vymezená NAP.....	39
3.3.2 Plnění NAP na období 2009 – 2011	42
3.4 Národní strategie ochrany práv dětí a Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012 - 2015	43
4 Charakteristika Královéhradeckého kraje	47
4.1 Statistika NRP v Královéhradeckém kraji v období 2005 – 2012	49
4.2 Přehled organizací poskytujících služby na podporu NRP v Královéhradeckém kraji	51
4.1.1 PROSTOR PRO o.s.	51
4.1.2 SALINGER o.s.	52
4.1.3 Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.	55
4.1.4 Centrum pěstounských rodin o.s.....	55
4.1.5 MUDr. Julie Hadašová a MUDr. Lubomír Hadaš	56
4.1.6 Šťastný domov o.s.	56
4.1.7 Oblastní charita Jičín	57
4.1.8 Most k životu o.p.s.....	58
4.1.9 Oblastní charita Trutnov	58
4.1.10 Farní charita Dvůr Králové nad Labem	59
4.1.11 Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.....	60
4.1.12 PhDr. Zdeňka Rejtharová	60

5 Úvod do šetření.....	62
5.1 Cíle šetření.....	62
5.2 Problém a otázky šetření	63
5.3 Kvalitativní výzkum.....	63
5.4 Metody šetření.....	65
5.5 Respondenti – volba na základě kritérií	66
6 Vyhodnocení šetření.....	68
6.1. Pokrytí služeb podporujících NRP na území Královéhradeckého kraje.....	69
6.2 Dostatečnost využívání stávajících služeb na podporu NRP	69
6.3 Překážky či bariéry kvalitního vykonávání služeb na podporu NRP.....	70
6.4 Efektivita využívání služeb na podporu NRP	71
6.5 Spolupráce organizací podporujících NRP s Krajským úřadem Královéhradeckého kraje.....	71
6.6 Legislativní změny – novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí a Občanský zákoník	72
6.7 Nejčastější problémy klientů a nejčastěji využívané služby organizací	72
6.8 Vzdělávání pěstounů	73
6.9 Víkendové pobyty, odlehčovací služby	74
6.10 Provázení rodiny	75
6.11 Setkání pěstounů	75
6.12 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	76
6.13 Asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou.....	77
6.14 Přípravy žadatelů o NRP	78
6.15 Akce pro veřejnost	78
6.16 Aktuální potřeby organizací, současné problémy	79
6.17 Zdroje financování	79
6.18 Rozšíření nabídky poskytovaných služeb	80
7 Shrnutí výsledků šetření, závěrečná doporučení	81
Závěr.....	84
Seznam zkratk.....	88
Seznam tabulek a obrázků	90
Seznam použitých zdrojů.....	91
Seznam příloh.....	98

Úvod

Rodina by pro každého z nás měla v životě představovat tu nejdůležitější hodnotu. Společenství lidí, kteří rodinu tvoří, dává člověku pocit sounáležitosti, jistoty, bezpečí, lásky a porozumění. Jsou to rodiče, kteří o nás pečují, vychovávají nás a provází nás všemi radostmi i strastmi života, dokud se z nás nestanou dospělí samostatní lidé. Rodina má zkrátka v životě každého lidského jedince nezastupitelné místo. Tato slova zní velmi krásně a je z toho člověku až úzko, když si uvědomí, že ne každé dítě má možnost nebo šanci výše zmíněné poznat a zažít. Naše společenství nemůže být k těmto případům lhostejné, a proto se snaží tyto skutečnosti kompenzovat prostřednictvím institutu náhradní rodinné péče. Náhradní rodinná péče tedy sehrává svou roli v případech, kdy funkčnost biologické rodiny selhává a péče o dítě i jeho výchova jsou tak ohroženy.

Volba tématu diplomové práce pro mě byla více než jasná. Náhradní rodinné péče mě provází po celou dobu mého studia, kdy jsem se s touto problematikou měla možnost ne jednou setkat díky mnohým odborným praxím v sociální sféře. Je to problematika stále aktuální a v médiích velice často diskutovaná. Aktuálnost tématu práce je podmíněna také jeho spojením s procesem transformace, kdy můžeme sledovat snahy o vytvoření nového systému péče o ohrožené děti. Česká republika již musela zareagovat nejen na kritiku z řad odborníků v této oblasti, psychologů, pedagogů, ale i opakovaná upozornění ze strany Evropského soudu pro lidská práva či Výboru pro práva dítěte OSN. Dlouhé roky bylo poukazováno na „zkratnatělost“ systému péče o ohrožené děti, na vysoký počet dětí v ústavních zařízeních a na nevhodnost a neblahý vliv ústavní péče na zdravý vývoj dítěte. Přestože mnohé evropské země proces transformace již dávno zahájily, Česká republika na sebe nechávala dlouho čekat. V našem státě je transformace otázkou zhruba posledních šesti let a stále není tento proces u konce. Proto také v této oblasti nebylo prozatím realizováno příliš mnoho výzkumů či šetření, na základě jejichž výsledků by bylo možné komplexně zhodnotit a srovnat námi zkoumanou problematiku.

Struktura diplomové práce je rozčleněna na část teoretickou a část empirickou. Cílem teoretické části je objasnit a vysvětlit základní pojmy související se zkoumanou problematikou. Dále stručně charakterizovat systém náhradní rodinné péče v České republice, popsat jednotlivé formy náhradní rodinné péče a vymezit jejich zakotvení v legislativních předpisech. A v neposlední řadě popsat systém transformace péče o ohrožené děti, jeho záměry, opatření. Rozebrat výchozí strategické dokumenty vztahující se k transformaci

a srovnat stav systému péče o ohrožené děti před tímto procesem a kýžený stav, který si transformace klade za cíl.

Nutno podotknout, že diplomová práce předpokládá u čtenáře elementární znalost problematiky náhradní rodinné péče, proto se v kapitole věnované systému náhradní rodinné péče v České republice nevěnuji popisu jednotlivých forem náhradní rodinné péče dopodrobna. Vymezit legislativní rámec problematiky považuji za více než důležité, a to především z hlediska poměrně rozsáhlých změn, které v této oblasti nastaly. Předně se jedná o novelu zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. V obsahu práce je na tyto změny poukázáno, ty nejpodstatnější, související s tématem diplomové práce, jsou blíže rozebrány a zároveň je porovnána aktuálně platná legislativní úprava s úpravou původní, tedy před těmito změnami.

Na teoretickou část plynule navazuje část empirická, jejíž úvodní kapitola se věnuje charakteristice Královéhradeckého kraje, který je aktuálním místem mého bydliště. Tato kapitola je zde tedy zařazena záměrně, a to z důvodu lokálního začlenění kvalitativního šetření, jehož hlavním cílem je zjistit a popsat, jaké jsou dostupné služby na podporu náhradní rodinné péče vykonávané na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany Královéhradeckým krajem. Dále chci analyzovat, jak jsou tyto služby využívány a zda je jejich počet na území kraje dostatečný. Zjistit, jaká je efektivita využívání těchto služeb a jaké jsou případné překážky jejich kvalitního výkonu. Definovat, s jakými problémy se jednotlivé organizace při poskytování služeb pro náhradní rodiny potýkají. A v neposlední řadě chci zjistit, jaká je podpora těchto organizací ze strany Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Proto jsou v empirické části popsány jednotlivé organizace a jimi poskytované služby. Z takto vytvořeného přehledu potom vycházím při samotném kvalitativním šetření. Služby na podporu náhradní rodinné péče v Královéhradeckém kraji jsou tedy námi zvolená výzkumná oblast, které se bude kvalitativní šetření této práce věnovat. Metoda studia spisové dokumentace a rozhovoru jsou potom konkrétními metodami šetření, pomocí kterých byl proveden sběr dat. Ta se následně stala podkladem pro sestavení analýzy Královéhradeckého kraje v oblasti služeb podporujících náhradní rodinnou péči.

Jak do části teoretické, tak empirické jsou pro dokreslení a ucelení představy čtenáře zařazeny tabulky, mapy a obrázky související s námi zkoumanou problematikou. V přílohách práce jsou, kromě jiného, uvedeny i doslovné transkripce provedených rozhovorů.

I Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

Dříve než přistoupíme k samotnému obsahu diplomové práce, dovoluujeme si hned na úvod uvést a vysvětlit několik základních pojmů, které se v textu vyskytují.

Rodina

Rodina je předmětem zájmu různých vědních disciplín (např. sociologie, psychologie, právo, sociální práce atd.) Odborné publikace uvádějí mnoho různých definic rodiny. Ve všech se ale v podstatě odráží shodné znaky či vlastnosti¹. Jedná se o specifický společenský útvar, malou sociální skupinu. Je to zároveň skupina primární, vlastní, členská, trvalá a též neformální. Tudíž vzniká proto, že její členové chtějí, přejí si to, nikoliv na základě nějakého formálního, vnějšího popudu. Členové rodiny jsou vzájemně provázáni sítí vnitřních vztahů, vazeb a od toho se také odvíjí jejich pozice a role.

Užší, tradičnější pojetí rodiny dle Matouška² definuje rodinu jako skupinu lidí spojenou pouty pokrevního příbuzenství nebo právních svazků (např. sňatkem, adopcí). Sociální systém ČR dle platných zákonů rozumí rodinou soužití rodičů a nezaopatřených dětí.

Dobře fungující rodina plní čtyři základní funkce³ (biologickou, ekonomickou, emocionální, výchovnou). Pokud jednu či více z uvedených funkcí neplní, hovoříme o rodině dysfunkční. V případě, že by rodina neplnila ani jednu funkci a naopak dítěti ještě nějakým způsobem ubližovala, jednalo by se o afunkční typ rodiny.

Biologičtí rodiče

Biologičtí rodiče jsou lidé, kteří dítě zplodili a přivedli ho na svět.

Rodičovská odpovědnost

Rodičovská odpovědnost⁴ zahrnuje poměrně širokou škálu práv a povinností rodičů ve vztahu k péči o dítě. Jedná se zejména o péči o zdraví dítěte, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Dále se vztahuje k ochraně dítěte, k udržování osobního styku s ním, zajišťování

¹ KALÁBOVÁ, Helena et al. *ÉTOS: Rodina ve výchově a sociálních vědách*. (2013, s. 40 - 42)

² MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. (2008, s. 177)

³ KALÁBOVÁ, Helena et al. *ÉTOS: Rodina ve výchově a sociálních vědách*. (2013, s. 42)

⁴ Občanský zákoník, §858

jeho výchovy a vzdělání, zastupování, spravování jeho jmění. Rodičovská odpovědnost náleží oběma rodičům rovným dílem, a to již od momentu narození dítěte, až do nabytí jeho plné svéprávnosti. Trvání a rozsah může změnit pouze soud.

Dítě

Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud dle příslušného právního řádu nebylo zletilosti dosaženo dříve.⁵

Ohrožené dítě

Pojem ohrožení zahrnuje širokou škálu faktorů, které ve spojitosti s osobností dítěte mohou negativně ovlivňovat jeho vývoj. Matoušek ve své publikaci⁶ uvádí, že ohrožené dítě je takové, jehož život nebo zdraví jsou nějakým způsobem ohroženy. Zároveň ale dodává, že si děti tyto situace nevolí svobodně či dobrovolně, ale jsou do nich vrženy a ve většině případů není v jejich silách se z takových podmínek vymanit.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, operuje s pojmem dítě vyžadující zvýšenou pozornost⁷, kterým je:

- dítě, jehož rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti nebo tato práva nevykonávají či zneužívají,
- dítě, které bylo svěřeno do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče nebo pokud tato osoba neplní povinnosti, které pro ni ze svěřeni plynou,
- dítě vedoucí zahálčivý či nemravný život, který spočívá v neplnění školní docházky, požívání alkoholu nebo jiných návykových látek, ohrožení závislostí, spáchání trestného činu nebo činu jinak trestného, opakovaném nebo soustavném páchání přestupků, živení se prostitucí, nevykonávání práce za předpokladu nedostatečného zdroje obživy,
- dítě, které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu,
- dítě, na kterém byl spáchán trestný čin nebo je takovým činem potencionálně ohroženo,
- dítě, které je jinak ohroženo na příznivém vývoji.

Z hlediska zaměření této práce pro nás budou směrodatné faktory v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany (dále jen SPO) v oblasti náhradní rodinné péče (dále jen NRP).

⁵ Úmluva o právech dítěte, část 1, článek 1

⁶ MATOUŠEK, Oldřich et al. *Metody a řízení sociální práce*. (2003, s. 201 – 202)

⁷ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, §6

Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je forma péče o dítě, které je vychováváno jinými osobami než rodiči. Důležité je zde prostředí, které se co možná nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tento typ péče by měl být upřednostňován před péčí ústavní.⁸

Ústavní výchova

V případě, kdy je výchova dítěte vážně ohrožena, narušena nebo kdy rodiče nemohou ze závažných důvodů výchovu dítěte zabezpečit, nařídí soud výchovné opatření v podobě ústavní výchovy, jestliže jiná výchovná opatření nevedla k nápravě. Jak již bylo výše zmíněno, vždy je třeba dát přednost NRP před péčí ústavní, pokud je to možné.⁹

Sociálně-právní ochrana dětí

Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen SPOD) se rozumí zejména ochrana práv dětí na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dětí, včetně ochrany jejich jmění¹⁰. Tyto funkce mají primárně plnit rodiče dítěte. V případě, že tak nečiní a zájmy dítěte jsou ohroženy, vstupuje do této funkce stát.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) zajišťují výkon výše zmíněné SPOD. Zákon¹¹ těmito orgány rozumí především krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady, ministerstvo, Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí v Brně a Úřad práce České republiky. Dále pak tuto agendu zajišťují obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro SPOD a další fyzické či právnické osoby, pokud jsou výkonem SPOD pověřeny.

⁸ BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. (2011, s. 37)

⁹ Tamtéž

¹⁰ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, § 1

¹¹ Tamtéž, § 4

2 Systém náhradní rodinné péče v České republice

Uspokojovat základní bio-psycho-sociální potřeby dítěte po jeho narození, milovat ho, vychovávat a pečovat o něj – to by mělo být přirozeností každého rodiče. Bohužel, i z praxe víme, že tomu tak není vždy. Stále se setkáváme s rodiči, kteří nechtějí, neumějí či z nejrůznějších důvodů nemohou svým dětem poskytnout pevné zázemí, jistotu, bezpečí a vše, co z rodičovské role vychází. K takovým případům a situacím nemůže být společnost lhostejná, a proto se snaží o jejich kompenzaci. A právě jedním z prostředků kompenzace se stává NRP, která má vždy přednost před péčí ústavní.

V následující kapitole rozebereme jednotlivé formy NRP a zároveň se zaměříme na jejich zakotvení v právním řádu České republiky. Zmínit právní rámec této problematiky považujeme za důležité i z hlediska nedávných legislativních změn, které se dotkly NRP ve velké míře. Tím máme na mysli především novelu zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o SPOD) a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen občanský zákoník). Oba dva tyto zákony budou blíže rozebrány v druhé podkapitole (viz podkapitola 2.2 Legislativní vymezení).

2.1 Formy náhradní rodinné péče

V této podkapitole se blíže zaměříme a stručně charakterizujeme formy NRP v přirozených podmínkách, mezi které patří osvojení, pěstounská péče (dále jen PP), pěstounská péče na přechodnou dobu (dále jen PPPD), poručenství, opatrovnictví a svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče. Do výčtu jsme se rozhodli zařadit také hostitelskou péči, přestože se nejedná o právně zakotvený pojem, jako je tomu v případě výše zmíněných forem.

2.1.1 Osvojení

Osvojení je takovou formou NRP, která se svou charakteristikou nejvíce podobá modelu „vlastní rodiny“. Tudíž je zde hlavní snahou nahradit chybějící a zároveň stabilní rodinné prostředí. Právní zakotvení osvojení, stejně tak jako ostatních forem NRP, bylo až do konce roku 2013 předmětem zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rodině). Od 1.1.2014 ovšem vešel v platnost nový občanský zákoník, kterým se zákon o rodině zrušil, a rodinné právo tak přešlo do jeho gesce.

Občanský zákoník vymezuje osvojení¹² jako přijetí cizí osoby za vlastní. Jak již bylo výše zmíněno, osvojení se ze všech forem NRP blíží modelu vlastní rodiny nejvíce. Proto je zde kladen důraz na předpoklad existence takového vztahu mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem. Vždy, a to ať se jedná o jakoukoliv formu NRP, je třeba klást na první místo zájmy daného dítěte. „*Osvojitelem se může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem.*“¹³

Občanský zákoník rovněž nově vymezuje přiměřený věkový rozdíl, který musí být mezi osvojencem a osvojitelem. Stanovuje tedy, že by tento rozdíl neměl být menší než šestnáct let. Pouze ve velmi výjimečných případech by mohl být menší, a to opět s přihlédnutím k zájmům dítěte a souhlasu jeho opatrovníka. Konečné rozhodnutí o osvojení je vždy v kompetenci příslušného soudu, na jehož základě je osvojitel zapsán do matriky jako rodič dítěte. Zároveň zaniká příbuzenský poměr mezi osvojencem a původní rodinou, a vzniká nový příbuzenský poměr mezi osvojencem a příbuznými osvojitele. Dle zákona o rodině tímto úkonem osvojenec automaticky nesl příjmení osvojitele. S příchodem nového občanského zákoníku přichází i možnost volby osvojence, který pokud nesouhlasí se změnou příjmení, rozhodne soud o připojení příjmení osvojitele k jeho stávajícímu.

K provedení osvojení je třeba mít vždy souhlas¹⁴, a to jak osvojovaného dítěte, tak jeho rodičů. V případě *souhlasu dítěte* stanovuje nová právní úprava věkovou hranici dvanáct let, kdy je dítě způsobilé dát tento souhlas samo. Pokud tato hranice dosažena nebyla, dává souhlas jeho opatrovník. *Souhlas rodičů* osvojovaného dítěte je vždy uskutečněn až po jejich řádném poučení o podstatě a důsledcích prohlášení takového souhlasu a daného osvojení. Souhlas s osvojením má podobu osobního prohlášení vůči příslušnému soudu, které dává matka osvojovaného dítěte nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Otec může bezprostředně po narození dítěte. Tento souhlas mají rodiče dítěte právo odvolat, a to po dobu tří měsíců od jeho prohlášení. Stanovená doba tří měsíců může být v zákonem vymezených případech překročena. A sice, nebylo-li osvojované dítě ještě předáno do péče osvojitele před osvojením nebo má-li být z rozhodnutí soudu vydáno tím, komu bylo svěřeno do péče,

¹² Občanský zákoník, hlava II., díl 2, oddíl 2

¹³ Tamtéž, §799

¹⁴ Tamtéž, hlava II., díl 2, oddíl 2, pododdíl 2

protože je v souladu s jeho zájmy, aby bylo se svými rodiči. Pokud v horizontu šesti let vůbec nedojde k osvojení dítěte, daný souhlas přestává být účinný taktéž.

S pozbylou účinností zákona o rodině pozbývá na významu i ustanovení, že je třeba souhlasu rodiče osvojovaného dítěte i za předpokladu, že je daný rodič nezletilý. Nově platí, že pokud rodič dítěte nedosáhl věku šestnácti let, nemůže dát souhlas k osvojení. Souhlas s osvojením nemůže rovněž dát ani opatrovník takového rodiče, který nenabyl plné svéprávnosti. Způsobilost takového rodiče dát souhlas s osvojením posoudí soud.

Občanský zákoník pamatuje i na okolnosti, kdy souhlasu rodiče osvojovaného dítěte není třeba. Jedná se o případy, kdy byl rodič zbaven rodičovské odpovědnosti a zároveň práva dát souhlas k osvojení. Kdy rodič není schopen projevit svou vůli nebo rozpoznat následky svého jednání. Kdy se rodič zdržuje na neznámém místě a to se nepodaří soudu zjistit ani při vynaložení potřebné pečlivosti. A konečně i v případech, kdy rodič o dítě zjevně nemá zájem. Zjevný nezájem je takový, který trvá alespoň tři měsíce od posledního projeveného opravdového zájmu. Svou úlohu zde sehrává i OSPOD, který by měl takového rodiče poučit o možných důsledcích svého chování. Od tohoto poučení musí rovněž uplynout alespoň tři měsíce. Přestože nastanou výše zmíněné okolnosti a k osvojení není třeba souhlasu rodiče, může soud narazit na překážku v osvojení, a to v podobě podání návrhu blízkých příbuzných dítěte, kteří jsou schopni a ochotni o dítě pečovat. V takovém případě musí dát soud přednost blízkým příbuzným, je-li to v zájmu dítěte a je-li zjevné, že budou schopni o dítě pečovat.

Jak již bylo výše zmíněno, rozhodnutí o osvojení je plně v kompetenci příslušného soudu. Takovému rozhodnutí musí ze zákona předcházet doba, kdy je osvojované dítě v péči osvojitele na jeho náklad. Hovoříme zde o tzv. *péči před osvojením*¹⁵. Přestože občanský zákoník umožňuje předat dítě do péče budoucích osvojitelů ihned po učinění souhlasu k osvojení ze strany rodičů dítěte, péče před osvojením jako taková započíná okamžikem uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byl tento souhlas dán. Jakmile péče před osvojením započne, nemůže skončit dříve, než uplynutím šesti měsíců. Smyslem této péče je učinění přesvědčivého zjištění, že se mezi osvojitelem a dítětem vytvořil takový poměr, jaký je hlavním cílem osvojení.

Jestliže jsme výše v rámci popisu osvojení porovnávali jeho novou právní úpravu v občanském zákoníku oproti původní úpravě v zákoně o rodině, považujeme za důležité

¹⁵ Občanský zákoník, hlava II., díl 2, oddíl 2, pododdíl 3

zmínit ještě některá ustanovení, která s sebou občanský zákoník nově přináší a která zákon o rodině výslovně neupravoval. Předně se jedná o zákonnou povinnost osvojitele *informovat o skutečnosti osvojení*,¹⁶ a to nejpozději do zahájení školní docházky. Dále existuje *možnost požádat soud o utajení osvojení*¹⁷ (jak ze strany osvojitele, tak biologického rodiče). Jakmile osvojenec nabude svéprávnosti, bude se moci seznámit s obsahem spisu, který byl v řízení o jeho osvojení veden.

*Dohled nad úspěšností osvojení*¹⁸ je pravomocí příslušného soudu, kterou může podle okolností případu i bez návrhu nařídit. Dohled je vykonáván prostřednictvím OSPOD.

Neméně podstatnou změnou je zavedení *osvojení zletilého*¹⁹. Zde rozeznáváme osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého a osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého. Každé má svá specifika. V případě obdoby osvojení nezletilého lze osvojit zletilého, jestliže přirozený sourozenec osvojovaného byl osvojen tímž osvojitelem (aby nedošlo k rozdělení rodiny). Dále, jestliže v době podání návrhu na osvojení byl osvojenec nezletilý. Jestliže osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti nebo jestliže osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela. Zletilý osvojenec si ponechává své příjmení, ale se souhlasem osvojitele může připojit i příjmení osvojitele. Takové osvojení má právní následky i pro osvojencovy potomky, pokud se narodili později. V rámci osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého, nevzniká osvojenci ani jeho potomkům příbuzenský poměr vůči členům rodiny osvojitele, a tudíž vůči sobě nenabývají žádných majetkových práv. Proto tedy osvojenec a jeho potomci nepozbývají práv ve vlastní rodině. K tomuto druhu osvojení bude ovšem docházet jen výjimečně, a to v případě osvojitelů, kteří nemají potomky, pokračovatele ve svém díle nebo jimž jejich potomci neposkytují náležitou pomoc ve stáří, nemoci nebo jsou nedosažitelní.

Na závěr je třeba zmínit i možnost zrušení²⁰ osvojení. To je opět v kompetenci soudu, a to na návrh osvojitele nebo osvojence. Zrušením automaticky zaniká daný poměr i práva a povinnosti z něho vyplývající. Osvojenec tak může být opětovně osvojen. Osvojení ovšem nelze zrušit po uplynutí doby tří let o jeho rozhodnutí. O nezrušitelném osvojení lze rozhodnout i před uplynutím této doby, pokud je to v souladu se zájmy dítěte.

¹⁶ Občanský zákoník, §836

¹⁷ Tamtéž, §837, 838

¹⁸ Tamtéž, §839

¹⁹ Tamtéž, hlava II., díl 2, oddíl 2, pododdíl 5

²⁰ Tamtéž, §840, §841

Pro úplnost této formy NRP uvádíme ještě institut *mezinárodního osvojení*²¹, který existuje v České republice (dále jen ČR) od roku 2000 a je zastřešen Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Jedná se rovněž o formu NRP, která přichází v úvahu v případech, kdy se pro dítě nedaří najít náhradní rodinu v zemi původu. Umožňuje tedy osvojení dětí do a z ciziny. Veškeré náležitosti mezinárodního osvojení jsou legislativně upraveny Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení a novelou zákona o SPOD. Novela rovněž upravuje i postup zprostředkování osvojení a vedení evidence pro zprostředkování osvojení krajským úřadem.

2.1.2 Pěstounská péče

PP je dalším státem garantovanou formou NRP. Autorky publikace *Podpora rodiny*²² uvádějí, že PP je velmi často využívána v případech dětí, které jsou méně vhodné či zcela nevhodné k adopci. Jedná se například o děti zdravotně nebo mentálně znevýhodněné, větší skupiny sourozenců, děti jiného etnika, starší děti nebo děti, o které vlastní rodiče stále projevují zájem.

Legislativní úprava PP je řešena v rámci několika zákonů. Předně je to opět nový občanský zákoník²³ hovořící o tom, že pokud nemůže o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může ho soud svěřit do PP. Ta by měla mít vždy přednost před péčí ústavní. Potenciální pěstouni musí splňovat záruku řádné péče, mít bydliště na území ČR a především také souhlasit se svěřením dítěte do jejich péče. Pokud by se ale osobní péče o dítě ujala osoba příbuzná nebo dítěti blízká, dá jí soud přednost. Před vydáním rozhodnutí o svěřením dítěte do PP si ale musí soud vyžádat vyjádření OSPOD dětí o tom, že potenciální pěstoun je skutečně vhodnou osobou a splňuje stanovené podmínky.

Na rozdíl od osvojení, je svazek pěstounů a dítěte volnější. Při péči o dítě, vykonává pěstoun práva a povinnosti rodičů, ale pouze v omezené míře. Jeho právo dítě zastupovat a spravovat jeho záležitosti mu náleží pouze v běžných věcech. K výkonu mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte. Vyjma práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi, nesou biologičtí rodiče vůči dítěti

²¹ MATĚJČEK, Zdeněk et al. *Osvojení a pěstounská péče*. (2002, s. 15)

²² ZELENÁ, Martina a Alžběta KLÉGROVÁ. *Podpora rodiny*. (2006, s. 12)

²³ Občanský zákoník hlava III., díl 3, oddíl 2

stále rodičovskou odpovědnost, a to i v otázkách vyživovací povinnosti. Proto mají stále právo se s dítětem stýkat a dostávat o něm informace, pokud by soud nestanovil jinak.²⁴

Výše zmiňovanou volnost svazku můžeme spatřovat i v tom, že na základě PP nevzniká příbuzenský vztah mezi pěstouny a dítětem, ani jejich příbuznými. V tomto případě se jedná spíše o vztahy neformálního charakteru. Dítě v PP vlastně zpočátku ani nenese příjmení pěstounů, ale má příjmení po svých biologických rodičích. Později však lze na matrice požádat o jeho změnu. Tato skutečnost ovšem nevylučuje styk s biologickými rodiči. To lze učinit opět pouze na základě soudního rozhodnutí, kdy může být styk dítěte a biologických rodičů podstatně omezen, je-li tím chráněn jeho zájem.²⁵

Matějček ve své publikaci²⁶ rozděluje dva základní typy PP. *Individuální PP* probíhá v domácnosti pěstounů. V tomto případě mohou být pěstouny osoby dítěti příbuzné (např. prarodiče), kterým je dáвана přednost, a nebo osoby cizí. Tak jako tak je dítě začleněno do běžného domácího prostředí, kde mnohdy bývají i vlastní děti pěstounů. Oproti tomu *PP skupinová* se odehrává v k tomu určených zařízeních, což jsou velké pěstounské rodiny, kde je více přijatých dětí, ale i děti vlastní. Jiným takovým zařízením pro výkon PP jsou SOS dětské vesničky, kde je péčí pověřena matka – pěstounka. Ta bydlí s šesti a více dětmi (různého věku a pohlaví) v samostatném domečku a stará se nejen o výchovu dětí, ale také o vedení domácnosti. Komplex takovýchto domečků tvoří „vesničku“. Ať už se jedná o první či druhý typ PP, pro oba je společné to, že trvají po dobu nezaopatřenosti dítěte. V praxi je to ale většinou tak, že v případě individuální formy PP zůstává tento „mladý dospělý“ v rodině i nadále.

Dále je pro PP stěžejní novelizovaný zákon o SPOD, který bude rozebrán níže. Na tomto místě bychom ovšem rádi uvedli stručný přehled jednotlivých dávek PP, kterými stát pěstouny podporuje.

Předně se jedná o *příspěvek na úhradu potřeb dítěte*. Nárok na tuto dávku má nezletilé a nezaopatřené dítě, jež bylo svěřeno do PP. Dávka je ovšem vyplácena osobě pečující, a to do doby zletilosti dítěte. Pokud ale dítě žije i nadále s pečující osobou a je stále nezaopatřené, má nárok na tento příspěvek až do dvacátého šestého roku věku (např. studuje vysokou školu). V tomto případě ale nastává změna, a sice že od osmnáctého roku věku dítěte

²⁴ Občanský zákoník, §960, §961, §966, §967

²⁵ MATĚJČEK, Zdeněk et al. *Osvojení a pěstounská péče*. (2002, s. 16)

²⁶ Tamtéž

je příspěvek vyplácen přímo tomuto dítěti, nikoliv pěstounovi. Konkrétní částky příspěvku se odvíjejí od věku dítěte, kdy rozlišujeme čtyři různé výše příspěvku. S tím, že pokud je do PP svěřeno dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby, v souvislosti se stupněm jeho závislosti se příspěvek navyšuje.²⁷ Pro účely této práce nepovažujeme za podstatné uvádět jednotlivé stupně a jim odpovídající finanční částky, a to i u níže uváděných dávek.

Nově můžeme sledovat *příspěvek při ukončení PP*. Jedná se o jednorázovou dávku, na niž má nárok osoba, která byla až do dosažení zletilosti v PP.²⁸

Odměna pěstouna je dávkou, která přímo náleží pouze pečující osobě, nikoliv svěřenému dítěti. V případě svěřením do PP manželů náleží odměna pouze jednomu z nich. Za pečující osoby jsou také považováni prarodiče nebo praprarodiče, kteří též mají nárok na odměnu. Odměna se vyplácí každý kalendářní měsíc a její výše je závislá na počtu dětí svěřených do PP. Tato dávka má charakter příjmu ze závislé činnosti, tudíž se na ni vztahují srážky na sociální zabezpečení, úrazové pojištění a zdravotní pojištění. Odměna pěstouna náleží i po dobu dočasné pracovní neschopnosti či karantény. S tímto souvisí i nárok na dovolenou činící alespoň čtrnáct dnů. I v případě odměny pěstouna pamatuje zákon na případy dětí, které jsou závislé na péči jiné fyzické osoby.²⁹ Pečující osoba má rovněž nárok na jednorázovou dávku *příspěvek při převzetí dítěte*, která se též odvíjí od věku dítěte.³⁰

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla je zvláštní dávka, o kterou může pečující osoba požádat v případě zakoupení nebo celkové opravy motorového vozidla, které nepoužívá pro výdělečnou činnost. Podmínkou splnění nároku jsou nejméně tři děti v její PP. Tento příspěvek ovšem nefunguje tak, že by bylo pečující osobě zapláceno celé auto či jeho oprava dle jejího libovolného výběru. Výše příspěvku činí vždy 70 % pořizovací ceny nebo prokázaných výdajů na opravu, nejvýše však 100.000 Kč (30.9.2013), a to v horizontu pěti let.³¹

V rámci společných ustanovení o dávkách PP³² jsou pak uvedeny další náležitosti těchto dávek. Je zde rozebrán okruh oprávněných osob, podmínky vzniku, změny či zániku nároku na dávky, způsob výplaty a řízení o dávkách PP. A v neposlední řadě jsou zde ukotveny náležitosti žádosti o tyto dávky.

²⁷ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, hlava II., §47f

²⁸ Tamtéž, §47h

²⁹ Tamtéž, §47j

³⁰ Tamtéž, §47l

³¹ Tamtéž, §47m

³² Tamtéž, hlava III.

2.1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

PPPD dobu je poměrně nový institut NRP, který přichází s novelou zákona o SPOD. Bývá také označován jako institut krizový či překlenovací. V ČR se s ním můžeme setkat od 1.6.2006. PPPD je zároveň jedním z bodů transformace systému péče o ohrožené děti. Nejen proto se tato forma péče v poslední době stává předmětem častých diskuzí, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Proto bychom ji rádi vymezili trochu podrobněji.

PPPD se často také objevuje pod pojmem „profesionální pěstounská péče“. Tento pojem se užívá v některých zemích Evropské unie (např. Slovensko, Polsko, Velká Británie atd.), kde tento institut již běžně funguje. Náš právní řád ovšem toto označení nepoužívá. Nicméně PPPD vychází z principů profesionální pěstounské péče, a proto často dochází ke splývání těchto dvou pojmů.³³ Pro účely této práce se rovněž přikláníme spíše k jejich synonymnímu významu.

Uvést přesnou definici PPPD, která by vystihovala všechny její aspekty je velmi obtížné. V materiálu³⁴ vydaném Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) se můžeme dočíst, že se jedná o rodinnou, individuální formu péče, kterou podporuje stát. Týká se nezletilých dětí, kterým je poskytována po nezbytně nutnou a relativně krátkou dobu. Dle Metodického doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí k pěstounské péči na přechodnou dobu³⁵ (dále jen Metodické doporučení MPSV k PPPD) je upřednostňováno náhradní rodinné prostředí před ústavním zařízením. Proto by institut PPPD měl být využíván v případech³⁶, kdy rodiče nemohou po určitou dobu ze závažných důvodů dítě vychovávat (za předpokladu opětovného návratu do vlastní rodiny), a nebo kdy se pro dítě hledá dlouhodobější řešení jeho situace. To znamená, že se jedná o PPPD, po jejímž uplynutí lze dát souhlas rodiče s osvojením nebo o PPPD, než rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba, nabude právní moci. Pokud bychom shrnuli cíl PPPD do jedné věty dle doktorky práv Řehulové³⁷, mohli bychom říci: „Cílem zavedení institutu pěstounské péče na přechodnou dobu je předejít umístění dítěte do ústavní péče v situaci, kdy toto dítě po určitou

³³ ŘEHULOVÁ, Lenka. *Profesionální pěstounská péče*, (2009)

³⁴ MPSV, *Pěstounská péče na přechodnou dobu: Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu* (2009)

³⁵ Metodické doporučení MPSV č. 6/2009 k pěstounské péči na přechodnou dobu

³⁶ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, §27a, odst. 7

³⁷ ŘEHULOVÁ, Lenka. *Profesionální pěstounská péče*, (2009)

dobu z různých důvodů nemůže setrvat v biologické rodině, ale existuje tu předpoklad brzkého návratu do ní“.

Po stránce legislativní prošel tento institut mnohými změnami, jednak v souvislosti s novelou zákona o SPOD, jednak v souvislosti s novým občanským zákoníkem. Základní vymezení PPPD bylo až do 31.12.2012 obsahem zákona o rodině. Od 1.1.2013 ale přešlo toto základní vymezení do zákona o SPOD. Zde je také mimo jiné řešena evidence osob, které mohou PPPD vykonávat³⁸, dále také PPPD v rámci práv a povinností při výkonu PP³⁹ a v rámci dávek PP.⁴⁰ Jak již bylo výše zmíněno, od 1.1.2014 nabývá účinnosti nový občanský zákoník, kterým se zákon o rodině ruší. Tudíž ustanovení o pravomoci soudu svěřit dítě do PPPD přechází právě do občanského zákoníku.

Evidenci osob, které mohou PPPD vykonávat, vede ze zákona příslušný krajský úřad. Žádost o zařazení do evidence se podává u příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který po doplnění nezbytných náležitostí žádost neprodleně postupuje již výše zmíněnému krajskému úřadu. Do evidence jsou zařazovány pouze ty osoby, které na základě odborného posouzení mají předpoklady pro výkon takové péče o dítě, a to především s ohledem na krátkodobý charakter péče a s ohledem na možnost péče o dítě krátce po jeho narození. Nejenže krajský úřad tuto evidenci vede, ale zároveň je to opět krajský úřad, který rozhoduje o zařazení či vyřazení z této evidence.⁴¹

Pokud je dítě na základě návrhu OSPOD a následného rozhodnutí soudu do PPPD svěřeno, nejméně jednou za 3 měsíce je přezkoumáváno, zda důvody svěřeni stále trvají. To provádí soud a za tím účelem si vyžaduje zprávy od příslušných OSPOD. Odpadnou-li tyto důvody, soud o výchově rozhodne vždy. PPPD však může trvat nejdéle 1 rok. Pokud ovšem nastane situace, že jsou do péče téhož pěstouna svěřeni sourozenci daného dítěte později, řídí se doba svěřeni do PPPD dobou posledního svěřeného sourozence, kterému je vyměřena též na 1 rok.⁴²

³⁸ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, část třetí, hlava V., §27a

³⁹ Tamtéž, část pátá, hlava I.

⁴⁰ Tamtéž, část pátá, hlava II.

⁴¹ Tamtéž, § 27a

⁴² Tamtéž, §27a, odst. 8, 9

I v případě PPPD pamatuje stát na hmotné a finanční zajištění pečujících osob i dětí, kterým náleží dávky PP, tak jako v případě klasické formy PP. Přehled a vymezení těchto dávek bylo uvedeno výše (viz oddíl 2.1.2 Pěstounská péče). Na tomto místě bychom si ale dovolili upozornit na odměnu pěstouna⁴³, kde v případě PPPD můžeme spatřovat odlišnost od klasické PP. Ač se může zdát, že se jedná o drobnou úpravu, o to více vzbuzuje diskuzi. Odměna pěstouna je v případě klasické PP dávkou, která pečující osobě náleží, pokud je v její péči dítě svěřeno. Pokud žádné dítě v péči nemá, nemá ani nárok na tuto dávku. V případě PPPD má pěstoun nárok na částku 20.000 Kč (30.9.2013) měsíčně, a to i v případě, že momentálně žádné dítě v péči nemá. Tato skutečnost je argumentována tím, že pokud je pěstoun registrován na přechodnou dobu, nemůže současně vykonávat jiné povolání. Musí totiž být schopen přijmout do péče dítě okamžitě. V případě PPPD dětí, které jsou závislé na péči jiné fyzické osoby ve stupni II. – IV., je tomuto pěstounovi přiznána částka 24.000 Kč (30.9.2013). Jenom pro srovnání a zajímavost, stejný případ dítěte ve formě klasické PP, by zakládal nárok na částku 20.000 Kč (30.9.2013).

Podáním žádosti o výkon PPPD celý tento proces pouze začíná. Aby mohl být daný žadatel na základě kladného rozhodnutí krajského úřadu zařazen do evidence osob vhodných k výkonu PPPD, je nutné projít procesem odborného posouzení a přípravy. Podobně jako u osvojení či klasické pěstounské péče. Doba přípravy žadatelů o PPPD činí 72 hodin. To je přibližně rozsah šesti až osmi měsíců. Dle Metodického doporučení MPSV k PPPD⁴⁴ by efektivní příprava měla probíhat v malých skupinách. Základní část přípravy je dokonce možné spojit s přípravou žadatelů o klasickou PP. Rozšířená část přípravy se už pak týká pouze PPPD, kde je kladen důraz na sebezkušenost žadatelů, prověření interakce v zátěžových situacích a také schopnost spolupráce. Opomíjena by rozhodně neměla být ani příprava samotných dětí na příchod do PPPD. Vždy je třeba brát ohledy na jejich věk a v této souvislosti volit adekvátní způsob vysvětlení situace. Vysvětlení, kdo jsou pěstouni na přechodnou dobu, jakým způsobem bude zachován kontakt s biologickou rodinou atd.

Metodické doporučení MPSV k PPPD⁴⁵ uvádí základní charakteristiky přechodných pěstounských rodin. Předně by se mělo jednat o zralé lidi s dobrými předpoklady a schopnostmi pro rodičovství, péči o děti a jejich výchovu. S tím se pojí i dostatečnost

⁴³ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, §47j

⁴⁴ Metodické doporučení MPSV č. 6/2009 k pěstounské péči na přechodnou dobu

⁴⁵ Tamtéž

materiálního a sociálního zázemí pro bezpečnou starost o děti přímo v domácnosti přechodných pěstounů. Jak již bylo výše zmíněno, důležitým předpokladem je jejich odborná příprava pro tuto formu NRP a dostatečná informovanost. Podstatné je, aby přechodní pěstouni v první řadě pochopili, proč je PPPD potřebná a od této skutečnosti se potom odvíjí i fakt, že ji budou umět správně poskytnout. Tudíž jsou i vnitřně seznámeni a smířeni s tím, že se jedná o formu krátkodobé péče, kdy se předpokládá brzký návrat dítěte do původní rodiny či rodiny náhradní. Z tohoto důvodu by pěstouni měli být otevřeni ke spolupráci jednak s odbornými pracovníky a oddělením SPOD, jednak s biologickou rodinou dítěte. Co se týče spolupráce s odborným pracovníkem, ten by měl pěstounům na přechodnou dobu pomáhat zvládat obtížné situace a dle potřeby pomáhat i dítěti. Výsledkem této spolupráce by měl v první řadě být již zmiňovaný návrat do původní rodiny, až poté je uvažována rodina náhradní. Spolupráce s biologickou rodinou po dobu trvání PPPD je jednou z předních charakteristik, kterou nelze opomíjet. Často se ale jedná o úkol značně nelehký. Přesto by přechodní pěstouni měli chápat důležitost tohoto kontaktu a podporovat tak pozitivní vztahy dítěte s biologickými rodiči a jejich setkávání. Pokud se přechodná pěstounská rodina projeví ve všech oblastech jako kvalitní a spolehlivá, může na základě vyhodnocení situace v rodině přijmout i další dítě na přechodnou dobu. Není ovšem záměrem vytvářet velké pěstounské rodiny.

2.1.4 Poručenství

Poručenství je formou NRP přicházející v úvahu v situacích, kdy dítě nemá ani jednoho z rodičů, který by vůči němu vykonával rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Poručníkem se předně může stát osoba, kterou doporučí rodiče dítěte. Pokud se tak nestane, soud ustanoví poručníkem někoho z příbuzných nebo blízkých osob dítěti či jeho rodině, a nebo jiného vhodného člověka. Nemůže-li být ustanoven ani ten, stává se poručníkem OSPOD.⁴⁶

Poručník má v zásadě všechna práva a povinnosti jako rodič, s výjimkou povinnosti vyživovací. Mezi ním a dítětem však nevzniká takový poměr, jako je mezi rodiči a dítětem. Stává se pouze zákonným zástupcem. Výkon jeho funkce je ovšem pod pravidelným dohledem soudu a zpravidla v ročních intervalech musí podávat soudu zprávy o osobě

⁴⁶ Občanský zákoník, §928, §931

poručenice, jeho vývoji a správě jeho jmění. Pokud poručník péči o nezletilé dítě osobně vykonává, má nárok na hmotné zabezpečení, jako by šlo o PP.⁴⁷

2.1.5 Opatrovnictví

Stanovení opatrovnictví nad nezletilým dítětem na základě soudního rozhodnutí vychází ze zákonem stanovených důvodů⁴⁸. Předně tedy hrozí-li střet zájmů dítěte s jinou osobou, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte či je-li to v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu. V určitých případech se opatrovníkem může stát i orgán sociálně-právní ochrany dětí. Opatrovník ovšem vykonává jen některá rodičovská práva stanovená soudním rozhodnutím, nestává se však zákonným zástupcem dítěte. Ve srovnání s poručnictvím nahrazuje tedy rodiče pouze v omezeném rozsahu a jen dílčím způsobem vykonává některá práva a povinnosti.⁴⁹

Nový občanský zákoník obsahuje zvláštní ustanovení i o tzv. *opatrovníku pro správu jmění dítěte*⁵⁰. Takovému náleží spravovat jmění dítěte, jehož rozsah vymezí soud. Za řádné plnění své funkce odpovídá rovněž soudu, kdy je zapotřebí předkládat pravidelné zprávy a účty ze správy jmění.

2.1.6 Svěření do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče

Vyžaduje-li to zájem dítěte a nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, je možné z rozhodnutí soudu **svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče**⁵¹. U této formy NRP, podobně jako u PP, musí být ze strany pečující osoby dána záruka řádné péče, pobytu na území ČR a souhlasu se svěřením do péče. I zde je dáována přednost příbuzným či blízkým osobám dítěte. Důležité je zmínit, že se nejedná o náhradu PP. Svěření do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče se v praxi využívá pro řešení situací krátkodobějšího charakteru (např. nemoc rodičů, jejich výkon trestu odnětí svobody atd.)

⁴⁷ MATĚJČEK, Zdeněk et al. *Osvojení a pěstounská péče*. (2002, s. 17 - 18)

⁴⁸ Občanský zákoník, §943

⁴⁹ MATĚJČEK, Zdeněk et al. *Osvojení a pěstounská péče*. (2002, s. 18)

⁵⁰ Občanský zákoník, hlava III., díl 2, oddíl 2

⁵¹ Tamtéž, hlava III., díl 3, oddíl 1

2.1.7 Hostitelská péče

Jako poslední bychom chtěli zmínit hostitelskou péči, která také představuje jistou formou péče o děti vyrůstající mimo vlastní rodinu. Přestože má tento druh péče v ČR poměrně dlouhou historii, není u nás právně zakotveným pojmem. Celou problematiku řeší zákon o SPOD, který vymezuje pobyt dítěte mimo zařízení ústavní výchovy u fyzických osob na maximální dobu dva týdny. Autorky publikace *Hostitelská péče a příprava k ní*⁵² na základě jejich dlouhodobé praxe vymezují hostitelskou péči jako: „*dlouhodobé a opakující se kontakty dítěte žijícího v dětském domově s rodinou či jednotlivci, kteří nejsou biologickými příbuznými dítěte*“. Dále uvádějí, že: „*Hostitelská péče je realizována převážně u dětí, které mají objektivně nižší šance na pěstounskou péči (např. děti z velké sourozenecké skupiny, děti romského etnika, děti staršího věku apod.)*“. Matějček⁵³ pro hostitelskou péči užívá pojmu „pěstounská péče na víkend“ a rovněž říká, že se jedná o způsob péče vhodný například pro starší opuštěné děti z dětských domovů, které z nejrůznějších důvodů není možné umístit do náhradní rodiny natrvalo (např. nejsou právně volné).

Hlavním cílem hostitelské péče je, aby dítě mělo možnost navázat citový vztah, zažít fungování běžného rodinného života, prožít úspěch atd. Matějček⁵⁴ ovšem poukazuje na důležitý fakt, a sice na citovou a rozumovou náročnost, nejen pro dané rodiče, ale i pro samotné dítě, v souvislosti s návratem zpět do dětského domova. Autorky Blatuhová a Zezulová⁵⁵ ovšem zdůrazňují úlohu hostitelské péče, a to i s ohledem na proces transformace systému péče o ohrožené děti, kdy je záměrem postupné rušení a specializace ústavů. Domnívají se, že nejen v těchto situacích bude hostitelská péče velmi nápomocná.

Na závěr podkapitoly o formách NRP vkládáme tabulku, která jednotlivé formy přehledně zachycuje. Tabulka jednak umožňuje vytvořit si ucelený obrázek a lépe tak pochopit jejich fungování v praxi, jednak zpřehledňuje základní rozdíly mezi formami.

⁵² BLATUHOVÁ, Michaela a Dagmar ZEZULOVÁ. *Hostitelská péče a příprava k ní: odborná metodika* (2011, s. 11)

⁵³ MATĚJČEK, Zdeněk et al. *Osvojení a pěstounská péče*. (2002, s. 40 - 41)

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ BLATUHOVÁ, Michaela a Dagmar ZEZULOVÁ. *Hostitelská péče a příprava k ní: odborná metodika* (2011, s. 7)

	Kdo se může stát pečující osobou?	Práva a povinnosti pečující (zastupující) osoby	Práva a povinnosti původní rodiny	Odměna pro pečující osobu	Vznik příbuzenského vztahu
Osvojení	Zletilá svéprávná osoba zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem, věkový rozdíl ne menší než 16 let	Plná rodičovská odpovědnost	Příbuzenské vztahy k původní rodině zanikají	Žádná	Ano
Osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého	Zletilá svéprávná osoba zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem, věkový rozdíl ne menší než 16 let	Plná rodičovská odpovědnost	Příbuzenské vztahy k původní rodině zanikají	Žádná	Ano
Osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého	Zletilá svéprávná osoba zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem, věkový rozdíl ne menší než 16 let	Pečuje o dítě, vychovává, zastupuje pouze v běžných záležitostech	Příbuzenské vztahy k původní rodině nezanikají	Žádná	Ne
Pěstounská péče	Příbuzný, osoba blízká dítěti, osoba v evidenci žadatelů o zprostředkování NRP	Pečuje o dítě, vychovává, zastupuje pouze v běžných záležitostech	Stále trvá rodičovská odpovědnost a vyživovací povinnost vůči dítěti	Odměna pěstouna, (příspěvek na zakoupení motorového vozidla)	Ne
Pěstounská péče na přechodnou dobu	Osoba v evidenci žadatelů o zprostředkování NRP	Pečuje o dítě, vychovává, zastupuje pouze v běžných záležitostech	Stále trvá rodičovská odpovědnost a vyživovací povinnost vůči dítěti	Odměna pěstouna, (příspěvek na zakoupení motorového vozidla)	Ne
Poručenství	Osoba doporučená rodiči, příbuzný, osoba blízká dítěti, jiný vhodný člověk, OSPOD	Poručník je zákonný zástupce, pečuje, vychovává, zastupuje pouze v běžných záležitostech, spravuje majetek, podléhá doзору soudu	Rodičovská odpovědnost není v plném rozsahu, vyživovací povinnost trvá	Odměna pěstouna, (příspěvek na zakoupení motorového vozidla)	Ne
Opatrovnictví	Kdokoliv, koho určí soud, OSPOD	Opatrovník není zákonný zástupce, hájí zájem dítěte, rozsah práv a povinností pouze v omezené míře (určeno soudně)	Rodičovská odpovědnost není v plném rozsahu	Žádná	Ne
Opatrovník pro správu jmění dítěte	Kdokoliv, koho určí soud, OSPOD	Spravuje jmění, jehož rozsah vymezí soud	Rodičovská odpovědnost není v plném rozsahu	Žádná	Ne
Svěření do péče jiné fyzické osoby	Příbuzný, osoba blízká	Fyzická osoba pečuje, vychovává, další práva a povinnosti jsou vymezeny soudem	Rodičovská odpovědnost není v plném rozsahu, vyživovací povinnost trvá	Žádná	Ne
Hostitelská péče	Kdokoliv, kdo projde přípravou, angažovaný, zkušenost s dětmi atd.	Hostitel rozvíjí identitu dítěte, pozitivní vztah k vlastní rodině, podporuje výchovné působení, pečuje	Práva a povinnosti zůstávají nezměněna	Žádná	Ne

Tabulka č. 1: Přehled forem NRP⁵⁶

⁵⁶ Autorsky upraveno dle BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Základní informace o náhradní rodinné péči* (2011, s. 40–41)

2.2 Legislativní vymezení

Přestože jsme v rámci jednotlivých forem NRP již základní legislativní dokumenty zmínili, zdaleka nebyly vzpomenuy všechny. V důsledku novelizace zákona o SPOD došlo též ke změně několika souvisejících zákonů. Proto považujeme za přínosné podat v této podkapitole ucelený legislativní přehled. Nejpodstatnější zákony a mezinárodní dokumenty týkající se NRP zmíníme podrobněji. U zákonů, které souvisejí s NRP okrajově, uvedeme pouze jejich výčet.

Předně je třeba vycházet ze **zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod**.⁵⁷ Tento Ústavní zákon chrání nejen člověka, ale také děti, mladistvé, rodinu a rodičovství. Je zde výslovně stanoveno, že péče o děti a jejich výchova je právem rodičů. Naopak děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být na základě zákona rozhodnutím soudu omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli.

Z pohledu dětí je významný **zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte** (dále jen Úmluva o právech dítěte).⁵⁸ ČR se řadí ke státům, které tento mezinárodní dokument ratifikovaly. Úmluva o právech dítěte se pro náš stát stala závaznou dnem 6.2.1991. Předním hlediskem, na které je kladen velký důraz, je zájem dítěte a zajištění jeho ochrany a péče nezbytné pro jeho blaho. Tento základní princip by měl být sledován při každé činnosti týkající se dětí. Je logické, že prioritním zájmem dítěte dle Úmluvy o právech dítěte je, aby dítě vyrůstalo v přirozené, harmonické rodině s oběma rodiči, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění. Z praxe víme, že zmiňovanou skutečnost z mnoha důvodů zajistit nelze, a proto tento dokument pamatuje i na to. Děti, které byly dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí či v jejich vlastním zájmu nemohly být v takovém prostředí ponechány, mají právo na zvláštní ochranu a pomoc, kterou zajišťuje stát. Úmluva o právech dítěte rovněž pamatuje i na mezinárodní osvojení.

Další mezinárodní dokument, který je pro ČR platný od roku 2001, je **Evropská úmluva o výkonu práv dětí č. 54/2001** (dále jen Evropská úmluva). Ta deklaruje procesní práva dítěte, kde bychom vyzdvihli právo na informace a na vyjádření názoru v řízení.⁵⁹ A sice dítě,

⁵⁷ Listina základních práv a svobod, čl. 32

⁵⁸ Úmluva o právech dítěte, čl. 3, čl. 20, čl. 21

⁵⁹ Evropská úmluva o výkonu práv dítěte, hlava II, část A, čl. 3

keré má v souladu s vnitrostátními předpisy dostatečnou schopnost chápat situaci, má v soudním řízení právo dostávat příslušné informace, má právo být konzultováno a moci vyjádřit svůj názor a konečně má právo být informováno o možných důsledcích vyhovění jeho názoru a o možných důsledcích jakéhokoliv rozhodnutí. I zde je zohledňován především zájem dítěte, a proto Evropská úmluva neopomíná ani úlohu soudních orgánů.⁶⁰ Ty, před vynesemím rozhodnutí, musí posoudit, zda mají dostatečné informace k tomu, aby mohly rozhodnout právě v souladu s nejlepším zájmem dítěte. A usoudí-li, že je to třeba, opatřují si další informace, a to zejména od osob, které mají rodičovskou odpovědnost. Zároveň je v řízeních týkajících se dětí důležité, ba i povinné, aby soud konal rychle a nedocházelo tak ke zbytečným průtahům. V naléhavých případech musí být soudní orgán pravomocný vydat rozhodnutí, která jsou vykonatelná okamžitě.

Možnosti uplatnění tohoto mezinárodního dokumentu v našich podmínkách můžeme spatřovat například při řízení o osvojení, svěření do PP a obecně při všech řízeních ve věcech rodinných záležitostí, jež se týkají práv dětí.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v otázkách NRP představuje jeden z předních legislativních dokumentů, v důsledku zrušení zákona o rodině. Upravuje všechny výše zmíněné formy NRP (vyjma péče hostitelské). Domníváme se, že v rámci jednotlivých forem NRP byl velmi často zmiňován, proto se zde nebudeme věnovat jeho podrobnějšímu rozpracování.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů představuje poměrně významné změny týkající se výkonu SPOD celkově. Z hlediska zaměření diplomové práce nás bude ovšem zajímat rozvoj NRP, především změny v oblasti PP⁶¹. Zde si tróufáme tvrdit, že zmiňovaná novela představuje v určitých oblastech krok vpřed pro PP. Předně je třeba si ujasnit nové pojmy. Dosavadní označení pěstoun, budoucí pěstoun, poručník atd. se nyní nazývají „osobami pečujícími“. V souvislosti se zakotvením institutu PPPD⁶² přichází označení „osoba v evidenci“. Ať už se jedná o klasickou PP či PPPD, novela upravuje i oblast hmotného zabezpečení osob⁶³, které tuto péči vykonávají. Přináší celkové zvýšení odměn pro pěstouny, jejich sociální a zdravotní pojištění a zároveň převádí pěstounské dávky ze systému státní sociální podpory. Ty jsou tudíž vyňaty ze zákona

⁶⁰ Evropská úmluva o výkonu práv dítěte, hlava II, část B

⁶¹ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, část pátá

⁶² Tamtéž část třetí, hlava V., §27a

⁶³ Tamtéž část pátá, hlava II.

č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Nově je zavedena dávka příspěvku při ukončení PP a zvláštní pozornost je také věnována odměně pěstouna. Opomenout nelze ani diferenciaci příbuzenské PP prarodičů v oblasti hmotného zabezpečení. S tím souvisí i změny v systému svěřování dětí do NRP celkově. Jak již bylo výše zmíněno, přednost dostává příbuzný dítěte či osoba jemu nebo rodině blízká. Dávky jsou vypláceny krajskou pobočkou Úřadu práce. Jednotlivé dávky byly podrobněji rozebrány výše. (viz oddíl 2.1.2 Pěstounská péče).

Novela zákona rovněž postihuje i Dohody o výkonu pěstounské péče⁶⁴ (dále jen Dohoda), které se nyní uzavírají s obcí s rozšířenou působností, popř. se souhlasem tohoto úřadu, krajským úřadem, pověřenými osobami či jinými úřady obcí s rozšířenou působností, kde má osoba pečující nebo osoba v evidenci trvalý pobyt. Dohoda se týká osob, kterým bylo dítě soudně svěřeno do PP nebo žadatelů o PP. Dále osob zařazených do evidence výkonu PPPD a osob, kterým bylo dítě do PPPD již svěřeno. Subjekty, které Dohodu s těmito osobami uzavřely, mají nárok na státní příspěvek na výkon PP. Tento příspěvek činí 48.000 Kč (30.9.2013) a měl by sloužit na pokrytí nákladů spojených s poskytováním pomoci pěstounovi a na provádění dohledu nad PP. Pro samotné osoby, které Dohodu uzavřely, vyplývá z tohoto aktu povinnost vzdělávat se, a to 24 hodin ročně. Naopak úřad obce s rozšířenou působností je povinen, jak bylo zmíněno výše, jeden krát za dva měsíce sledovat výkon PP.

Změny se dotýkají i příprav na výkon NRP. Rozsah přípravy pro osvojení je dán rozsahem 48 hodin a pro PPPD rozsahem 72 hodin. Příprava se zároveň vztahuje i na děti žijící v dané rodině, která o NRP jeví zájem. Celkové projednání žádosti o zařazení do evidence žadatelů či jejich vyřazení je v gesci krajského úřadu. Novela zavádí do oblasti SPOD standardy kvality práce, jako nástroj vytvoření jasných pravidel pro pracovníky SPOD. Pracovníci SPOD jsou zároveň nově odpovědní za vypracování individuálního plánu ochrany dítěte, a to nejpozději do jednoho měsíce od zařazení dítěte do evidence OSPOD. Tyto plány si kladou za cíl vymezit postupy a opatření vedoucí k možnému setrvání dítěte v biologické rodině.

⁶⁴ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí §47b

Úpravy nevyjímají ani MPSV, kde je zrušena centrální evidence dětí a žadatelů a zároveň je tak zrušeno zprostředkování NRP prostřednictvím MPSV.⁶⁵

Okrajově se NRP promítá i do následujících zákonů:

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád,
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém,

⁶⁵ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

3 Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti

V kapitole věnované transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti (dále jen transformace) se nejprve pokusíme nastínit situaci nebo stav systému, který transformaci předcházel a na základě kterého bylo přistoupeno ke změnám. Srovnáme pohledy několika autorů a zároveň odborníků z praxe, kteří se danou problematikou zabývají. Z těchto východisek poté přejdeme k samotné transformaci. Rozebereme stěžejní dokumenty tohoto procesu, navrhovaná opatření a především cíle, kterých by mělo být dosaženo.

3.1 Systém péče o ohrožené děti vyžadující změnu

Přední slabinou a nedostatkem práce s ohroženými dětmi a rodinami v ČR je její roztržitost. Nejen na tento fakt upozornil v červenci 2003 velmi kritický článek⁶⁶ s názvem „Prohlášení neziskových organizací ke stavu systému náhradní péče a péče o dítě a rodinu“, který vyšel v časopise *Náhradní rodinná péče*. Autoři Bubleová a Kovařík v něm shrnují nejdůležitější závěry projektu „Práva ohrožených a znevýhodněných dětí“, který realizovalo Středisko náhradní rodinné péče za podpory Nadace rozvoje občanské společnosti. Upozorňují na chybějící podporu a sanaci ohrožených rodin, na opomíjení preventivních programů, na slabé terénní sociální služby. Umístění do ústavu je velmi časté řešení situace ohroženého dítěte, aniž by byla hledána jiná možnost jejich dočasného umístění. Navíc jsou děti umísťovány do ústavů daleko od rodiny, mimo region trvalého bydliště, což znemožňuje nejen styk s rodinou, ale i samotnou sociální práci s rodinou. Ústavní výchova se potom stává v mnohých případech konečným řešením namísto nalezení rodiny náhradní. V neposlední řadě vyzdvihli fakt, za který je ČR opakovaně kritizována, a sice na neklesající počet dětí v ústavní péči. Již samotný úvod článku avizuje, že se tyto závěry v mnohém shodují s vyjádřením ženevského výboru OSN, který právě v lednu 2003 hodnotil zprávu o plnění Úmluvy o právech dítěte v ČR.

V tomto smyslu, i když o několik let déle (na podzim roku 2010), shrnulo situaci ohrožených dětí a rodin MPSV.⁶⁷ To konstatovalo, že ačkoliv se ČR řadí k vyspělým státům, stále existuje

⁶⁶ BUBLEOVÁ, Věduna a Jirí KOVAŘÍK. Prohlášení neziskových organizací ke stavu systému náhradní péče a péče o dítě a rodinu. (II./2003, s. 6 – 7)

⁶⁷ MPSV. *Situace ohrožených dětí a rodin v České republice a možnosti podpory systémových změn*. (2010)

hustá síť ústavních zařízení, kdy v umístování novorozenců a kojenců do ústavní péče držíme ostudný primát. Celá situace je komplikovanější o roztržitost a nejednotnost systému, který se o ohrožené děti a rodiny stará a s ohledem na celospolečenské zatížení dané problematiky mýty o špatných rodičích, špatných dětech a idealizaci ústavní výchovy.

Matoušek a kol.⁶⁸ se rovněž přiklání k potřebě systémových změn v péči o ohrožené děti. Ačkoliv ČR přijala Úmluvu o právech dítěte i Listinu základních práv a svobod (viz podkapitola 2.2 Legislativní vymezení), z rozsudků Evropského soudu pro lidská práva či upozornění Výboru pro práva dítěte OSN vyplývá, že daným závazkům je již obtížnější dostát. Příčin neutěšeného stavu ohrožených dětí a rodin vidí Matoušek hned několik. Předně se jedná o ty *politické*, kdy bylo toto téma politiky opomíjeno. K tomu nepřispívá ani skutečnost, že práva dítěte představují jakousi izolovanou oblast a vůbec péče o tyto děti je chápána velmi úzce. *Společensko-historické příčiny* zde též sehrávají svoji roli. A to ve smyslu poměrně dlouhé tradice ústavní péče u nás. Zatímco se trendy v této oblasti na západ od nás měnily, v ČR se od nich stále neupouští. Tento fakt potvrzuje i publikace⁶⁹ od Georgette Mulheir a profesora Kevina Browna. Ti sice nemluví konkrétně o situaci v ČR, ale též podotýkají, že většina zemí v určité době hojně využívala ústavní péči v přesvědčení, že je to nejlepší způsob, jak se o tyto děti postarat. Výzkumy i praxe však již před několika lety jasně ukazovaly negativní dopady ústavní péče na děti. Řada zemí (především západních) dokázala na tyto skutečnosti reagovat a rozhodla se pro omezení či rušení ústavní péče. Tyto zkušenosti se ukázaly jako prospěšné nejen pro děti, rodiny a komunity, ale též pro vlády daných zemí. *Příčiny metodické a lokální* vychází z každodenní praxe sociálních pracovníků a pracovníc. Počty případů, které mají na starosti, jsou snad až alarmující. Z toho vyplývá nedostatečnost či nemožnost účinné práce s takovou rodinnou. Pokud k tomu přičteme nedostatečnou nabídku služeb pro tyto rodiny, potom se nabízí ústavní péče jako jedna z prvních.

Bubleová a Kovařík⁷⁰ spatřují příčiny výše uvedených nedostatků v *chybných východiscích a filozofii přístupu k péči o ohrožené děti a rodiny* a zároveň v *chybách systému*

⁶⁸ MATOUŠEK, O., H. PAZLAROVÁ a A. ŠABATOVÁ. *Potřeba systémových změn v péči o ohrožené děti a rodiny*. (2008, s. 13)

⁶⁹ BROWNE, KEVIN a Georgette MULHEIR. *De-institutionalising and transforming children's services: A guide to good practice*. (2007, s. 9)

⁷⁰ BUBLEOVÁ, Věduna a Jiří KOVAŘÍK. Prohlášení neziskových organizací ke stavu systému náhradní péče a péče o dítě a rodinu. (II./2003, s. 6 – 7)

a nedostatečné dělbě kompetencí jednotlivých institucí působících v této oblasti. Též poukazují na převažující administrativní práci sociálních pracovníků a pracovníků na úkor práce terénní a případové, v důsledku čehož nejsou případy ohrožených dětí a rodin včas rozpoznány, a proto nepřichází včasná a účinná pomoc. To vede právě k tomu, že dítě musí být z rodiny odebráno a dostává se tak do „bludného kruhu ústavní péče“. I z ekonomického hlediska má preventivní péče nepochybně nižší náklady. To dokládají i profesor Kevin Brown a Georgette Mulheir⁷¹, kteří uvádějí finanční důvody rušení ústavní péče hned na druhém místě po neblahém vlivu ústavní péče na zdravý vývoj a blaho dítěte. Poukazují na vzájemnost vztahu mezi chudobou a ústavní péčí, kdy paradoxně bohatší západoevropské země výrazně upustily od ústavní péče, zatímco mnohé východoevropské země argumentují tím, že jsou příliš chudé na to, aby ústavní péči rušily. Ve skutečnosti jsou ovšem finanční prostředky vázány právě ve velkých zařízeních, namísto jejich využití pro poskytování kvalitnějších rodinných služeb.

Systémové chyby a nedostatky v dělbě kompetencí a odpovědností jednotlivých institucí jsou spatřovány především v nejednotnosti. V oblasti péče o dítě a rodinu působí řada resortů (MPSV, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo spravedlnosti). Každé z nich má na starost dílčí problémy spadající do jeho gesce, ale žádné již nenese odpovědnost za danou problematiku jako celek.

3.2 Sestavení Návrhu opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti

Z výše zmíněného vyplývá nejen resortní roztržičnost, neefektivnost a finanční náročnost systému péče o ohrožené děti, ale co hlavně, nedůsledná ochrana práv dítěte. A o to jde především. Proto byla myšlenka „zkvalitnění systému péče o ohrožené děti“ zapracována do sociální reformy, jako jeden z jejích cílů. Sociální reforma probíhá již od 1.1.2012. Pro ucelený pohled si dovoluujeme uvést i cíle⁷² ostatní:

- lepší zacílení, adresnost a účelnost sociálních dávek,
- zefektivnění práce orgánů státní správy,

⁷¹ BROWNE, Kevin a Georgette MULHEIR. *De-institutionalising and transforming children's services: A guide to good practice.* (2007, s. 35 - 36)

⁷² MPSV. *Sociální reforma I.*

- snížení administrativní zátěže pro uživatele služeb,
- úspora prostředků státního rozpočtu,
- podpora sladění rodinného a pracovního života u rodin s dětmi.

Tak se vůbec poprvé v otázkách ohrožených dětí a rodin podařilo najít společnou cestu a vůli ke změně. MPSV vypracovalo materiál s názvem „Analýza současného stavu institucionálního zajištění péče o děti“ (dále jen Analýza), který byl 26.3.2008 schválen vládou. Jeho závěry se staly stěžejní pro vypracování „Návrhu opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy“⁷³ (dále jen Návrh). Zpracování Návrhu již nebyl úkol pro samotné MPSV, za tímto účelem byla sestavena Meziresortní koordinační pracovní skupina, v níž jsou zastoupena výše zmiňovaná ministerstva, zástupci samosprávy (Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR) a od prosince roku 2010 i neziskové organizace. Dne 19.1.2009 byl Návrh vládou projednán a stal se tak dalším krokem v procesu sjednocování a zároveň dílčím naplněním úkolů uložených právě Analýzou.⁷⁴

Základní stavební kámen transformace vychází z preambule Úmluvy o právech dítěte. Proto také základní principy Návrhu staví na tom, že: *„Dětství pro svou tělesnou a duševní nezralost má nárok na zvláštní péči, pomoc, právní ochranu. Rodina jako přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí a jako základní jednotka společnosti, musí mít nárok na potřebnou ochranu a pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti. V zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti musí dítě vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění.“*⁷⁵

V Návrhu se odráží současný stav systému péče o ohrožené děti, tedy stav před transformací, jehož úskalí jsou rozdělena do čtyř základních oblastí. Jedná se o oblast řízení, oblast charakteru péče z hlediska naplňování potřeb dítěte, oblast financování a oblast lidských zdrojů. Přestože již mnohé z nedostatků zazněly výše, dovolíme si je pouze shrnout.

V Oblasti řízení je to mezirezortní roztržičnost a neexistence jednoho společného řídicího orgánu a společné právní úpravy, která by postup resortů harmonizovala. Taktéž v důsledku

⁷³ MPSV. *Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy.* (2009)

⁷⁴ SEZEMSKÝ, Jiří. Co je nového v Transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti?. (2009, s. 7-12)

⁷⁵ MPSV. *Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy.* (2009)

oddělení státní správy a samosprávy a rozdělením kompetencí se vytratila jednota postupů. Každá samospráva pojímá péči o ohrožené děti jinak. Zároveň chybí finanční motivace samospráv k preventivní péči, proto ve většině případů přichází řešení ve formě ústavní péče. A to i v důsledku téměř nulové návaznosti na služby nestátních neziskových organizací, kde je na vině absence komunitního plánování v oblasti sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obcí.

Charakter péče z hlediska naplňování potřeb dítěte podléhá již zaběhnutým stereotypům. Nebere se ohled na hlas rodiny, chybí respekt k názoru samotného dítěte, krizová situace je řešena tzv. od stolu a především umístění dítěte mimo rodinu je vnímáno jako konečné řešení situace. Obecně však v charakteru péče nedostačuje terénní sociální práce s rodinou a síť služeb je velmi řídká. Absence služeb se projevuje nejen v oblasti prevence, ale i v oblasti institucionální péče.

Otázky **financování** jsou problematické v mnohých oblastech. Ani zde není výjimkou nedostatek finančního zabezpečení či nedostatečné využití finančních prostředků. Nedostatečné zabezpečení agendy SPOD vede k minimálnímu a málo intenzivnímu kontaktu s klientem a rodinou. Pokud k tomu připojíme nezaměstnanost, zadluženost domácností, absenci sociálního bydlení, rázem máme další neméně zanedbatelné faktory, které rodiny s dětmi ohrožují. Paradoxní je, že finančně nejnáročnější je ústavní výchova, která je, jak již bylo řečeno, nejčastějším a nejspíše nejjednodušším řešením daných situací. Zatím co v mnohých případech vhodnější alternativa (náhradní rodinná péče) je podhodnocena.

V oblasti **lidských zdrojů** existují poměrně velké rozdíly v požadavcích na jejich zabezpečení, a to jak po stránce kvantitativní, tak kvalitativní. Pokud nebudou zajištěny společné metodiky, evaluace kvality práce a kompetentnosti jednotlivých pracovníků, dostatečné vzdělání a supervize budeme směřovat k neefektivním, ba i nežádoucím výsledkům práce.

Kromě těchto čtyř oblastí nelze opomenout ani oblast **legislativy** (tzn. revizi a sjednocení právních předpisů) oblast **popularizace a osvěty** (tzn. šíření kvalitních informací mezi širokou odbornou i laickou veřejností), které jsou pro proces transformace neméně podstatné.

Navržená opatření jednotlivých oblastí, jejichž naplnění by mělo být kýženým stavem po procesu transformace, jsou podrobněji specifikována v Národním akčním plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011 (dále jen NAP), proto budou uvedena v rámci následující podkapitoly.

3.3 Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011

Výše zmiňovaný Návrh byl vůbec prvním meziresortním vyjádřením vůle ke spolupráci na změně. Jeho zpracování a schválení vládou bylo dalším důležitým předpokladem vzniku NAP. Ten, jak jsme již předesílali, definuje klíčové aktivity nutné pro zvýšení kvality péče o ohrožené děti. Petr Nečas, který v letech 2006 – 2009 zastával post ministra práce a sociálních věcí, na tiskové konferenci⁷⁶ s názvem „Transformace systému péče o ohrožené děti“ přirovnal NAP k jízděmu řádu transformace s uvedením konkrétních kroků a jejich termínů. Protože NAP zahrnuje velké množství aktivit a do jeho realizace je zapojena řada resortů, bylo samotnou realizací a koordinací transformace pověřeno MPSV. Proto je to právě ministr práce a sociálních věcí, který za proces transformace přímo odpovídá vládě. Role meziresortní koordinační skupiny zůstává i nadále významnou z hlediska pravidelného setkávání jejích členů a podávání komplexní zprávy o plnění NAP ministru práce a sociálních věcí, který jí předsedá.

Pokud již hovoříme v rovině konkrétnějších kroků, je na místě uvést také konkrétní cíle⁷⁷ transformace. NAP vymezuje čtyři cíle, ke kterým by měl proces směřovat. V první řadě je to **směřování ke zvýšení kvality práce a dostupnosti služeb pro ohrožené děti a rodiny**. Tento cíl má poměrně široký záběr. Pro jeho naplnění je třeba ukotvit společné standardy kvality péče o ohrožené děti a nastavit systém celoživotního vzdělávání pracovníků v tomto systému péče. Síťováním a optimalizací by měla být zajištěna dostupnost služeb se zaměřením pozornosti především na primární prevenci. A vůbec celkově by měl být kladen důraz na optimalizaci řízení, kontroly a financování péče o ohrožené děti.

⁷⁶ Transformace systému péče o ohrožené děti. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. (2009)

⁷⁷ MPSV. *Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011*. (2009, s. 2)

Dále je to **sjednocení postupu pracovníků** při řešení konkrétní situace ohroženého dítěte. Tomu by mělo napomoci pořádání případových konferencí a zpracovávání individuálních plánů práce s klientem.

Snížení počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče je cílem, jehož předpoklad naplnění se právě odvíjí od posílení preventivní složky práce s ohroženým dítětem a rodinou, od rozvoje podpůrných služeb a navýšení počtu kvalifikovaných pracovníků.

V neposlední řadě je třeba zacílit daná opatření na dítě, na **zvýšení jeho životních šancí, na podporu rozvoje jeho osobnosti, nadání, rozumových i fyzických schopností** a na **zachování životní úrovně nezbytné pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj.**

3.3.1 Navrhovaná opatření vymezená NAP

Navrhovaná opatření v procesu transformace, nebo-li také klíčové aktivity vedoucí k odstranění nedostatků současného systému péče o ohrožené děti, jsou zahrnuta do dílčích oblastí NAP. Proto, aby opatření v rámci transformace splňovala požadavky efektivnosti a cílenosti, je nutné provést analýzu daného systému. **Z analýzy systému práce s ohroženými dětmi a rodinami** se poté bude odvíjet rozsah a zaměření plánovaných změn. Jedná se tedy o analýzu postupu ohroženého dítěte napříč systémem (resorty), analýzu regionální (krajské) sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny a analýzu řídicí, metodické a kontrolní funkce státní správy.

Opatření zaměřená na **sít' služeb pro ohrožené děti a rodiny** vychází z jejich nerovnoměrného pokrytí v ČR. Sít' služeb je postavena na třech pilířích. Pilíř *služeb prevence* by měl zejména prostřednictvím podpory rodin, včasné identifikace ohrožení, rychlé a funkční spolupráce a kompetentního vyhodnocení situace zajistit snížení počtu dětí umístěvaných mimo rodinu. A to jak na úrovni primární, sekundární i terciární prevence. Pilíř *sítě náhradních rodin* je určen pro ty děti, které i přes to ve vlastních rodinách zůstat nemohou. Jeho úkolem je zajištění co nejvíce stabilních a kvalitních náhradních rodin, které budou při péči o přijaté dítě podporovány právě sítí odborných služeb. S tím souvisí i optimalizace výběru a příprava náhradních rodičů, posilování finančního zabezpečení náhradních rodin a především změna postojů veřejnosti k otázkám přijímání dětí do NRP.

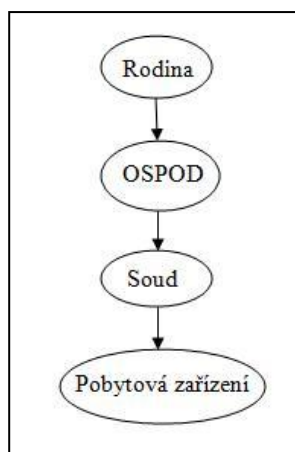
Je ale třeba pamatovat také na ty děti, které do NRP nemohou, či nechtějí. Pro ty je zde třetí možnost, pilíř *pobytových zařízení*, v rámci kterého by se kroky transformace měly ubírat směrem komplexní, ucelené péče o dítě v zařízeních rodinného typu a neměla by být opomíjena podpora práce s rodinou dítěte umístěného v takovém zařízení.

Kvalitě práce s ohroženými dětmi a rodinami by měly napomoci standardy kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami, které nastavují jasné požadavky na úroveň péče. Mají tedy normativní charakter, jsou závazné pro všechny pečující osoby a instituce a díky jejich měřitelnosti jsou i nástrojem kontroly kvality. Dále je to případová práce, kdy by se formou případové konference mělo dosáhnout maximální kooperace všech subjektů a rozhodnout o optimálním způsobu pomoci. K případové práci se rovněž řadí zpracování individuálního plánu práce s dítětem. Kvalitu práce s ohroženými dětmi a rodinami je též možné zvyšovat prostřednictvím sladování a posilování kompetencí pracovníků působících v této oblasti. Toho je možné dosáhnout jednotným minimem vzdělání všech pracovníků a jejich zapojením do celoživotního vzdělání.

Optimalizace **řízení systému péče o ohrožené děti a rodiny** je zacílena nejen na ochranu práv klienta (objektivní vyhodnocení situace, odvolání, dosažení nápravy atd.), ale i na jasné ukotvení pozice pracovníků a výkonu jejich práce (jednotné metodické vedení, jasné vymezení odpovědnosti, kontroly výkonu atd.). Nejsou zde dělány rozdíly mezi státními a nestátními subjekty, řízení výkonu práce s ohroženými dětmi a rodinami je mezi oběma rovnocenné.

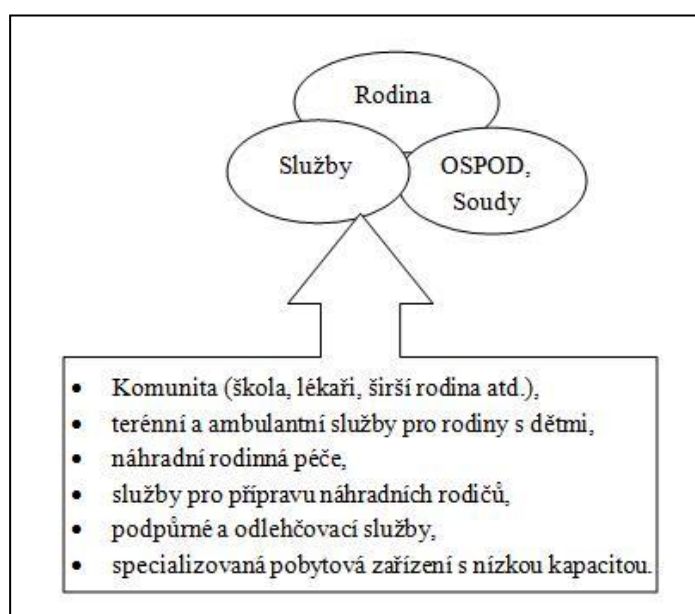
Financování systému péče o ohrožené děti je oblastí velmi složitou. Proto ve stručnosti zdůrazníme to, co je z hlediska diplomové práce podstatné. Finanční obnos potřebný pro poskytnutí příslušné péče je vázán na individuální plán dítěte. V případě dítěte, které z jakéhokoliv důvodu nevyrostá v rodině, není rodina vyjmuta z povinnosti péče o toto dítě. Obce v otázkách ohrožených dětí spolufinancují ústavní péči a rovněž se podílí na podpoře dětí opouštějících náhradní péči, a to jak ústavní, tak rodinnou. Prostředky státního rozpočtu plynou primárně do oblasti prevence primární a sekundární. Posílení prevence je totiž předpokladem úspory.

Na závěr tohoto oddílu si dovoluujeme uvést grafické znázornění, ze kterého je na první pohled jasně vidět rozdíl mezi podobou systému péče o ohrožené děti před a po transformaci.

Obrázek č. 1: Systém péče o ohrožené děti v ČR před procesem transformace⁷⁸

Z obrázku zachycujícího systém péče o ohrožené děti před transformací je patrná posloupnost tak, jak dítě v situaci ohrožení systémem postupně prochází. V případě selhání rodiny, které je též podpořené nedostatečně fungující preventivní složkou práce s ohroženými dětmi a chybějící sítí služeb, sehrává svou roli OSPOD. Jak ale z praxe dobře víme, vysoký počet případů jednoho sociálního pracovníka či pracovnice, nadměra administrativní práce, nesjednocené postupy pracovníků atd., vedou ve většině případů k řešení, které se zdá být tím nejjednodušším a často i konečným. Pracovník či pracovnice OSPOD podá k příslušnému soudu návrh na zahájení řízení o nařízení ústavní výchovy, a tak je na základě rozhodnutí soudu dítě umístěno do ústavní péče.

Obrázek č. 2: Systém péče o ohrožené děti v ČR po procesu transformace⁷⁹

⁷⁸ Autorsky upraveno dle MPSV. *Seminář k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti.* (2010)

Po procesu transformace by jednotlivé složky v systému měly být provázanější a vzájemná spolupráce kvalitnější. Pro postupy pracovníků či pracovníc OSPOD budou vytvořeny společné standardy kvality péče o ohrožené děti, a tak bude dosaženo jednotného přístupu. Zároveň by měla být vytvořena síť služeb pro ohrožené děti a rodiny a více zdůrazňována a využívána NRP. Cílem tedy je, aby co nejvíce dětí vyrůstalo ve vlastní rodině. Pokud je nutné přejít k ústavní výchově, měla by být doba pobytu zkrácena na minimum tak, aby byl možný návrat do rodiny vlastní nebo náhradní s podporou kontaktu s rodinou vlastní. A především, snažit se co nejvíce ohrožených dětí podchytit ve stadiu primární prevence.

3.3.2 Plnění NAP na období 2009 – 2011

Dne 13.10.2010 byla vládě ČR předložena „Průběžná zpráva o plnění Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011“. Jak již z názvu dokumentu vyplývá, jedná se o průběžné hodnocení NAP a jím uložených úkolů. Pro účely diplomové práce je ovšem podstatnější celkové shrnutí a zhodnocení této oblasti v rozsahu daných čtyř let. To nalezneme v dokumentu „Zpráva o plnění Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011“ (dále jen Zpráva) předloženým ke konci roku 2011 ministrem práce a sociálních věcí. Stěžejní část tohoto dokumentu podrobně popisuje způsob realizace jednotlivých aktivit v daných oblastech, dosažené výsledky a výstupy.

Významným počinem, vycházejícím z řady úkolů NAP, je rozsáhlá novela zákona o SPOD, kterou jsme již podrobněji zmiňovali (viz podkapitola 2.2 Legislativní vymezení). V oblasti sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny bylo vzhledem k přetrvávající resortní roztržičnosti dosaženo jen dílčích výsledků. Proto je síťování služeb na meziresortní úrovni hodnoceno jako neúspěšné. V důsledku toho MPSV připravilo individuální projekt „Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny 2012 – 2014“, který by měl napomoci s praktickou realizací procesu.⁸⁰ Tento projekt byl zahájen v červenci 2012 a jeho ukončení je plánované na konec ledna 2015. Jeho hlavním cílem⁸¹ je systémová změna péče o ohrožené děti a rodiny v ČR, prevence sociálního vyloučení a celkové zkvalitnění, zefektivnění systému. Jedním z mnoha dílčích cílů je právě také definování a pilotní

⁷⁹ Autorsky upraveno dle MPSV. *Seminář k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti*. (2010)

⁸⁰ Zpráva o plnění Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011. In: *Či je dítě?* (2011)

⁸¹ Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny. In: *Evropský sociální fond v ČR*

odzkoušení sítě služeb pro práci s ohroženými dětmi a rodinami se zaměřením na prevenci umístování dětí do pobytové péče. Královéhradecký kraj patří mezi pět pilotních krajů, kde budou vybraná systémová opatření ověřována a tyto poznatky budou poté formou vzdělávání předávány do krajů dalších⁸².

V rámci plnění NAP byly také definovány oblasti⁸³, které se stále jeví jako problémové. Stále se nepodařilo překonat rezortní roztržičnost a s ní spojený neefektivní a obtížně kontrolovatelný tok finančních prostředků v systému. Z hlediska využívání zdrojů není stále kladen důraz na prevenci, nýbrž na řešení následků. Tudíž se ústavní výchova i nadále řadí k nejnákladnějším typům péče a paradoxně vznik sítě preventivních služeb je limitován nedostatkem finančních prostředků. Způsob předávání informací má i nadále písemnou podobu, proto nenastala změna ani v záležitostech pozdního či neúplného sdílení důležitých údajů mezi danými subjekty. V části systému stále nejsou stanoveny standardy kvality práce, kvalifikační předpoklady. Chybí jednotné pracovní postupy, které by garantovaly kvalitní a efektivní ochranu všech dětí. Nedostatečná ochrana práv dětí v systému institucionální péče je dokládána nejen nálezy Ústavního soudu, zprávami Veřejného ochránce práv z návštěv institucí, ale především řadou poznatků z každodenní praxe.

Z výše uvedeného vyplývá, že ačkoliv je proces transformace nastartovaný, hlubší změny v systému narážejí právě na zmíněné problémy. Ve Zprávě⁸⁴ je zároveň uvedeno, že: *„Z odborných diskuzí a praktických zkušeností při realizaci opatření vyplývá, že pracovníci a pracovnice působící v systému ochrany práv dětí očekávají další jasné a konkrétní kroky a aktivity, které je budou směřovat k dosažení žádoucího stavu kvalitního systému podporujícího a efektivně pracujícího s dětmi a rodinami.*

3.4 Národní strategie ochrany práv dětí a Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012 - 2015

Národní strategie ochrany práv dětí „Právo na dětství“⁸⁵ (dále jen Národní strategie) je strategií na vládní úrovni. Impulzy pro její zpracování vychází nejen ze zkušeností z realizace NAP, z výše pojmenovaných problémových oblastí, ale především

⁸² Transformace systému péče o ohrožené děti. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí*

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ MPSV. *Právo na dětství: Národní strategie ochrany práv dětí*. (2012)

i ze „Závěrečných doporučení Výboru OSN pro práva dítěte“ vztahujících se k naplňování Úmluvy o právech dítěte od roku 2003. Tato doporučení byla přijata dne 17.6.2011.

Jak již samotný název dokumentu napovídá, Národní strategie je založena na právech dítěte, proto si také klade za cíl: „vytvořit takový systém, který zajistí důslednou ochranu všech práv každého dítěte a naplňování jeho potřeb, systém podporující zvyšování kvality života dětí a rodin, eliminující diskriminaci a nerovný přístup vůči dětem a podporující všestranný rozvoj dítěte v jeho přirozeném prostředí, případně v náhradním rodinném prostředí, to vše za participace dítěte na rozhodovacích procesech, které se ho bezprostředně dotýkají“⁸⁶ Takto složitě vymezený cíl zahrnuje svým způsobem všechny oblasti, kterých má Národní strategie dosáhnout. Ve své podstatě jde o vytvoření „funkčního systému“ s hlavním zřetelem k důsledné ochraně práv dětí a naplňování jejich potřeb. Jeho dosažení je vázáno na šestnáct vymezených dílčích cílů s konkrétními záměry, aktivitami, časovým harmonogramem atd. Takový systém se vláda ČR zavázala vytvořit do roku 2018.

K naplnění Národní strategie poslouží opět akční plány, na jejichž základě budou realizovány, monitorovány a vyhodnocovány klíčové aktivity. Konkrétně se jedná o dva akční plány. Nyní je aktuální „Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012 – 2015“⁸⁷ (dále jen Akční plán 2012 – 2015). Na následující období let 2015 – 2018 bude do konce roku 2015 předložen vládě plán nový.

V otázkách monitorování naplňování Národní strategie a Akčního plánu se vztýčným orgánem stalo opět MPSV za předpokladu spolupráce ostatních resortů. Je to právě MPSV, jako orgán odpovědný za implementaci Úmluvy o právech dítěte, který má povinnost předkládat vládě jednou ročně zprávu o plnění těchto strategických dokumentů. Za rok 2012 byla Vládě ČR předložena „Zpráva o plnění Národní strategie ochrany práv dětí a Akčního plánu k naplnění národní strategie ochrany práv dětí na období 2012 – 2015“ (dále jen Zpráva 2012 – 2015)⁸⁸. Vzhledem k velkému množství uložených cílů a úkolů obsažených jak v Národní strategii, tak v Akčním plánu, není naším záměrem jejich podrobný rozbor. Celkově jsou ovšem jako pozitivní vyzdvihovány legislativní změny (nový občanský zákoník, novela zákona o SPOD). Ochrana práv dětí však i nadále naráží na resortní roztržičnost,

⁸⁶ MPSV. *Právo na dětství: Národní strategie ochrany práv dětí*. (2012, s. 2)

⁸⁷ MPSV. *Právo na dětství: Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012 – 2015*. (2012)

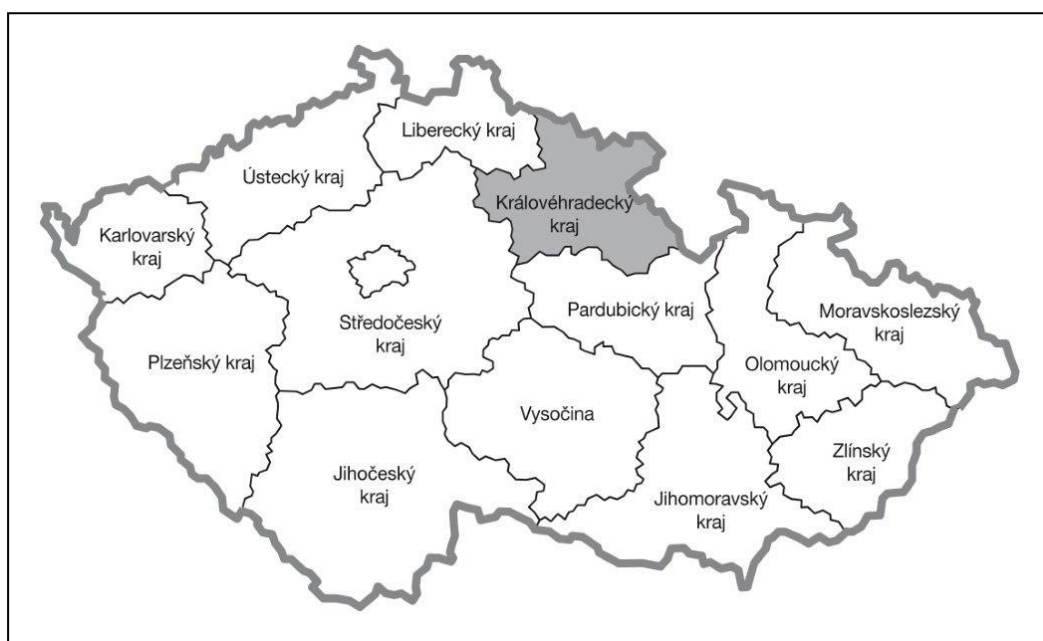
⁸⁸ MPSV. *Právo na dětství: Zpráva o plnění Národní strategie ochrany práv dětí a Akčního plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012 – 2015*

ne zcela jasnou dělbu kompetencí a s tím spojené složité řídicí a finanční procesy. Proto je ve Zprávě 2012 – 2015 konstatováno, že hlavní systémové změny přijdou v následujících letech.

II Empirická část

4 Charakteristika Královéhradeckého kraje

Kvalitativní šetření diplomové práce bude výhradně orientováno na Královéhradecký kraj. Proto považujeme za podstatné kraj představit a uvést jeho stručnou charakteristiku⁸⁹. Hned na úvod vkládáme mapu ČR, kde je zvýrazněna poloha Královéhradeckého kraje v rámci ostatních krajů ČR.

Obrázek č. 3: Geografická mapa ČR s vyznačením Královéhradeckého kraje⁹⁰

Jak je z mapy patrné, Královéhradecký kraj s hlavní metropolí Hradec Králové leží v severovýchodní části Čech. Jeho hranici tvoří z více než jedné třetiny státní hranice s Polskem, dále pak sousedí s krajem Libereckým, Středočeským a Pardubickým. Celková rozloha 4.759 km² zařazuje Královéhradecký kraj na 9. místo v pořadí všech krajů ČR. Počet obyvatel kraje je něco kolem 553 856, což je přibližně 5,3 % celkového počtu obyvatel ČR.

Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko – průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Přičemž průmysl je soustředěn do velkých měst a zemědělství do oblasti

⁸⁹ *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2012* [online], (2012, s. 19 – 20)

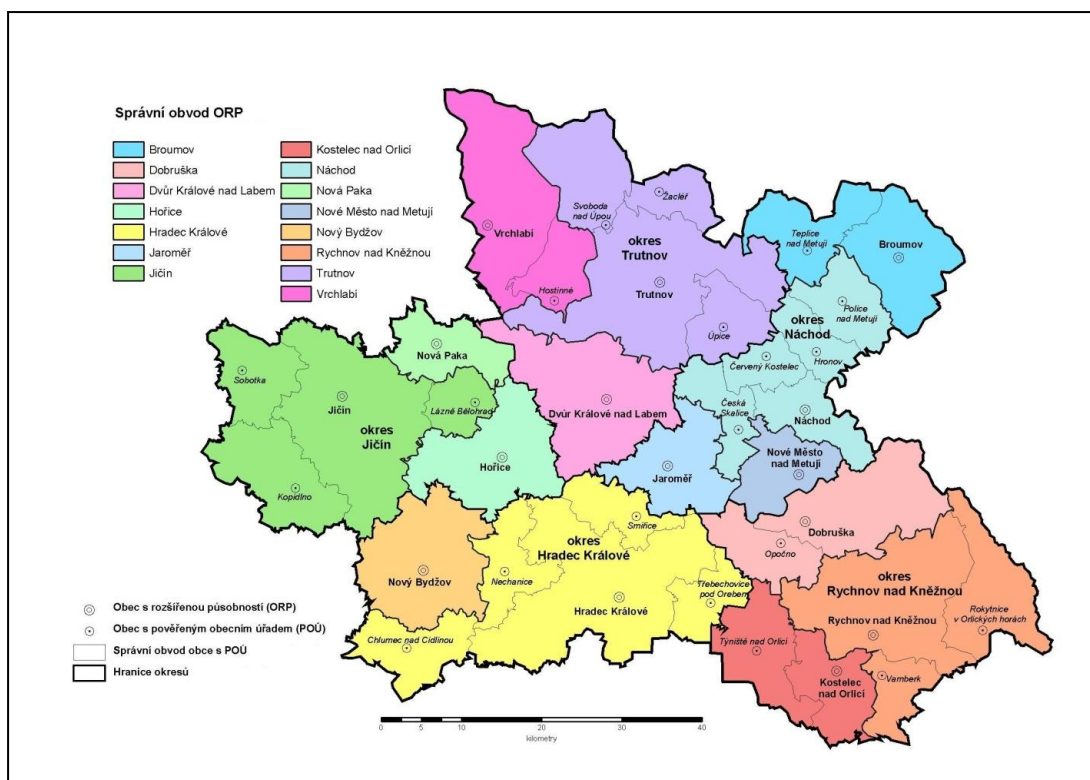
⁹⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Portál odboru strukturálních fondů Ministerstva vnitra ČR* [online]

Polabí. Největší koncentrace cestovního ruchu, nejen za Královéhradecký kraj, ale i za celou ČR, je v Krkonoších.

Co se týče zaměstnanosti a rozložení pracovních sil, bylo v roce 2011 v hospodářství kraje zaměstnáno celkem 252,3 tisíc osob. Z tohoto počtu 30 % ve zpracovatelském průmyslu, 11 % ve velkoobchodě a maloobchodě, opravách motorových vozidel, 9 % ve stavebnictví, po 7 % v dopravě a skladování, ve zdravotní a sociální péči a v odvětví vzdělávání, 6 % v odvětví veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení a po 4 % v ubytování, stravování a pohostinství a v odvětví zemědělství, lesnictví, rybářství.

Celkový počet obcí na území Královéhradeckého kraje je 448, z nichž 48 má statut města a 10 statut městyse. Hlavním centrem, co do počtu obyvatel, je statutární město Hradec Králové. Hned za ním, tedy druhým největším, je město Trutnov.

Pro přesnější představu o konkrétním členění území Královéhradeckého kraje vkládáme na konec charakteristiky kraje mapu (viz obrázek č. 4). Zde si můžeme povšimnout rozdělení kraje do pěti okresů. Jedná se o okresy Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Zároveň jsou zde barevně vyznačeny správní obvody obcí s rozšířenou působností a správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem. Přičemž je na první pohled dle značení patrné, která města jsou obce s rozšířenou působností a která obce s pověřeným obecním úřadem. Z pohledu diplomové práce jsou podstatné především obce s rozšířenou působností, kterých je celkem 15.

Obrázek č. 4: Mapa administrativního členění Královéhradeckého kraje⁹¹

4.1 Statistika NRP v Královéhradeckém kraji v období 2005 – 2012

Záměrem podkapitoly o statistickém vyjádření stavu NRP v Královéhradeckém kraji je podat čtenáři ucelený přehled o tom, jak se tato problematika v rozmezí let 2005 – 2012 vyvíjela. Mezní roky 2005 a 2012 byly zvoleny záměrně, a to s ohledem na dostupnost dat ve zdrojových dokumentech MPSV. Statistické údaje jsou zpracovány do dvou tabulek⁹² (viz příloha č. 4). První tabulka zachycuje data od roku 2005 do roku 2007, druhá tabulka potom navazuje od roku 2008 až po rok 2012. Toto rozdělení je rovněž záměrné, a sice proto, že statistické ročenky MPSV počínaje rokem 2008 přestávají uvádět počty dětí v ústavní výchově.

V tabulce jsou pro daný časový úsek zachyceny počty dětí (skupin sourozenců) evidovaných OSPOD. Tyto počty jsou dále ještě rozděleny na rejstřík Om (evidence dětí a rodin,

⁹¹ Autorsky upraveno dle *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2012* [online]

⁹² Autorsky upraveno dle *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.*, In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online].

s nimiž OSPOD pracuje a poskytuje určitou pomoc v rámci SPO) a rejstřík Nom (evidence dětí, u kterých bych OSPOD ve sledovaném roce dožádán o vyřízení určité záležitosti a které byly z tohoto důvodu zapsány do tohoto rejstříku). Z hlediska diplomové práce jsou stěžejní počty dětí v NRP, které z těchto celkových číselných údajů vycházejí. Jak je z tabulek patrné, do roku 2008 se počet dětí umístěných do NRP drží přibližně okolo 360 případů ročně. V roce 2009 dochází ke zlomu, kdy se počty v tomto roce i letech následujících zvyšují téměř o polovinu. Tento fakt je z části daný tím, že od roku 2005 do roku 2008 je v tomto celkovém počtu počítáno pouze se dvěma formami NRP, a PP a poručenstvím. Od roku 2009 se k těmto dvěma formám navíc připočítává forma výchovy jiné fyzické osoby než rodiče.

Z tabulek je také patrné rozvržení počtu dětí do jednotlivých forem NRP. V případě osvojení je nejvyšší počet dětí evidován za rok 2005, to konkrétně 37. V roce 2006 vidíme značný pokles, a to téměř o polovinu. Rokem 2007 začínají počty dětí v osvojení mírně stoupat, ovšem od roku 2010 můžeme sledovat poměrně rapidní pokles s nejnižším počtem za rok 2012, kdy bylo osvojeno pouze 11 dětí. Nejvyšší počet dětí umístěných do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče byl vysledován v roce 2008, jednalo se o 83 dětí, od tohoto roku ovšem počet dětí v této formě NRP klesá (s výjimkou v roce 2010, kdy počet mírně stoupl). Péče budoucích pěstounů je velmi proměnlivá. Ze statistických údajů vyplývá, že nejvyšší počet byl v roce 2005, konkrétně 36 dětí. V žádném dalším roce tohoto počtu již dosaženo nebylo. Pro porovnání můžeme uvést poslední sledovaný rok 2012, kterému náleží celkově 14 dětí v této formě péče. Zajímavý je ovšem vývoj pěstounských rodin, jejichž počet je od roku 2005 na vzestupu (s výjimkou roku 2007). Tento vzestupný charakter dosahuje vrcholu v roce 2010, kdy je evidováno celkem 487 pěstounských rodin. Od roku 2011 se ale vývoj obrací a počty pěstounských rodin klesají.

Jak již bylo v úvodu této podkapitoly zmiňováno, ve statistickém vyjádření je zahrnut i vývoj ústavní péče, a to pouze v rozmezí let 2005 – 2007. I přesto ale můžeme vidět vzestupnou tendenci. U zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc můžeme počínaje rokem 2010 sledovat značný nárůst oproti předchozím letům. Počet dětí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je čtyřnásobně vyšší, než v roce 2006. Z tohoto lze usuzovat opodstatněnost těchto zařízení v systému náhradní výchovy a zároveň částečnou eliminaci výchovy ústavní. Mělo by být umožněno, aby soudy namísto do ústavní výchovy svěřovaly děti i do těchto zařízení či jim případně dávaly přednost. V tabulkách je rovněž zachycen

vývoj podaných žádostí o NRP, kdy v posledních letech můžeme sledovat spíše zvyšující se tendenci u dvou nejčastějších forem, kterými jsou PP a osvojení.

4.2 Přehled organizací poskytujících služby na podporu NRP v Královéhradeckém kraji

Jak jsme již v úvodu kapitoly předesílali, kvalitativní šetření diplomové práce je vztaženo na Královéhradecký kraj. Konkrétně tedy na organizace poskytující služby na podporu NRP na tomto území, které jsou vykonávané na základě pověření k výkonu SPOD. Přehled činností vyplývajících z tohoto pověření pro jednotlivé organizace uvádíme v tabulce⁹³ v přílohách (viz příloha č. 2). Níže představíme dané organizace jako celek a uvedeme stručnou charakteristiku všech jimi poskytovaných služeb, přičemž stěžejní jsou služby podporující NRP. Proto přikládáme do příloh tabulku⁹⁴ (viz příloha č. 3), kde je uveden přehled poskytovaných služeb na podporu NRP v rámci jednotlivých organizací. Pro představu a lepší orientaci čtenáře uvádíme na konci této podkapitoly mapu (viz obrázek č. 5), která číselně znázorňuje rozmístění organizací na území Královéhradeckého kraje.

4.1.1 PROSTOR PRO o.s.

Občanské sdružení PROSTOR PRO⁹⁵ pomáhá od roku 2000 dětem a mladým lidem v obtížných životních situacích. Nabízí podporu při hledání řešení a cest z těchto situací a zároveň vytváří příležitosti pro změnu. Svou činnost realizuje nejen za pomoci nízkoprahových, preventivních a prorodinných programů, ale také prostřednictvím akcí pro veřejnost. Zvláštní pozornost je věnována PP a službám určeným pěstounským rodinám.

Nabídka programů je opravdu široká. V rámci **nízkoprahových programů** jsou zřizována dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Jedná se o klub Klubík pro děti ve věku 8 – 13 let a klub Klídek pro děti ve věku 13 – 22 let. Rozsah činností vychází ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Cílem poskytovaných **preventivních programů** je předcházení rizikovému chování žáků a studentů, snižování negativních projevů a eliminace dalšího rozvoje tohoto typu chování. Nutným předpokladem

⁹³ Autorsky upraveno dle Seznam zařízení vykonávajících sociálně-právní ochranu na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany. In: *Královéhradecký kraj: Krajský úřad* [online]. 2013

⁹⁴ Vlastní zdroj

⁹⁵ *PROSTOR PRO* [online]. Hradec Králové, © 2010

je spolupráce se školami a jejich učiteli. Do preventivních programů se řadí i probační a resocializační programy v úzké spolupráci s Probační a mediační službou ČR. **Prorodinné programy** zastupuje multifunkční hřiště Plácek a rodinné centrum Pohoda. Rodinné centrum je určeno pro rodiče s dětmi, případně další rodinné příslušníky, k trávení volného času aktivním a pestrým způsobem. Jeho posláním je poskytovat prostor nejen rodičům s dětmi pro vzájemné setkávání, výměnu zkušeností, a pro zmiňované trávení volného času. Hlavním cílem této služby je tedy naučit rodiče trávit s dětmi volný čas a oprostít se od stereotypu izolace matek na mateřské dovolené. **Pěstounská péče** tvoří zvláštní skupinu služeb mezi ostatními poskytovanými službami občanského sdružení. Služby PP jsou určeny pro pěstouny, kteří mají zájem uzavřít Dohodu. Dále pro ty, kteří mají Dohodu již uzavřenou nebo pro žadatele či zájemce o PP a samozřejmě pro širokou veřejnost. Konkrétními službami podporujícími PP jsou tedy poskytování poradenství a pomoci, vzdělávání pěstounů a dětí v NRP, odlehčovací služby, asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou, provázení rodiny, zprostředkování odborné péče, uzavírání Dohod a pořádání akcí pro veřejnost.

4.1.2 SALINGER o.s.

Občanské sdružení Salinger⁹⁶ zahájilo svou činnost v roce 1997 s cílem podporovat mladé lidi v procesu začleňování do společnosti a hájení jejich oprávněných zájmů. Stejně tak jako předchozí organizace, poskytuje i Salinger řadu rozmanitých služeb. V současné době se zaměřuje na služby sociální prevence v Královéhradeckém kraji a prorodinné aktivity v Hradci Králové.

Pro děti a mládež ve věku 7 – 21 let, které pocházejí z komplikovaného rodinného prostředí, nacházejí se v obtížných sociálních vztazích, mají problémy ve škole, chovají se v rozporu se společenskými normami a nemají kde a jak trávit volný čas, jsou zřizovány **nízkoprahové kluby pro děti a mládež**. Nejedná se pouze o trávení volného času výše zmíněné cílové skupiny, ale i o podporu a pomoc při řešení obtížných situací. Kluby jsou opět rozděleny dle věku, a to na klub pro děti ve věku 7 – 15 let, klub pro mládež ve věku od 13 – 21 let a klub pro děti a mládež ve věku 9 – 17 let. Kromě klubů jsou poskytovány služby také v terénní formě, čili v přirozeném prostředí a v online terénní formě prostřednictvím facebookových stránek.

⁹⁶ *Občanské sdružení Salinger* [online]. © 2013

Komunitní centrum AMARO PHURD představuje most spojující romskou komunitu s většinovou společností. Pomáhá členům této komunity nalézt místo ve společnosti za předpokladu zachování jejich vlastní identity. Služby centra nejsou striktně zaměřeny na romskou populaci, ale podporují a pomáhají i dalším rodinám ohroženým sociálním vyloučením. Komunitní centrum nabízí celkem tři věkově odstupňované programy – CINKE (3 – 6 let), BARE (6 – 15 let), GOĐAVER (15 – x let).

Komunitní centrum ZIP je nepobytovou sociální službou pro rodiny s dětmi z Hradce Králové, které jsou ohrožené sociálním vyloučením nebo již sociálně vyloučené. Hlavním cílem je nabídnout aktivity, při kterých klienti získají nové schopnosti a dovednosti, umožní jim rozpoznat obtížné životní situace, podpoří je v aktivním řešení těchto situací a naučí je jim předcházet. ZIP tedy pracuje se členy rodin ve věku 3 – 65 let.

Služba pro rodiny s dětmi Triangl je rozčleněna do tří různých programů dle zaměření. Program sanace rodiny s oblastí působení v Královéhradeckém kraji si klade za hlavní cíle napomáhat k narovnání vztahů v rodinách a usnadňovat návrat dětí zpět do rodiny z ústavní péče. Cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi ve věku 0 – 18 let, kde se vyskytují různé výchovné problémy, je nařízen dohled nad výchovou dětí, hrozí nařízení ústavní výchovy, je třeba rodině pomoci s podporou při výchově a péči o dítě atd. Program Ancora se orientuje na děti a mladistvé do 18 let věku, kteří se již dopustili protiprávního jednání a tento program jim byl určen Probační a mediační službou ČR, státním zastupitelstvím či soudem. Cílem je nalézt uplatnění těchto mladých lidí ve společnosti a předcházet opakování protiprávních jednání. Program Triangl je určen pro děti a mladistvé ve věku 7 – 18 let na základě doporučení sociálních pracovníků z OSPOD, jiných spolupracujících organizací nebo na žádost samotných rodičů. Triangl by měl především motivovat klienty k zodpovědnějšímu, smysluplnějšímu způsobu života a ke změně nazírání na oblasti jejich života jako je škola, trávení volného času, vztahy s vrstevníky, vztahy v rodině atd.

A konečně poslední službou je **Stopa čápa**, která je určena nejen pro rodiny vykonávající NRP, ale také pro zájemce a žadatele o NRP a též pro veřejnost a ostatní organizace působící v oblasti NRP. Náhradní rodiny z Královéhradeckého kraje mohou mít mimo přijatých dětí také děti vlastní. Prostřednictvím široké škály poskytovaných programů usiluje Stopa čápa především o vytvoření stabilní, fungující pěstounské rodiny a také o podporu náhradních rodičů v rozvíjení pozitivních vztahů mezi přijatým dítětem a jeho biologickými rodiči.

Asistovaný kontakt dítěte v NRP s biologickou rodinou je založen na společném setkání biologické rodiny s rodinou náhradní za přítomnosti sociálního pracovníka facilitujícího průběh setkání. Program může být poskytován písemnou, telefonickou nebo osobní formou setkání. Kluby pěstounů slouží náhradním rodičům například pro sdílení jejich zkušeností, běžných starostí, ale především jsou možností vzdělávání se prostřednictvím odborných přednášek z oblasti NRP. Realizace klubů není vázána pouze na krajské město Hradec Králové, ale jsou zřizovány kluby i pro okolní města v kraji. Individuální psychologická práce s dítětem pod vedením dětské psycholožky podporuje děti z náhradních rodin v budování jejich identity a pracuje na jejich úspěšném začlenění se do rodinného systému. Probíhá buď se všemi členy náhradní rodiny zároveň nebo zvlášť s dětmi a zvlášť s náhradními rodiči. Pokud to situace vyžaduje, jsou do spolupráce zapojeni i biologičtí rodiče. V rámci poradenství jsou náhradním rodičům poskytovány informace z oblasti SPOD a zejména z NRP.

Odlehčovací služby jsou ve středisku realizovány třemi způsoby. Buďto se nabízí možnost dětského koutku v Centru přátelské rodině Budulínek, služby dobrovolníků, a nebo zvláštní aktivity pro děti v rámci víkendových pobytů, workshopů atd. Provázení rodiny funguje vždy na základě souhlasu náhradní rodiny, protože probíhá v jejím přirozeném prostředí. Jedná se o dlouhodobý proces, který v ideálním případě začíná prvotními myšlenkami o možnostech náhradního rodičovství, pokračuje přes přípravu na převzetí dítěte, přijetí dítěte do rodiny a končí zletilostí dítěte. Je ovšem třeba pamatovat na to, že každá rodina i každý její člen jsou jedinečné bytosti, a proto musí provázení vycházet z potřeb konkrétní náhradní rodiny. Příprava žadatelů o NRP na převzetí dítěte je realizována v podobě dvou víkendových skupinových setkání žadatelů v rozsahu 48 hodin. Týká se nejen PP, ale i osvojení. Účelem supervize rodiny je nahlížet do systému náhradních rodin za pomoci dvoučlenného týmu terapeutů a pomáhat tak při řešení problémů souvisejících s péčí o děti a poskytovat v této oblasti poradenství. Supervizi však mohou využívat i fungující náhradní rodiny jako nástroj „zastavení se“ a nahlédnutí do systému vztahů jednotlivých členů rodiny. Společným jmenovatelem přednášek, workshopů a víkendových pobytů je setkávání náhradních rodičů. Přednášky a workshopy jsou ovšem jednodenního charakteru s připravenými odbornými bloky z různých oblastí. Jak již z názvu vyplývá, víkendové pobyty jsou vícedenní akce, jejichž cílem je také vzdělávání a sdílení zkušeností s NRP. V neposlední řadě se služby občanského sdružení rozšířily také o možnost uzavírat Dohody.

4.1.3 Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.

Centrum sociální pomoci a služeb⁹⁷ je obecně prospěšnou společností, která poskytuje sociální služby seniorům a rodinám. Pro cílovou skupinu seniorů je určena **pečovatelská služba, denní stacionář a středisko osobní hygieny**. Z hlediska zaměření diplomové práce jsou pro nás ovšem podstatné služby zaměřené na rodiny, a sice **manželské a rodinné poradny**. Síť těchto poraden v Královéhradeckém kraji tvoří celkem čtyři poradny ve městech Hradec Králové, Jičín, Rychnov nad Kněžnou a Náchod. Jejich posláním je poskytovat sociální a psychologické poradenství rodinám s dětmi, manželům, partnerům i jednotlivcům tak, aby se zlepšila jejich schopnost řešit problémy vlastními silami. Odborná a bezplatná pomoc je klientům poskytována zejména v náročných životních a sociálních situacích jako jsou například vztahy v rodině, manželské a partnerské vztahy, rozvodové a porozvodové problémy, životní krize, nezaměstnanost, hrozící sociální vyloučení atd. A to prostřednictvím párového poradenství a terapie, rodinného poradenství a terapie, individuálního poradenství, sociálně-právního poradenství, mediace, podporovaného setkávání rodičů a dětí, nácviku relaxačních technik. Na základě uděleného pověření krajským úřadem uzavírá tato obecně prospěšná společnost Dohody. Veškerá činnost poraden je finančně podporována Královéhradeckým krajem a jeho obcemi, MPSV ČR a také individuálními dárci.

4.1.4 Centrum pěstounských rodin o.s.

Centrum pěstounských rodin⁹⁸ vzniklo z iniciativy pěstounských rodin v Královéhradeckém kraji z důvodu dlouhodobé absence služeb pro tyto rodiny. Občanské sdružení funguje na principu komunitní práce. Hlavním cílem činnosti je tedy vytvoření uzavřené komunity pěstounských rodin, které se vzájemně znají, důvěřují si a sdílejí své zkušenosti. Rodiny jsou podporovány prostřednictvím odlehčovacích služeb či respitních pobytů pro děti. Nemenší důležitost je přikládána osvětě veřejnosti, která je často o tomto druhu péče minimálně informována. Pro tyto příležitosti jsou pořádány různé akce určené široké veřejnosti. Od začátku roku 2013 je také v provozu nové komunitní centrum pro pěstounské rodiny a v návaznosti na novelu zákona o SPOD získalo Centrum pověření k uzavírání Dohod. V této souvislosti jsou nabízeny kromě výše zmiňovaných odlehčovacích služeb

⁹⁷ *Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.* [online]. © 2011

⁹⁸ *Centrum pěstounských rodin o.s.* [online]. © 2012

a respitních pobytů také víkendové a letní vzdělávací pobyty rodin, doprovázení rodin, psychologické a terapeutické služby. Přičemž na vzdělávací semináře a respitní pobyty jsou poskytovány finanční příspěvky.

4.1.5 MUDr. Julie Hadašová a MUDr. Lubomír Hadaš

Manželé Hadašovi jsou pár rodinných terapeutů. Společně působí ve Středisku komplexní terapie psychosomatických poruch v Hradci Králové, které přímo spadá pod Institut rodinné terapie a psychosomatické medicíny o.p.s. v Liberci⁹⁹. Zároveň jsou ale externími odborníky poskytujícími své služby v dalších organizacích v Královéhradeckém kraji. Oba dva jsou fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona nezapsané v obchodním rejstříku. Doktor Hadaš¹⁰⁰ se v oboru psychoterapie zaměřuje na rodinnou terapii v individuální i párové formě. Poskytuje konzultace se zaměřením na psychosomatiku a působí také na Lékařské fakultě v Hradci Králové v pedagogicko-psychologické poradně. Doktorka Hadašová¹⁰¹ též poskytuje poradenství a konzultace. Zároveň zpracovává odborné studie a posudky. Působí ovšem i v oblasti mimoškolní výchovy a vzdělávání, pořádá kurzy, školení, vyvíjí lektorskou činnost a věnuje se tlumočnictví, překladatelství a průvodcovství.

4.1.6 Šťastný domov o.s.

Občanské sdružení Šťastný domov¹⁰² bylo založeno v roce 2005 jako nezávislé, nepolitické a nestátní zařízení. V poslání, které se organizace zavazuje plnit, se odráží i základní nabídka činností. **Podpora rodiny jako nejlepšího prostředí pro vývoj dítěte** tak, aby byly naplňovány potřeby dítěte a byly zajištěny podmínky pro zdravý vývoj dětí v náhradních rodinách. A to prostřednictvím setkávání, poradenství, vzdělávání a volnočasových aktivit rodičů a dětí z pěstounských rodin, ale i dětí zdravotně postižených. K tomu také přispívá možnost uzavírat Dohody. Dále je to **pomoc mladým lidem s postižením**, kteří opouští v dospělosti rodinu a nezvládnou bydlet samostatně, aby našli vlastní cestu a hodnotu, měli plnohodnotný život s možností realizovat svá přání a našli společenské uplatnění a práci. Praktická realizace těchto hodnot je zajištěna prostřednictvím projektu s názvem Doprovázení dětí a mladých lidí. Jedná se o doprovázení dětí a mladých lidí s postižením z pěstounských rodin a z výchovných ústavů. **Práce s mentálně a fyzicky postiženými lidmi** probíhá především formou zaměstnávání těchto osob v chráněných dílnách. Náplň práce se týká

⁹⁹ Institut rodinné terapie a psychosomatické medicíny, o.p.s. v Liberci: LITRAPS, o.p.s. [online]. [2005]

¹⁰⁰ MUDr. Lubomír Hadaš. *Firmy.cz* [online]. © 1996–2013

¹⁰¹ Živnostníci Česká republika. *Firmy, živnostníci Česká republika* [online]. © 2008 - 2010

¹⁰² Občanské sdružení Šťastný domov [online]. [2013]

například prací na farmě u zvířat, malování na sklo, porcelán a hedvábí, práce s včelím voskem, výroby sezónních dekorací, prodejem výrobků v krámku chráněných dílen atd. Pokud bychom tedy shrnuli služby, které sdružení Šťastný domov poskytuje, jednalo by se o arteterapeutické dílny pro pěstounské rodiny a pro rodiny s dětmi s postižením, pobyty se speciálními programy, praktická vyučování, různé druhy zájmových kroužků, rehabilitační ježdění na koni a akce pro veřejnost.

4.1.7 Oblastní charita Jičín

Oblastní charita Jičín¹⁰³ je neziskovou církevní organizací přímo spadající pod Diecézní charitu v Hradci Králové. Jejím hlavním posláním je pomáhat lidem v těžkých životních situacích nebo v situacích ohrožení, kdy si nemohou či neumějí pomoci sami. Podstata poskytované pomoci vychází ze tří základních hodnot a těmi jsou otevřenost, odpovědnost a respekt vůči klientům. Své poslání organizace naplňuje prostřednictvím poskytovaných služeb. Oblastní charita Jičín zřizuje dvě nízkoprahová zařízení. **Nízkoprahový klub pro děti a mládež „Exit“** v Jičíně je určen pro děti mládež ve věku 6 – 26 let, kteří jsou ohroženi či zasaženi společensky nežádoucími jevy. Prostřednictvím vzájemné spolupráce se klub snaží rizikům předcházet či je snižovat a tím zlepšovat kvalitu života cílové skupiny. Na stejných principech a hodnotách pracuje **Nízkoprahový klub pro děti a mládež „Pohoda“** v Hořicích. S tím rozdílem, že cílová skupina je vymezena věkem 10 – 21 let. **Centrum Sasanka** nabízí pomoc rodinám s dětmi v oblasti včasné péče o rodinu a sociálně aktivizačních služeb. Pracovníci centra řeší s rodinami například dluhovou problematiku, vztahy a komunikaci v rodině, výchovu, vzdělávání a péči o dítě, problematiku bydlení, krizové rodinné situace atd. V rámci nabízené pomoci jsou právě i činnosti týkající se NRP vycházející z pověření Krajského úřadu. Další poskytovanou službou je **Pečovatelská služba** určená osobám se zdravotním postižením ve věku od 27 let a seniorům ve věku od 65 let výše. Činnosti pečovatelské služby umožňují cílovým skupinám setrvat navzdory handicapům v jejich přirozeném prostředí domova, vést plnohodnotný způsob života a naplňovat individuálně určené potřeby. Oblastní charita v Jičíně se prostřednictvím každoročně pořádané **Tříkrálové sbírky** také zapojuje do humanitární pomoci, a to jak v tuzemsku, tak v zahraničí.

¹⁰³ Oblastní charita Jičín [online]. © 2013

4.1.8 Most k životu o.p.s.

Obecně prospěšná společnost Most k životu v Trutnově¹⁰⁴ je nestátní nezisková organizace, která plní své poslání jednak v oblasti vzdělání a zvyšování kvalifikace, jednak v oblasti sociálních služeb. V konkrétnější rovině se jedná o zajištění rekvalifikací a dalšího vzdělávání, pořádání kurzů, seminářů, školení, přednášek, besed, podílení se na nekomerční činnosti ostatních neziskových organizací a konečně poskytování azylového bydlení pro ženy a matky s dětmi a výkon SPOD. Zajišťování **rekvalifikací a vzdělávání** probíhá ve formě kurzů akreditovaných u MPSV ČR a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Cílem placené služby sociální prevence **azylového domu pro ženy a matky s dětmi** je poskytnutí pomoci, která nevede k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé situace. Naopak žádoucí je posílení sociálního začlenění uživatelů. Azylový dům, kromě zmiňovaného bydlení, poskytuje uživatelům také základní sociální poradenství, vykonává SPOD, pomáhá při vedení domácnosti a péči o děti, organizuje výchovné, vzdělávací a volnočasové aktivity.

Služba pro rodiny s dětmi v NRP je poměrně novou službou, kterou společnost nabízí od ledna 2013. Most k životu má tedy pověření Krajským úřadem v Hradci Králové k uzavírání Dohod. Tato služba zahrnuje poskytování poradenství, podpory a pomoci náhradním rodinám. Možnost využití psychologické, terapeutické či jiné odborné pomoci, zajištění odborného vzdělávání v oblasti výchovy a péče o dítě. Pomoc se také vztahuje na asistenci při styku dítěte v NRP s biologickými rodiči, zajištění osobní péče o dítě, zajištění neplaceného hlídání dětí při vyřizování záležitostí, zprostředkování doprovodu na kroužky. Pěstounské rodiny mají též možnost vzájemného setkávání nebo využití odlehčovacích víkendových či prodloužených pobytů, kdy je na tyto aktivity poskytován příspěvek na dítě.

4.1.9 Oblastní charita Trutnov

Oblastní charita Trutnov¹⁰⁵, stejně jako již výše zmíněná charitní organizace, je podřízena Diecézní charitě v Hradci Králové. Poskytované služby jako je **domácí zdravotní služba, domácí hospicová péče, domácí pečovatelská služba, osobní asistence a půjčování**

¹⁰⁴ Most k životu o.p.s.: Vzdělávací a rekvalifikační centrum v Trutnově, Azylový dům pro ženy a matky s dítětem/děťmi [online].

¹⁰⁵ Oblastní charita Trutnov [online]. © 2013

zdravotních pomůcek, jsou orientovány především na cílové skupiny seniorů, osoby s chronickým onemocněním, s tělesným, zdravotním postižením či osoby v terminálním stádiu. Pro rodiny s dětmi je poskytována služba **podpora rodin s dětmi v NRP**. Pro náhradní rodiny je v Trutnově zřízeno centrum Maják, které taktéž v rámci Dohod nabízí pomoc rodičům s problémy souvisejícími s péčí o dítě, poskytuje poradenství a pořádá různé tematicky zaměřené přednášky a kurzy. Dále nabízí aktivity jako je svépomocná skupina pěstounů, canisterapie, muzikoterapie, arteterapie, rukodělné dílny, etické, vztahové a komunikační dílny, vzdělávání, výlety, víkendové pobyty, tábory, akce pro veřejnost atd.

4.1.10 Farní charita Dvůr Králové nad Labem

Charita ve Dvoře Králové nad Labem¹⁰⁶ je též nestátní neziskovou organizací, která je součástí sítě charitních služeb. Své poslání „milosrdné lásky“ promítá do všech poskytovaných služeb. **Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Střelka** je pro děti a mládež ve věku 6 – 26 let. Základní aktivity při práci s cílovou skupinou jsou uskutečňovány v rámci výchovných, vzdělávacích a aktivizačních činností, sociálně terapeutických činností, kontaktu se společenským prostředím a pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Síť **občanských poraden** je rozprostřena do tří měst. Kromě Dvora Králové nad Labem nalezneme působiště také ve městě Jaroměř a Hořice. Rady jsou poskytovány nejen v rovině obecných informací, ale především cílených rad a aktivní pomoci občanům v problémových oblastech. **Osobní asistence** se týká handicapovaných osob a seniorů. Služba je poskytována jednak ve školských zařízeních (v případě zdravotně postižených dětí), jednak v domácím prostředí uživatelů (dospělé osoby). Ambulantní služba **sociálně terapeutické dílny Slunečnice** je určena dospívajícím a dospělým lidem s lehkým nebo středně těžkým mentálním postižením a s ním kombinovaným postižením ve věku 16 – 64 let. Prostřednictvím každodenních naplánovaných činností mohou klienti rozvíjet své individuální schopnosti a dovednosti, zdokonalovat pracovní návyky, učit se soběstačnosti a také smysluplně trávit volný čas. **Centrum pro rodinu Klubko** podporuje rodiny s dětmi v NRP. Od ledna 2013 je pověřenou osobou pro uzavírání Dohod. Nabídka služeb se odvíjí od potřeb jednotlivých rodin a víceméně se shoduje se službami, které jsme již výše zmiňovali u ostatních organizací, s výjimkou služby zapůjčování odborné literatury se zaměřením na problematiku NRP. Přesné zachycení poskytovaných služeb (viz příloha č. 3) **Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Klub Labyrint** je realizována v terénní i ambulantní

¹⁰⁶ Farní charita Dvůr Králové nad Labem [online]. © 2013

formě. Rodinám ohroženým sociálním vyloučením či již vyloučeným pomáhají pracovníci se zmírňováním této nepříznivé sociální situace a zároveň se snaží klienty vybavit potřebnými kompetencemi k jejímu zvládnutí.

4.1.11 Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.

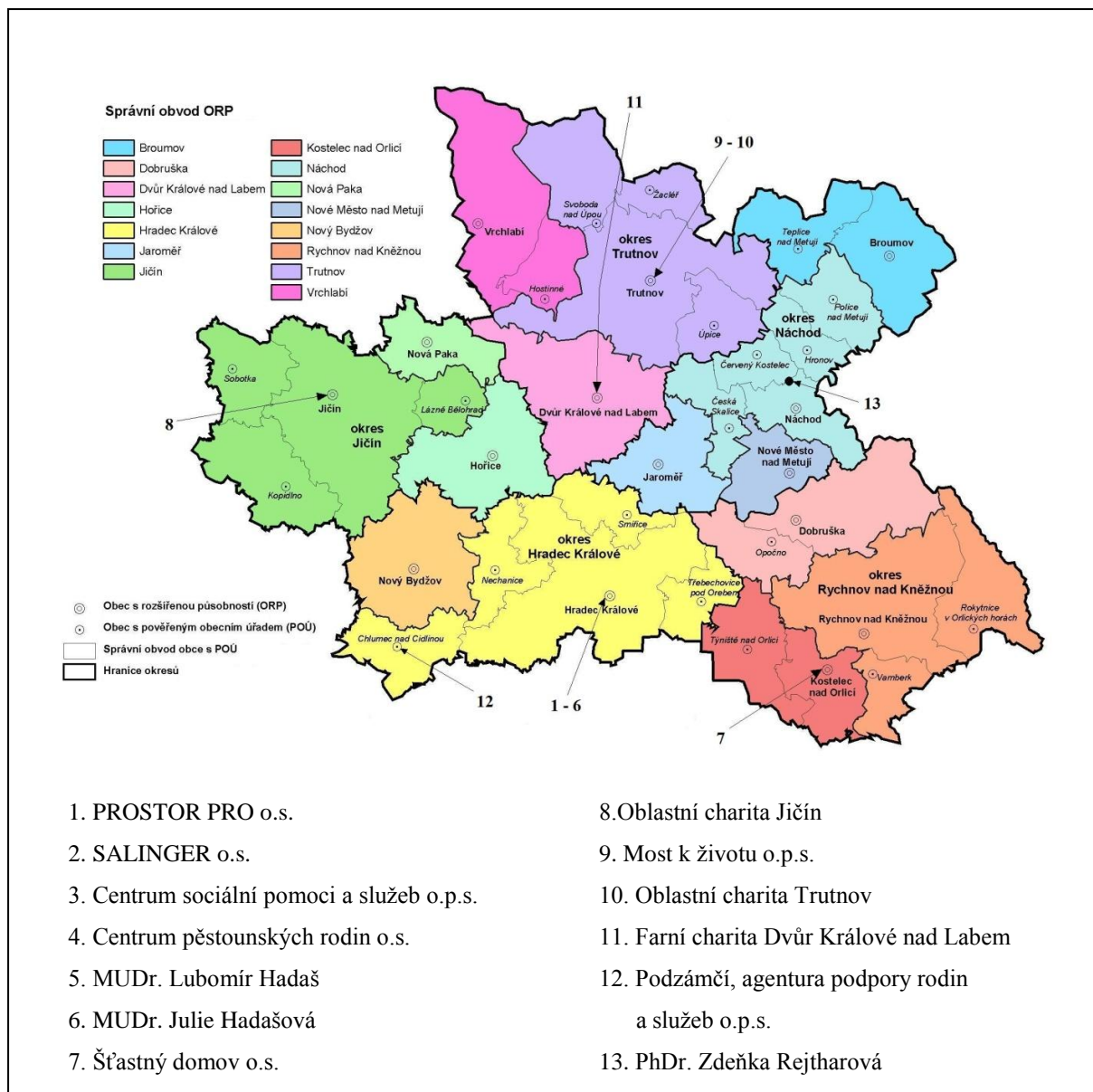
Obecně prospěšná společnost Podzámčí¹⁰⁷ je společností podporující pěstounské rodiny, rodiny s dětmi a rodiny pečující o seniora či zdravotně znevýhodněného člena rodiny. **Dohled nad seniory v domácnosti** či **dospělými osobami se zdravotním znevýhodněním** je služba určená rodinám, které o svého člena pečují sami, ale potřebují si zařídit své osobní záležitosti. Jedná se o hrazenou službu, jejíž podstata nevychází ze zákona o sociálních službách. **Služby** určené **pěstounským rodinám** jsou zacílené do oblasti sociální práce a poradenství, vzdělávacích kurzů, vzdělávání v individuální formě i samostudia pěstounů, hlídání dětí v domácnosti chůvou, dětských sportovních a zábavných dnů atd. Poradenství zajišťují jednak sociální pracovníci, jednak psychologové, a to přímo v domácnosti pěstounů či v Kontaktním centru v Novém Bydžově. Individuální forma vzdělávání je určena pěstounům například z důvodů jejich specifických potřeb, nižší vzdělanostní úrovně, těžkého zdravotního postižení svěřeného dítěte atd. Forma samostudia je zajišťována provozem knihovny odborné literatury. Hlídání dětí v domácnosti pěstounů je bezplatnou službou, která je zajištěna kvalifikovanou, pedagogicky nebo zdravotně vzdělanou osobou. Tímto způsobem je zajišťován i odpočinek pěstounů.

4.1.12 PhDr. Zdeňka Rejtharová

Psycholožka Rejtharová¹⁰⁸ působí jako poradce a vedoucí manželské a rodinné poradny v Náchodě. Tato poradna, jak jsme již zmiňovali výše, přímo spadá pod Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s. v Hradci Králové.

¹⁰⁷ Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s. [online].

¹⁰⁸ Poradna Náchod. Manželská a rodinná poradna: Síť manželských a rodinných poraden Královéhradeckého kraje, CSPS o.p.s. [online]. © 2009

Obrázek č. 5: Mapa administrativního členění Královéhradeckého kraje se značením organizací podporujících NRP ¹⁰⁹

¹⁰⁹ Autorsky upraveno dle *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2012* [online]

5 Úvod do šetření

V návaznosti na transformaci a NAP bylo kvalitativní šetření zaměřeno na opatření týkající se sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny, respektivě tedy na pilíř orientovaný na náhradní rodiny (viz oddíl 3.2.1 Navrhovaná opatření vymezená NAP). Ke zhodnocení plnění NAP sice došlo již v roce 2011. Toto vyhodnocení ovšem nebylo příliš příznivé, a to nejen ve vztahu k oblasti sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny. Proto je v současné době v běhu individuální projekt MPSV s názvem Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny 2012 – 2014, který je zaměřen na praktickou stránku realizace celého procesu. Jeden z jeho dílčích cílů je právě zaměřen na námi zkoumanou oblast, a sice síť služeb pro práci s ohroženými dětmi a rodinami.

Na základě seznamu pověřených zařízení k výkonu SPO, který nám poskytli pracovníci Krajského úřadu v Hradci Králové, byly vytyčeny organizace poskytující služby na podporu NRP. Výzkumnou oblastí diplomové práce se tedy staly služby na podporu NRP v Královéhradeckém kraji, z čehož se odvíjí i níže stanovený cíl výzkumu a výzkumné otázky. V této kapitole je zároveň charakterizována podstata kvalitativního výzkumu, výzkumné metody a jejich aplikace na námi zvolené výzkumné šetření. Také je zde uveden klíč výběru jednotlivých organizací, jejichž zástupci se stali našimi respondenty.

5.1 Cíle šetření

Hlavním cílem šetření je zjistit a popsat, jaké jsou dostupné služby na podporu NRP vykonávané na základě pověření k výkonu SPO Královéhradeckým krajem. Dále analyzovat, jak jsou tyto služby využívány a zda je jejich počet na území kraje dostatečný. Zjistit, jaká je efektivita využívání těchto služeb a jaké jsou případné překážky jejich kvalitního výkonu. Definovat, s jakými problémy se jednotlivé organizace při poskytování služeb pro náhradní rodiny potýkají. A v neposlední řadě zjistit, jaká je podpora těchto organizací ze strany Krajského úřadu Královéhradeckého kraje.

5.2 Problém a otázky šetření

Služby na podporu NRP v Královéhradeckém kraji je námi stanovený výzkumný problém, kterému je věnována praktická část diplomové práce. Z takto stanoveného problému zároveň vycházíme i při definování výzkumných otázek, které jsou následující:

- 1) Jaké služby na podporu NRP jednotlivé organizace v Královéhradeckém kraji poskytují?
- 2) Lze považovat síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující?
- 3) Jsou stávající služby na podporu NRP v Královéhradeckém kraji dostatečně využívány?
- 4) Jaká je efektivita využívání služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji?
- 5) Jaké jsou překážky kvalitního vykonávání služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji?
- 6) Jaká je podpora organizací poskytujících služby pro náhradní rodiny ze strany Krajského úřadu Královéhradeckého kraje?
- 7) S jakými problémy se při poskytování služeb pro náhradní rodiny jednotlivé organizace potýkají?

5.3 Kvalitativní výzkum

Vzhledem k tomu, že jsme se rozhodli daný výzkum provést v rámci konkrétní lokality, zaměřili se na subjektivní názory a vnímání výzkumného problému, vycházíme záměrně z kvalitativně orientovaného přístupu. Při zohlednění všech aspektů, na kterých je princip kvalitativního šetření postaven, můžeme vycházet z definice Švaříčka a Šed'ové¹¹⁰: „Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založených na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“

Gavora¹¹¹ charakterizuje kvalitativní výzkum jako intenzivní, dlouhodobé šetření, jehož výstupem je podrobný zápis výzkumníka. Přitom je velmi důležité klást důraz na skutečnost, že dané jevy jsou vysvětlovány očima zkoumaných osob, nikoliv z pohledu

¹¹⁰ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ et al.. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. (2007, s. 17)

¹¹¹GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. (2010, s. 181)

očekávání výzkumníka či jeho vlastních názorů. Zároveň je třeba zachytit i rozdíly mezi jednotlivými zkoumanými osobami a ověřit, zda existují rozdíly v tom, jak se ony dívají na danou věc. Naproti tomu Hendl ve své publikaci¹¹² podotýká, že neexistuje obecně uznávaný způsob, jak vymezit či provádět kvalitativní výzkum a že jeho podstata a jedinečnost nespočívá pouze v „absenci čísel“, jak se někteří autoři mylně domnívají.

Co se týče výběru případů, osob či lokalit, vždy se jedná o výběr záměrný. To proto, aby byly vybrány osoby vhodné. To znamená, aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí, aby ho dokonale znaly a byly schopny o něm podat věrnou zprávu. V tomto pojetí je tedy výběr vždy reprezentativní, jelikož dané osoby dobře reprezentují ono prostředí. Pokud uvažujeme o rozsahu výběru, nejedná se o statistickou záležitost, jako je tomu u výzkumu kvantitativního. Zde se výběr ukončuje, jakmile výzkumník zjistí, že informace od dalších osob nepřinášejí nová data nebo se opakují.¹¹³

Pro tento typ výzkumu je charakteristická nezávislost na jakékoliv teorii, kterou již předtím někdo formuloval. Jedná se o sběr dat zaměřený do hloubky problému bez předem stanovovaných hypotéz. Teprve až po shromáždění dostatečného množství potřebných dat přistupuje výzkumník k hledání určitých pravidelností, které se v těchto datech vyskytují. Právě na základě těchto pravidelností jsou formulovány nové teorie či hypotézy, které představují výstup kvalitativního výzkumu. Nutno podotknout, že takto vzniklé teorie a hypotézy není možné zobecňovat. Platí pouze a jen pro vzorek, na němž byla získána.¹¹⁴

Navrhování teorií je právě jednou z nesporných předností¹¹⁵, pro které je kvalitativní výzkum často využíván. Mezi další výhody patří získávání podrobného popisu a vhledu při zkoumání dané události, jedince, skupiny, fenoménu. Zároveň zkoumá fenomén v přirozeném prostředí, tudíž nedochází k jeho vytržení z kontextu. Také dobře reaguje na místní podmínky či vyvstálé situace, hledá lokální (idiografické) příčinné souvislosti a může pomoci při počáteční exploraci fenoménů.

¹¹² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. (2005, s. 49 - 50)

¹¹³ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. (2010, s. 183 - 184)

¹¹⁴ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. (2007, s. 17)

¹¹⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. (2005, s. 52)

Na druhé straně je třeba zmínit i nevýhody¹¹⁶ kvalitativního výzkumu. Jak jsme již naznačovali, získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci či do jiného prostředí. Hypotézy a teorie jsou obtížnější na testování, stejně tak jako je složité provádět kvantitativní predikce. Analýza dat i jejich sběr jsou časově náročné etapy a samotné výsledky jsou snadno ovlivnitelné výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.

5.4 Metody šetření

Na základě kvalitativně orientovaného přístupu jsme zvolili adekvátní metody pro sběr dat. Stěžejní metodou šetření je rozhovor. Pro získání podkladů, ze kterých jsme při rozhovoru vycházeli, jsme využili metodu studia spisové dokumentace.

Metoda **studia spisové dokumentace** slouží především jako datový podklad studie nebo jako doplnění dat získaných prostřednictvím rozhovoru. Jedná se o taková data, jejichž vznik je vázán na minulost, byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a pro jiné účely, než je aktuální výzkum. Takovými dokumenty mohou být například osobní či úřední dokumenty, archivované údaje, výstupy masových médií a virtuální data. Virtuální data mají velký informační potenciál. Nacházejí se na internetu a řadí se mezi ně například internetové stránky, obsahy internetových diskuzí atd.¹¹⁷

Studium spisové dokumentace bylo pro účely diplomové práce využito při analýze dostupných výročních zpráv za rok 2012 jednotlivých organizací poskytujících služby v oblasti NRP. Ve výročních zprávách byly záměrně vyhledávány informace pozitivního i negativního rázu týkající se zkoumané problematiky a také budoucí výhledy či perspektivy pro rok nadcházející. Takto získané informace jsme zpracovali do tabulky¹¹⁸ (viz příloha č. 1). Z výročních zpráv byly zároveň čerpány informace o poskytovaných službách pro náhradní rodiny. Ty byly taktéž zpracovány do přehledové tabulky¹¹⁹, která současně umožňuje čtenáři porovnat vzájemně služby jednotlivých zařízení (viz příloha č. 3). V případech, kdy nebyly výroční zprávy dostupné či je daná pověřená osoba nevydávala vůbec, byla data doplněna informacemi z webových stránek. Z obou výše zmiňovaných přehledových tabulek jsme následně vycházeli při sestavování otázek i samotné realizaci rozhovoru. Časově

¹¹⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. (2005, s. 52)

¹¹⁷ Tamtéž s. 204

¹¹⁸ Autorsky upraveno dle výročních zpráv 2012 jednotlivých zařízení

¹¹⁹ Autorsky upraveno dle výročních zpráv 2012 jednotlivých zařízení

tedy můžeme námi realizovaného kvalitativního šetření při zohlednění aplikace obou výše zmíněných metod vymezit na období listopad 2013 – březen 2014.

Rozhovor je metodou shromažďování dat, jejíž základní podmínkou je bezprostřední verbální komunikace výzkumníka a respondenta¹²⁰. Odborná literatura¹²¹ uvádí také pojem „hloubkový rozhovor“, což je v podstatě synonymní výraz. Jedná se o nestandardizované dotazování účastníka výzkumu badatelem za pomoci několika otevřených otázek. Jeho hlavním účelem je tedy vyličení žitého světa dotazovaného a porozumění pohledu jiných lidí právě prostřednictvím otevřených otázek. Přičemž důležitým předpokladem je zachycení výpovědí a slov v přirozené podobě. Hendl ovšem ve své publikaci¹²² poukazuje i na omezení metody rozhovoru, a to v podobě nepřímých informací filtrovaných účastníkem výzkumu či jejich zkreslení v důsledku přítomnosti výzkumníka, nedostatečné schopnosti účastníků vyprávět nebo umělých podmínek, ve kterých rozhovor probíhá.

Realizace jednotlivých rozhovorů v rámci výzkumného šetření probíhala vždy na základě předchozí telefonické domluvy se zástupcem daného zařízení. Samotný rozhovor poté probíhal v uzavřené místnosti mezi čtyřma očima a za předchozího souhlasu respondenta byl nahráván na diktafon. Ve všech případech se jednalo o řízený polostrukturovaný rozhovor, který se skládal z otevřených otázek. Polostrukturovanost rozhovoru umožnila výzkumníkovi pokládat připravené otázky v libovolném pořadí, a tudíž lépe reagovat na průběh rozhovoru a odpovědi respondenta. Zároveň bylo v některých rozhovorech využito tzv. sekundárních otázek, kdy na základě důležitých údajů, získaných v předchozích rozhovorech, byly tyto skutečnosti ověřovány v rozhovorech následujících. Transkripce všech pořázených rozhovorů jsou uvedeny v přílohách (viz příloha č. 5 - 10).

5.5 Respondenti – volba na základě kritérií

Respondenty kvalitativního šetření se stali zástupci jednotlivých organizací, které byly zvoleny na základě následujících kritérií:

- poskytování služeb na podporu NRP,
- výkon činnosti na základě pověření k výkonu SPOD,

¹²⁰ CHRÁSKA, Miroslav. *Základy výzkumu v pedagogice*. (1993, s. 113)

¹²¹ ŠVARÍČEK, Roman a Klára Šedřová et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. (2007, s. 159)

¹²² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. (2005, s. 162)

- výkon činnosti na území Královéhradeckého kraje,
- poskytování služby uzavírání Dohod a současně předpoklad již uzavřených Dohod v době realizace výzkumu.

Těmto kritériím odpovídají následující organizace:

- PROSTOR PRO o.s.
- SALINGER o.s.
- Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.
- Centrum pěstounských rodin o.s.
- Oblastní charita Trutnov
- Farní charita Dvůr Králové nad Labem
- Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.

6 Vyhodnocení šetření

Na základě výše zmíněných kritérií byli zástupci jednotlivých organizací osloveni k rozhovoru. Celkově bylo osloveno 7 respondentů, ovšem rozhovorů se podařilo realizovat pouze 6. Zástupce občanského sdružení Centra pěstounských rodin se z důvodu pracovní vytíženosti a případné časové náročnosti rozhovoru odmítl zúčastnit.

Vyhodnocení kvalitativního šetření jsme pojali jako analýzu služeb pro NRP v Královéhradeckém kraji. Analýza se skládá z námi zvolených oblastí či kategorií, které byly právě prostřednictvím výše zmiňovaných metod ověřovány. Primárně jsme se zaměřili na oblast pokrytí služeb pro NRP v kraji, oblast překážek či bariér jejich kvalitního vykonávání, oblast dostatečného využívání služeb a oblast efektivity poskytovaných služeb. Tyto čtyři ověřované oblasti byly společné pro všechna zařízení. Další oblasti vycházely z povahy daných organizací, kdy byl zohledňován rozsah jimi poskytovaných služeb a délka praxe poskytování služeb náhradním rodinám.

Než se budeme věnovat samotnému vyhodnocení šetření, zastavíme se u dvou výše zmíněných pojmů (efektivita a kvalita), jejichž operacionalizace je z hlediska porozumění výsledkům šetření důležitá. Pojem efektivita vychází ze slova efekt¹²³, který vymezuje slovník cizích slov jako účinek, působení, výsledek. Z čehož vyplývá, že přídavné jméno efektivní znamená účinný, účelný, skutečně vykonaný. Efektivitu¹²⁴ tedy můžeme charakterizovat jako účinnost vložených prostředků hodnocených z hlediska jejich výsledků. Námi zamýšlený význam v souvislosti s touto problematikou je tedy efektivita ve smyslu účinnosti či vynaložených prostředků ku odebraným.

Kvalita¹²⁵ neboli jakost je souhrnem vlastností, jimiž se věc nebo skutečnost jako celek odlišuje od jiného. V rámci kvalitativního šetření zaměřeného na služby podporující NRP nás tedy bude zajímat, co brání nebo kde jsou překážky kvalitního vykonávání těchto služeb.

¹²³ BARTÁK, M., R. RYCHLÁ a VERBOVÁ J. *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. (2008, s. 91)

¹²⁴ KRAUS, Jiří et al. *Nový akademický slovník cizích slov*. (2007, s. 196)

¹²⁵ KRAUS, Jiří et al. *Nový akademický slovník cizích slov*. (2007, s. 463)

6.1. Pokrytí služeb podporujících NRP na území Královéhradeckého kraje

Sít' služeb na území Královéhradeckého kraje považují všichni respondenti za dostačující a potřeby praxe pokryté. Nabídka služeb pro tuto cílovou skupinu je dle jejich názoru široká a výběr z možných služeb velký. Dle vyjádření jednoho z respondentů se Královéhradecký kraj řadí v této oblasti mezi jedny z předních v ČR. Jeho vyjádření bylo založeno na zkušenostech z absolvovaných seminářů, celostátních konferencí a spolupráce s jinými kraji v ČR. Konkrétně tedy uvedl: *„Já si myslím, že Hradeckej kraj je na tom obecně, co mám informace z různých celostátních konferencí nebo celostátních seminářů, který jsme v loňském roce absolvovali, tak že Hradeckej kraj je na tom hodně dobře si myslím, oproti ostatním krajům. Třeba konkrétně uvedu, mluvili jsme hodně s lidma ze Západočeskýho kraje nebo Jihočeskýho, že tam ještě to pokrytí téma službama chybí.“*

Nedostatky v oblasti služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji vystihl ve své odpovědi jeden z respondentů, který doslova uvedl: *„Co si ale myslím, že je stále nedostačující, je informovanost široké veřejnosti... vlastně potenciálních pěstounů. Také chybí služby nebo subjekty, které by se zaměřovaly na biologické rodiče dětí v náhradní péči, přípravě na setkávání s dětmi v náhradních rodinách a také, a to především, pomoci a dlouhodobému dohledu stabilizace jejich situace.“*

6.2 Dostatečnost využívání stávajících služeb na podporu NRP

Názory na dostatečné využívání stávajících služeb podporujících NRP se u jednotlivých respondentů liší. Rozsah odpovědi se pohyboval od souhlasných odpovědí, tedy dostatečného využívání, přes částečné využívání, až po názor nedostatečného využívání. Názor částečného využívání služeb se odvíjí od tvrzení, že záleží na motivovanosti klientů, ale také na dopravní dostupnosti a především na tom, zda se jedná o PP příbuzenskou či nikoliv. Kdy v případě příbuzenské PP je naprosto jiná situace, motivovanost klientů nízká, protože fungují jako rodina již dlouhou dobu, jsou zvyklí řešit své problémy v rámci rodiny a je pro ně obtížnější fungovat dle nového legislativního rámce. Často do tohoto systému ani patřit nechtějí. Chtějí zkrátka fungovat tak, jak byli zvyklí doposud. Nepříbuzenští pěstouni jsou aktivní, dané služby opravdu využívají, mají zájem se sdružovat, jezdit na společné víkendy, účastnit se akcí atd. Tudíž tvrzení, že stávající služby nejsou dostatečně

využívány, částečně vychází ze složení klientely a z přesvědčení, že ze strany náhradních rodin není poptávka po těchto službách. Zkrátka, že nabídka služeb převyšuje poptávku.

6.3 Překážky či bariéry kvalitního vykonávání služeb na podporu NRP

Jednou z předních překážek kvalitního vykonávání služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji je již zmiňovaná dopravní dostupnost. Organizace a jejich služby jsou orientovány do větších měst v kraji, jako je například Hradec Králové, Trutnov, Dvůr Králové nad Labem, Jičín, Náchod atd. Tento fakt znevýhodňuje náhradní rodiny v odlehlejších oblastech. Tuto skutečnost výrazně podmiňuje i to, že náhradní rodiče jsou často v pokročilém věku, nemají automobily ani řidičské průkazy. Přičteme-li k tomu výše zmiňovanou nemotivovanost příbuzenských náhradních rodičů a nízkou poptávku, můžeme usuzovat na poměrně výraznou překážku, jak ve využívání, tak i ve vykonávání služeb.

Další překážkou, spatřovanou ze strany některých poskytovatelů služeb, je opomíjení cílové skupiny adoptivních rodičů. Upřednostňována je PP, případně poručnictví. Roli zde hraje jednak struktura poskytovaných služeb, zacílená na PP, ale především finanční stránka poskytování služeb, kdy zkrátka organizace na adoptivní rodiny žádné finanční příspěvky nedostávají. Situaci by ovšem neřešila ani skutečnost, že by si adoptivní rodiče hradili služby z vlastních zdrojů. Ani tak by jim organizace nebyly schopné služby poskytnout, protože jim to nedovolí kapacitní podmínky.

Finanční stránka obecně byl téměř ve všech oslovených organizacích skloňovaným problémem. Paradoxně stinnou stránkou věci není ani tak jejich nedostatek, jako to, k jakým účelům mohou či nemohou být využity. S čímž souvisí další bariéra ve vykonávání služeb a tou jsou nedostatečné či velmi obecné metodiky, ze kterých by právě měly nejen informace o využívání finančních prostředků vycházet. Organizace proto musí velmi často konzultovat danou situaci s příslušnými Úřady práce či OSPODy za předpokladu, že těmito informacemi disponují. V tomto smyslu respondenti doslova uváděli: *„Potýkáme se s nejasnostmi využití finančních prostředků, které stát poskytuje na zajištění Dohod. Jsou dána jen obecná pravidla... musíme všechno konzultovat s Úřadem práce... jak a co můžeme nebo nemůžeme... chybí jasné předpisy a metodika. Ta pravidla jsou podle mého názoru dělána od stolu a vůbec neodpovídají realitě.“* Nebo *„Problémy nejsou ani tak s financemi,*

ale spíše s informacemi, jakoby získat všechny informace tak, abychom správně využili ty finance, abychom neproplatili něco, co se nesmí, protože to je oblast, která není úplně přesně vymezená. Takže jakoby i ta obecnost nebo nejasnost těch metodik.

6.4 Efektivita využívání služeb na podporu NRP

Pojem efektivita byl vymezen v úvodu kapitoly (viz kapitola č. 6 Vyhodnocení výzkumu). Při posuzování efektivitu využívání služeb ze strany zástupců jednotlivých organizací šlo o zhodnocení jejich účinnosti, tedy vynaložených či vložených prostředků ku odebraným. Na základě rozhovorů bylo zjištěno, že využívání služeb je efektivní, přestože je nutné klást důraz na individuální případy náhradních rodin. Zde se opět dostáváme k výše zmíněnému využívání služeb příbuzenskými a nepříbuzenskými pěstounskými rodinami, protože efektivita také závisí na otevřenosti klientů k řešení problémových situací, jejich chuti a ochotě spolupracovat a především na důvěře vůči pracovníkům jednotlivých organizací. V případě jednoho respondenta jsme se setkali se zápornou odpovědí, tedy s názorem, že využívání služeb je neefektivní. Důvod tohoto tvrzení se opírá o přesvědčení, že stávající služby nejsou dostatečně využívány.

6.5 Spolupráce organizací podporujících NRP s Krajským úřadem Královéhradeckého kraje

Spolupráce organizací s Krajským úřadem Královéhradeckého kraje je ve většině případů hodnocena spíše průměrně. Víceméně by se dalo říci, že neutrálně, ne zcela pozitivně, ale ani ne zcela negativně. Spolupráce a kontakt mezi zástupci organizací a pracovníky kraje probíhá na běžné úrovni jako s každou jinou státní institucí. Ovšem z rozhovorů vyplynulo, že by organizace do budoucna uvítaly užší a intenzivnější spolupráci a podporu, především co se týče konkretizace požadavků na výkon služeb podporujících NRP. Respondenti v rozhovorech uváděli obdobné odpovědi jako je tato: *„Ta spolupráce je průměrná... jako spolupráce s každou jinou státní institucí. Do budoucna bychom tedy uvítali užší a intenzivnější spolupráci.*

Pouze u dvou respondentů jsme se setkali s kladným hodnocením spolupráce organizace s krajem. Toto pozitivní vyjádření je však založeno na tom, že jsou dané organizace s pracovníky kraje v častém kontaktu, který je bezproblémový. Také na tom, že s jeho zástupci spolupracují jako s odborníky. Ovšem fakt nedostatečnosti informací

a přílišné obecnosti metodik zůstává i v těchto případech. To dokládá i odpověď jednoho z respondentů: „*Spolupráci s krajem hodnotím pozitivně... s pracovníky jsme v častém kontaktu, i co se týče například nějakých vyjasňování informací... co můžeme proplatit, co už ne. Také vlastně co se týká aktuálních informací, co je nového, protože často jsou ty pokyny, metodiky velmi obecné... takže se doptáváme v souvislosti s konkrétním případem, který řešíme. A samozřejmě jsme v kontaktu i ohledně finanční stránky, finančního zajištění služeb.*“

6.6 Legislativní změny – novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí a Občanský zákoník

Oblast legislativních změn byla pro většinu organizací těžko posouditelná. Jednak z důvodu jejich poměrně krátké doby účinnosti (Nový občanský zákoník), jednak z důvodu toho, že většina organizací začala fungovat právě na základě těchto změn, tedy na základě novely zákona o SPOD. Můžeme tedy říci, že tato novela má pro práci jednotlivých organizací zcela zásadní význam. Pro mnoho organizací znamenala vznik či začátek jejich fungování. Mnohé navázaly na svoji předchozí práci a zkušenosti s rodinami a rozšířily svou nabídku poskytovaných služeb pro NRP. Zákonná opatření vycházející z novely nelze zhodnotit jednoznačně kladně či jednoznačně záporně. Případné nedostatky se rozkrývají s postupem času. Ovšem již nyní některé organizace pozitivně vyzdvihují zákonnou povinnost vzdělávání pěstounů, doprovázení náhradních rodin, odlehčovací služby, zpracování individuálních plánů. Naopak negativně je hodnocena administrativní zátěž pracovníků organizací a skutečnost, že novela nerozlišuje v přístupu k příbuzenské a nepříbuzenské PP.

6.7 Nejčastější problémy klientů a nejčastěji využívané služby organizací

Zástupci organizací poskytujících služby na podporu NRP se jednoznačně shodli, že se na jejich organizaci obracují náhradní rodiny s žádostmi o pomoc a radu. Z toho lze usuzovat, že pokud se náhradní rodiny ocitají v problémové situaci či řeší nějaký problém, který není v jejich silách vyřešit, vědí, kam a na koho se mají obrátit, případně jsou odesláni OSPODem. Spektrum problémů, se kterými se potýkají, je poměrně široké. Ovšem téměř všichni respondenti zařadili na první místo výchovné problémy dítěte,

problémy dítěte ve škole a hned potom následovala oblast právní čili sociálně-právní poradenství náhradním rodičům.

Mezi nejčastěji využívané služby jednotlivých organizací se řadí jednoznačně vzdělávání. Hned po něm následují víkendové pobyty a odlehčovací pobyty. Třetí zmiňovanou službou bylo poradenství a konzultace.

6.8 Vzdělávání pěstounů

V souvislosti s nejvíce využívanou službou, kterou je vzdělávání, navazujeme nyní oblastí vzdělávání pěstounů. Rozsah vzdělávání vychází ze zákonem stanoveného počtu hodin, který musí pěstouni za kalendářní rok splnit. Oblasti nebo témata tohoto vzdělávání jsou sice stanovována zástupci organizací, ti ale zohledňují zájmy a potřeby náhradních rodičů a také aktuální situaci či dění. Paleta témat je široká, tudíž je zde možnost volného výběru. Jedná se o témata zaměřená na péči o dítě, vývojové změny, výchovná témata, témata z právní oblasti, daňové příznání pěstounů, finanční gramotnost atd. Příležitostí, kdy si mohou pěstouni tuto povinnost splnit, nabízí organizace také celou řadu. Frekvence pořádání vzdělávacích seminářů záleží na dané organizaci, většinou je vzdělávání pořádáno jednou za měsíc až jednou za dva měsíce. Časové vymezení není opět striktně určeno pro všechny na jeden konkrétní čas. Organizace nabízí možnost dopoledního vzdělávání, které je využíváno v převážné většině příbuzenskými pěstouny, kteří již nechodí do zaměstnání. Poté je možné využít odpoledního vzdělávání, které je časově uzpůsobeno spíše pro pracující náhradní rodiče. Dále je v nabídce víkendové tzv. blokové vzdělávání, kde je kromě vzdělávacího programu zajištěno také hlídání dětí či občerstvení. Vzdělávání je ale také spojeno s víkendovými pobyty, kdy je určitá část pobytu věnována právě vzdělávání. Kromě skupinových forem vzdělávání jsou v nabídce i individuální formy dle situace a možností pěstounů. Individuálně je možné vzdělávat v domácnosti pěstounů, ale i prostřednictvím zapůjčované odborné literatury.

Jak jsme již výše zmiňovali, vzdělávání je pro pěstouny zákonnou povinností. V této souvislosti se řadí tato služba mezi jedny z předních, co se týče využívání či zájmu ze strany náhradních rodičů. Proto jsme se zaměřili i na skutečnost, zda by bylo vzdělávání takto hojně využíváno a byl by o něj tak velký zájem, pokud by vycházelo čistě z iniciativy pěstounů, nikoliv ze zákona. Všichni respondenti, s výjimkou jednoho jediného, nám potvrdili

naši domněnku, a sice, že by zájem nebyl. Opět zde musíme odkázat na celkový přístup příbuzenských pěstounů k využívání služeb, jejich často pokročilý věk, dopravní dostupnost či motivaci. Jeden z respondentů na otázku zájmu o vzdělávání vycházejícího z iniciativy pěstounů doslova odpověděl: *„Nebyl. I když jsem se setkala i s názorem, a to bylo tedy u nepříbuzenských pěstounů, že mají možnost se zadarmo dostat k tématům, ke kterým by se normálně nedostali, a nebo by za ně platili velké peníze. Což mě potěšilo, protože se snažíme to vzdělávání dělat opravdu kvalitně... nerozdáme jim papíry, aby si něco přečetli a pak podepsali, že tu byli a nashledanou. U těch příbuzenských pěstounů je to těžké, když vám přijde paní 75 let, má vychované svoje děti a teď má v pěstounské péči dvě vnučky, sedne si a tváří se, „tak mě teda poučte“. My tam nejsme ti, kteří je jdeme poučovat, ale snažíme se jim předat něco, co by jim mohlo prospět....“* Na významu je ale i již zmiňovaný fakt, že vzdělávání je pro pěstouny novinkou, na kterou nebyli do doby účinnosti novely zákona o SPOD zvyklí. To dokládá i odpověď jednoho z respondentů: *„...právě proto, že je to pro ně novinka a už jsou třeba v pokročilém věku a nebo tam není takový to zázemí, aby k tomu byli motivovaný. Ale jako to podle mě vychází z toho, že je to velká změna... ty rodiny, se kterými podepisujeme Dohodu teďka už, nově, a už jsou s tím seznámený, tak k tomu přistupují líp, než rodiny, který měly děti už spoustu let a musely se najednou začít vzdělávat... tam je to jako větší problém. Celkově tedy můžeme říci, že vstřícnější přístup ke vzdělávání je u pěstounů, kteří jsou s touto povinností seznámeni již v době uzavírání Dohody, a nebo u nepříbuzenských pěstounů.*

6.9 Víkendové pobyty, odlehčovací služby

Víkendové pobyty, odlehčovací služby spolu s výše uvedeným vzděláváním se řadí mezi jedny z předních služeb, co se týče využívání těchto služeb a zájmu klientů. Víkendové pobyty a odlehčovací služby poskytují všechny oslovené organizace s výjimkou jedné, kterou je manželská a rodinná poradna. Všichni respondenti se shodli, že tyto služby plní svůj účel stmelování, vzájemného poznávání vytváření pospolitosti atd. Jsou zaměřené jednak na děti z náhradních rodin, jednak na celé náhradní rodiny. V případě pobytů pro celé rodiny se pojí tato služba se vzděláváním. Setkali jsme se ovšem s názorem, že v důsledku povinnosti zajištění šesti hodin vzdělávání na pobytu každý den, je svým způsobem stmelovací efekt ohrožen. V tomto smyslu respondent doslova vypověděl: *„...pokud uspořádáme pobyt, tak je tam podmínka denně minimálně šest hodin vzdělávat. My jsme měli původně v hlavě, že budeme dělat pobyty pro celou rodinu nebo dokonce byl*

i požadavek, že by s nima jela i biologická matka... to v podstatě není možné, protože my musíme za ten den šest hodin vzdělávat pěstouny, po tu dobu se staráme o děti... takže tam vlastně vypadl takový ten stmelovací článek, že sice na pobyt jede rodina, ale my ji musíme rozdělit... takže musíme hodně, hodně přemýšlet, abychom mohli takovou akci navlíknout na vzdělávání a přitom se jednalo o společnou práci a společně trávený čas té rodiny. Takže v podstatě nemáme šanci za státní peníze udělat obyčejný odlehčovací pobyt... vyvést rodiny na hory, popovídat si, jít na výlet.“

I přes výše zmíněný fakt jsou tyto služby hojně využívány a řada organizací musela jejich počet rozšířit. Pořádají se průběžně v rámci celého roku, frekvence jejich uspořádání samozřejmě závisí na dané organizaci a zájmu klientů. V Královéhradeckém kraji jsou organizace, které realizují deset pobytů za rok, některé šest pobytů za rok. Jsou ale i organizace, které mají jenom tři pobyty v roce. Finanční zajištění pobytů opět záleží na nastavení podmínek danou organizací. V podstatě skoro ve všech organizacích jsou pobyty hrazeny z příspěvků na PP, ovšem za přispění určité symbolické částky od pěstounů. Pouze dvě organizace hradí pobyty v plné výši.

6.10 Provázení rodiny

Provázení pěstounských rodin je jednou ze základních poskytovaných služeb u všech oslovených organizací. Řadí se na přední místo v přímé práci s rodinou. Minimální frekvence dle zákona, kdy je třeba rodinu v přirozeném prostředí navštívit, je jednou za dva měsíce. V praxi je ovšem časový horizont provázení individuální a odvíjí se dle aktuálních potřeb a řešených problémů v dané rodině. V takových případech může být rodina provázena i dvakrát až třikrát do týdne.

6.11 Setkání pěstounů

Samostatnou službu setkání pěstounů poskytuje pouze jedna oslovená organizace, která pořádá setkání v rámci Klubů pro pěstouny. Tyto Kluby nejsou realizovány pouze v místě sídla organizace, ale i v dalších větších městech v kraji. Četnost jejich pořádání je individuální, odvíjí se též podle zájmu klientů, ale většinou probíhají jednou měsíčně nebo jednou za čtvrt roku.

Setkání pěstounů probíhá i v ostatních organizacích ovšem v rámci ostatních služeb či aktivit. To znamená, že se pěstouni setkávají při vzdělávání, pobytech, workshopech atd. Dle ostatních respondentů je tato forma setkání pro pěstouny dostačující, protože o setkávání v rámci odpoledních Klubů či nějakých podvečerů pro pěstouny není zájem. To ve své odpovědi uvádí velmi výstižně jeden z respondentů, který doslova řekl: *„To byly taky ideály zezáčátku. Kluby, kavárny, podvečery pro pěstouny... ono to hlavně vzešlo z představy nepřibuzenské pěstounské péče, kdy ty rodiny jsou hodně aktivní, chtějí se setkávat a jezdit na víkendy... ale tím, že tyto organizace mají převážnou většinu příbuzenských pěstounů, tak u nich není ochota chodit na vzdělávání, natož na nějaké Kluby. Nemají potřebu se takto setkávat a myslím, že ta potřeba ani nebude. Spíše je taková ta potřeba lidského sdílení, se sousedkou, s kamarádkou, se kterou jste byla kamarádka už předtím... proč vlastně uměle něco vytvářet a separovat ty lidi mimo společnost... že když jste pěstouni, tak se musíte scházet tady a řešit svoje problémy teď a tady. Aby právě i ta běžná společnost dokázala vstřebávat ty problémy toho pěstounství.“* Opět zde tedy narážíme na skupinu příbuzenských pěstounů, kteří o tyto služby nejeví zájem vůbec. Nemají potřebu se setkávat, sdružovat jenom proto, že jsou pěstouni. Chtějí fungovat jako běžná rodina, a tudíž sdílet své starosti nebo radosti přirozeně v rámci širší společnosti, nejen ve společnosti ostatních pěstounů.

Fakt, že setkávání pěstounů jako samostatnou službu poskytuje pouze jedna z oslovených organizací, může být z části ovlivněn skutečností, že v Královéhradeckém kraji, konkrétně v Úpici, sídlí Klub neziskové organizace Asociace náhradních rodin ČR. Ten nabízí náhradním rodičům také možnost setkávání a výměny zkušeností s NRP. Domníváme se ovšem, že existence tohoto jednoho Klubu by až do takové míry neovlivnila skutečnost nezájmu z řad náhradních rodičů. Proto se přikláníme spíše k výše zmíněnému důvodu, tedy nezájmu vyplývajícího z příbuzenské formy pěstounství.

6.12 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Formou PPPD jsme se v rozhovorech nezabývali příliš do hloubky. V této oblasti nás zajímalo především to, zda je o tento poměrně nový institut péče zájem a jaká vidí pracovníci organizací případná rizika této oblasti. Pět z šesti respondentů uvedlo, že v současné době žádné pěstouny na přechodnou dobu nemají a zájem ze strany

potencionálních pěstounů je téměř mizivý, spíše žádný. Pouze jedna organizace má uzavřenou jednu smlouvu s pěstounkou na přechodnou dobu.

Názory na rizika špatné motivace k výkonu PPPD, vycházející z praktické zkušenosti s pěstounskými rodinami, nebyly u všech respondentů shodné. Rizika jsou spatřována ve finanční motivaci vycházející z nezaměstnanosti případných zájemců a také v nedostatku informací, neuvědomění si, co vše tato forma péče obnáší, co vše je k jejímu výkonu potřeba, jaké může mít důsledky apod. Z názorů ale jednomyslně vyplynulo, že o eliminaci těchto rizik by se měla postarat důkladná příprava zájemců, která by měla tyto negativní faktory včas odhalit. Jako doklad výše uvedených rizik uvádíme názor jednoho z respondentů, který je ve své odpovědi velmi výstižně shrnul, když řekl: „...Z rozhovoru s OSPODem máme informace, že jsou hodně ženy kolem 45 – 50 let, nezaměstnané dlouhodobě, řeší finanční situaci a tohle vidí jako jeden zdroj příjmů a i možnost realizace... jsou tam i ty osobní motivy jo, že to není jen ten motiv finanční. Že by se rozhodla rodina jen tak z ničeho nic, budeme pěstouni na přechodnou dobu, je úplně minimální. A ještě co já vím odborně, tak ti lidé na to nejsou připravení, oni vůbec nevědí, do čeho jdou, protože i normální pěstounství nebo osvojení je věc... nechci říct, že úplně diametrálně odlišná od biologického rodičovství, ale ty představy bývají většinou tak jako zromantizované... takže já na to mám opravdu pesimistický pohled a opravdu bych to síto dělala přísně a ty přípravy hodně reálné, aby věděli, do čeho jdou, aby znali ty příběhy, aby znali ty děti, které můžou dostat....“

6.13 Asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou

Asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou nezajišťovaly všechny oslovené organizace. Zástupci organizací, které tuto službu poskytují, opět jednoznačně poukázali na rozdíly ve využívání kontaktu příbuzenskými pěstouny a nepříbuzenskými pěstouny. Respektive na to, že příbuzenští pěstouni službu asistovaného kontaktu nevyužívají, protože to zkrátka nepotřebují. Vše probíhá přirozeně v rámci rodiny a není potřeba do tohoto systému zasahovat zvenčí. V organizacích, jejichž převážnou klientelou jsou pěstouni příbuzenští, nemá tato služba velké využití, což jasně vyplývá z odpovědí ne jednoho zástupce organizací. Jako příklad uvádíme odpověď jednoho z respondentů, který řekl: „Asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou považuji za velmi důležitou a dobrou věc. Pokud to situace v rodině vyžaduje, určitě bych ji doporučila. Prozatím u nás ale není velký zájem... je to dané tím, že příbuzenské pěstounské rodiny tuhle službu ani nepotřebují. Nepotřebují, aby někdo další

zasahoval do jejich rodiny... teď hledám to správné slovo... v případech příbuzenských pěstounů to probíhá víceméně přirozeně.“

Tam, kde mají možnost pracovat s nepříbuzenskými pěstouny, je tato služba využívána poměrně často a ze strany uživatelů jsou kladné ohlasy. Skutečnost, že za ně někdo tento kontakt zprostředkuje, zorganizuje, že je kontaktu přítomna třetí nezávislá osoba, že je realizován na neutrální půdě a je zachována určitá anonymita pěstounů, to vše je považováno za výhody asistovaného kontaktu. Přestože se respondenti v praxi nesetkávají pouze s kultivovanými a bezproblémovými asistovanými kontakty, považují tuto službu za jednu z nejdůležitějších při práci s náhradními rodinami a pokud to situace v rodině vyžaduje, doporučili by ji.

6.14 Přípravy žadatelů o NRP

Přípravy žadatelů o NRP prováděla v době výzkumu pouze jedna pověřená organizace k výkonu SPOD. Ta však nezajišťuje všechny přípravy v Královéhradeckém kraji. Existuje individuální program, který se na přípravy zaměřuje. Ovšem takto jako organizace, je právě tato se sídlem v Hradci Králové jediná. Na otázku, zda se domnívají, že je to dostatečný počet pro celý kraj, nám respondentka odpověděla, že to není o počtu organizací, ale o kvalitě jejich práce. O jistotě, že konkrétní informace byly předány konkrétním žadatelům a že příprava jako celek kladla důraz na individuální potřeby žadatelů. Každá příprava trvá různě dlouho, ale scénář přípravy, oblasti, kterými je nutné projít, jsou vždy stejné pro každého žadatele.

V souvislosti s níže uvedenou oblastí rozšíření nabídky služeb (viz oddíl 6.18 Rozšíření nabídky poskytovaných služeb) můžeme však sledovat signály, že počet organizací poskytujících službu přípravy žadatelů o NRP se bude postupem času rozšiřovat.

6.15 Akce pro veřejnost

Akce pro veřejnost pořádané organizacemi podporujícími náhradní rodiny nejsou v Královéhradeckém kraji příliš rozšířenou službou. Pouze tři z oslovených organizací tuto službu zajišťují, z čehož jedna z nich je zatím ve fázi příprav své první akce. U ostatních dvou jsou akce běžnou součástí poskytovaných služeb a jsou kladně hodnoceny. Jejich posláním je především osvěta veřejnosti v oblasti NRP. Dát najevo, že existují organizace poskytující služby této cílové skupině, podat autentické informace a případně

získat další náhradní rodiče. Akce pro veřejnost jsou neméně důležité i z hlediska případného získávání finančních prostředků, pokud to povaha organizace umožňuje.

6.16 Aktuální potřeby organizací, současné problémy

Aktuální potřeby či problémové situace, které organizace pocítují nebo řeší, vycházejí jednoznačně z již zmiňované nedostatečné informovanosti o možnostech využití finančních příspěvků na PP. Dále z nedostatečnosti a přílišné obecnosti metodických materiálů, které jsou pro fungování organizací zásadní. Proto nejsou zástupci organizací schopni v tomto směru pracovat zcela samostatně a musí řadu požadavků konzultovat s úřady práce či krajským úřadem.

Další zmiňované potřeby a problémy byly záležitostí spíše ojedinělou. Jednalo se o potřebu zvýšení počtu pěstounů tak, aby byly nabízené služby dostatečně využívány a nastartovány. A v neposlední řadě byla zmíněna potřeba, aby finanční stránka nabízených služeb umožňovala jejich poskytování celým pěstounským rodinám, tudíž i biologickým dětem v těchto rodinách, a také adoptivním rodinám.

6.17 Zdroje financování

Zdroje financování jsou u jednotlivých organizací různé. Dvě ze šesti organizací financují své služby pouze ze státních příspěvků na PP na základě počtu uzavřených Dohod. Ostatní organizace kombinují různé finanční zdroje. Jednak jsou to již zmiňované státní příspěvky, dále to jsou projekty, sponzoring, dárcovství, nadační fondy, vlastní činnost atd.

Situace v otázkách financování služeb na podporu NRP je složitá. Jak jsme již zmiňovali, nedostatky jsou jednoznačně spatřovány v nejasnosti či omezenosti ve využívání státních příspěvků. Přesto ne všechny organizace hledají jiné finanční zdroje, než jsou právě tyto příspěvky. Dokladem je odpověď jednoho z respondentů, který uvedl: *„Jsou v tom státní peníze a v podstatě žádné další zdroje zatím nehledáme, protože poptávka není vysoká.“* Ostatní se naopak snaží hledat i jiné cesty finančních příjmů, např. tvorbou projektů, avšak považují to za zatěžující a práci navíc.

6.18 Rozšíření nabídky poskytovaných služeb

Rozšíření nabídky služeb pro náhradní rodiny neplánují všechny organizace. Tato skutečnost se odvíjí od toho, jaká je poptávka po službách dané organizace. Nejčastěji uvažované je rozšíření počtu víkendových pobytů a respitních služeb. Dvě organizace by chtěly do budoucna svou nabídku služeb rozšířit o přípravy žadatelů o NRP. Ostatní organizace se domnívají, že je jejich nabídka prozatím dostatečná, a proto případné rozšiřování neplánují.

7 Shrnutí výsledků šetření, závěrečná doporučení

Závěrečné stanovisko ke stavu služeb na podporu NRP v Královéhradeckém kraji vychází ze shrnutí výše rozebraných oblastí podložených kvalitativním šetřením. Na základě toho můžeme konstatovat, že síť služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji je dostatečná a potřeby praxe uspokojivě pokryté, ovšem pokud budeme uvažovat v mezích formy PP. Orientace na cílovou skupinu biologických rodičů dětí v NRP a adoptivní rodiče je dle pracovníků v této oblasti nedostačující a přitom tolik potřebná. Je tedy otázkou finančních prostředků, personálního zajištění a kapacitních podmínek, zda by bylo v silách stávajících organizací spektrum svých služeb o tyto cílové skupiny rozšířit, podpořit stávající činnost a zároveň vytvořit návaznost.

Dostatečné využívání služeb se pojí s efektivitou a reálně spatřovanými překážkami v kvalitním vykonávání a zajištění služeb. Tedy čím více bude překážek v přístupu ke kvalitnímu vykonávání služeb, tím méně budou služby využívány a celková efektivita bude klesat. Dopravní dostupnost je nesporně významným ovlivňujícím činitelem, který ztěžuje možnosti využití služeb zvláště u starších náhradních rodičů. Nejedná se však pouze o náhradní rodiče v důchodovém věku. Obecně se náhradní rodiny, žijící v odlehlých oblastech bez automobilů, řidičských průkazů nacházejí ve svízelné situaci. Pro tyto případy by bylo vhodné vytvořit domovské organizace i v menších městech a dát tak šanci rodinám, které zkrátka takové možnosti nemají. Toto by bylo ovšem řešení pro případy, kde je překážkou čistě dopravní obslužnost, protože v případě nemotivovaných klientů by ani tato skutečnost nedokázala využívání služeb podpořit.

Dalším významným činitelem, který prochází napříč téměř všemi výše zmíněnými oblastmi v negativním slova smyslu, je příbuzenská forma pěstounství. Tato skutečnost zapříčiňuje naprosto odlišný přístup k využívání dostupných služeb, než je tomu u nepříbuzenských pěstounů. Nejvíce je to patrné ve vzdělávání, setkávání, asistovaného kontaktu a víkendových pobytů. Příbuzenští pěstouni se zkrátka chtějí co nejvíce přiblížit modelu normální běžné rodiny, která pro své správné fungování nemusí plnit povinnost určitého počtu hodin vzdělání, která se nepotřebuje setkávat s lidmi s podobným osudem jenom proto, aby si mohli popovídat o tom, co je aktuálně trápí, co řeší atd. Naopak, příbuzenské pěstounské rodiny chtějí zapadnout do širší společnosti a dokázat, že i přesto, že vychovávají jiné než biologické

dítě, tuto situaci zcela zvládají. Proto se domníváme, že pokud se setkáváme s překážkou nedostatečné poptávky po službách ze strany příbuzenských pěstounů, je to dáno tím, že to pro tyto rodiny není přirozené a začlenění do nějakého systému, především z legislativních důvodů, je spíše zatěžující.

Nedostatečné finanční zajištění a podpora služeb je překážkou obecně celé sociální oblasti, nikoliv pouze NRP, proto lze jen stěží navrhnout nějaká adekvátní opatření. Kombinace několika různých finančních zdrojů a nespolehání se pouze na státní příspěvky je v této situaci nejspíše jediným možným řešením. Druhou stránkou věci je ovšem to, pokud organizace finančními prostředky disponují, ale nemají jasno, k jakým účelům jich mohou či nemohou využít. Toto je záležitostí řešitelnou, která by měla být jasně ukotvena v závazných metodikách a předpisech, což ovšem bohužel není případ organizací v Královéhradeckém kraji. Příliš obecné metodiky, dělané tzv. od stolu, často neodpovídají realitě a výrazně ztěžují práci poskytovatelům služeb. Proto byl požadavek na konkretizaci metodických pokynů a lepší informovanost kladen na první místo v oblasti aktuálních potřeb organizací. Zde se také promítá i intenzita a kvalita spolupráce organizací s Krajským úřadem. Ta probíhá intenzivněji hlavně zpočátku v souvislosti s registrací služeb. Poté se ve většině případů dostává na takovou nutnou úroveň řešící především finanční příspěvky. Proto si dovoluujeme tvrdit, že kvalitně a jasně zpracované metodiky, za přispění podpory kraje, jsou základním stavebním kamenem a předpokladem kvalitní a efektivní práce s klienty, a tudíž i žádoucích výsledků.

Dopady novely zákona o SPOD, přestože je více než rok aplikována, lze těžko posuzovat či vyslovovat v této oblasti jednoznačné závěry. Co je ale možné jednomyslně konstatovat, je to, že s účinností novely byla síť služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji výrazně rozšířena. V podstatě ty organizace, které měly do této doby zkušenosti v práci s rodinami, požádaly o registraci do systému SPOD.

Jednotlivé služby podporující NRP byly již podrobně rozebrány výše. Úhrnem můžeme říci, že nabídka služeb jednotlivých organizací není naprosto shodná. Některé organizace nabízejí více, některé méně služeb. I rozsah té které služby nemusí být u všech organizací totožný. To se odvíjí především od počtu a složení klientely, která je využívá. Avšak problémy, se kterými se náhradní rodiče na organizace obracejí, jsou víceméně totožné. Předně jsou to výchovné problémy, problémy dítěte ve škole a sociálně-právní oblast

problémů. Proto mezi tři nejvíce využívané služby patří poradenství a konzultace, dále jsou to víkendové pobyty a nekompromisně na prvním místě ve využitelnosti je vzdělávání pěstounů.

Závěr

Situace ohrožených dětí a rodin, konkrétně v oblasti náhradní rodinné péče, je v současné době velmi složitá, a to nejen v Královéhradeckém kraji, ale v České republice celkově. Přestože jsou ze strany státu viditelné snahy o snižování počtu dětí v ústavní péči a o podporu náhradní rodinné péče, kvalita jednotlivých opatření i systému jako takového stále pokulhává. O tomto se můžeme přesvědčit nejen v průběžných hodnotících materiálech zpracovaných Ministerstvem práce a sociálních věcí, které jsou popsány v teoretické části práce, ale částečně i v provedeném výzkumném šetření. To sice nedovoluje hodnotit proces transformace systému péče o ohrožené děti jako celek, ani nedovoluje zobecnit získaná data na celou Českou republiku, ovšem pro stanovený výzkumný problém hovoří jasně. Je otázkou, zda je na vině nedostatek prostředků, nedomýšlení dlouhodobých dopadů jednotlivých opatření v praxi nebo jen opomíjení či nedostatečné respektování názorů odborníků, odvíjejících se z praktické zkušenosti práce s touto cílovou skupinou. Proces transformace je ale stále v běhu. Vláda České republiky se zavázala vytvořit kvalitní a fungující systém péče o ohrožené děti do roku 2018, proto nezbyvá, než čekat a věřit v posun k lepšímu a především v to, že se tento nastartovaný proces podaří dovést ke zdárnému konci. Samozřejmě, že se nám nikdy nepodaří dosáhnout ideálního stavu, kdy by každé dítě mohlo vyrůstat ve své rodině a bylo o něho řádně pečováno. Tuto skutečnost není bohužel ani v našich silách ovlivnit. Co však za předpokladu kvalitně fungujícího systému je možné ovlivnit, je to, aby se počet ohrožených rodin a dětí nezvyšoval nebo aby ohrožené děti trpěly co nejméně.

Domnívám se, že stanovených cílů teoretické části diplomové práce se podařilo dosáhnout. V teoretické části byly vymezeny a objasněny základní pojmy zkoumané problematiky. Dále byl charakterizován systém náhradní rodinné péče v České republice, stručně popsány jednotlivé formy náhradní rodinné péče a vymezen legislativní rámec problematiky s důrazem na jeho aktuální proměny. V teoretické rovině byl také popsán proces transformace systému péče o ohrožené děti a zároveň byl porovnán stav tohoto systému před transformací a kýžený stav po procesu transformace. Jedním z navrhovaných opatření je právě vytvoření sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny, potažmo pro náhradní rodiny, jehož úkolem je zajištění co nejvíce stabilních a kvalitních náhradních rodin, které budou při péči o přijaté dítě právě touto sítí

odborných služeb podporovány. Toto opatření bylo vztaženo na oblast Královéhradeckého kraje, kde bylo provedeno kvalitativní šetření.

Hlavním cílem šetření bylo zjistit a popsat, jaké jsou dostupné služby na podporu náhradní rodinné péče vykonávané na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany Královéhradeckým krajem. Dále analyzovat, jak jsou tyto služby využívány a zda je jejich počet na území kraje dostatečný. Zjistit, jaká je efektivita využívání těchto služeb a jaké jsou případné překážky jejich kvalitního výkonu. Definovat, s jakými problémy se jednotlivé organizace při poskytování služeb pro náhradní rodiny potýkají. A v neposlední řadě zjistit, jaká je podpora těchto organizací ze strany Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Pro naplnění takto stanovených cílů byly zvoleny adekvátní metody šetření, a sice metoda studia spisové dokumentace a rozhovoru.

Při přípravě kvalitativního šetření, respektive při procházení výročních zpráv za rok 2012 jednotlivých pověřených organizací k výkonu sociálně-právní ochrany, bylo zjištěno, že pro mnohé z organizací je zkoumaná problematika zcela novou záležitostí. Mnohé z nich měly za sebou v době výzkumu teprve rok fungování v této oblasti. Proto z důvodů nedostatečné zkušenosti práce s náhradními rodinami nebylo možné provést výzkumné šetření u všech vytyčených pověřených organizací poskytujících služby náhradním rodinám v Královéhradeckém kraji. Na základě stanovených kritérií byly vybrány skutečně jen ty organizace, které těmito zkušenostmi disponovaly. Jejich zástupci se poté stali respondenty šetření. Přestože všechna tato kritéria byla splněna, nepodařilo se realizovat metodu rozhovoru u všech takto vybraných. Zástupce Centra pěstounských rodin v Hradci Králové se z časových důvodů a pracovní vytíženosti odmítl šetření zúčastnit. Proto je analýza situace služeb v Královéhradeckém kraji výsledkem shromážděných dat a údajů celkem od šesti respondentů, namísto původně sedmi plánovaných. I v případě šesti ostatních respondentů, ne ovšem ve všech, bylo těžké, ba i nemožné posuzovat oblast legislativních změn, a proto v rámci výzkumného šetření v této oblasti, jako jediné, nebylo dosaženo takových výsledků, jakých bylo původně zamýšleno. Nicméně se domnívám a na základě výzkumného šetření jsem přesvědčena, že i za takto poměrně krátkou dobu je možné si díky praktickému fungování v oblasti fungování služeb podporujících náhradní rodinnou péči vytvořit ucelený náhled na zkoumanou problematiku, zaujmout stanovisko odborníka a podat validní informace, což respondenti v ostatních oblastech šetření prokázali.

I přes výše zmíněné skutečnosti se stanovené cíle empirické části podařilo naplnit a na výzkumné otázky odpovědět. Na základě metody studia spisové dokumentace se podařilo zjistit a popsat služby podporující náhradní rodinnou péči v Královéhradeckém kraji. Následně bylo již u konkrétních organizací pomocí metody rozhovoru analyzováno, jaká je efektivita využívání těchto služeb a kde jsou případné překážky jejich kvalitního výkonu. Na základě takto získaných dat bylo rovněž možné definovat problémy, se kterými se jednotlivé organizace při poskytování služeb pro náhradní rodiny potýkají. V neposlední řadě bylo zjištěno, jak jsou tyto organizace podporovány Krajským úřadem Královéhradeckého kraje. Celkově lze tedy konstatovat, že stávající služby pro náhradní rodinnou péči v Královéhradeckém kraji jsou v drtivé většině dostatečně využívány, jejich počet na území kraje je dostatečný a nejpálčivějšími překážkami v jejich výkonu je dopravní dostupnost, příbuzenská forma pěstounství a nedostatečné či příliš obecné metodické vedení za přispění nízké spolupráce s Krajským úřadem Královéhradeckého kraje. Celková efektivita využívání těchto služeb však byla, s výjimkou stanoviska jednoho z respondentů, hodnocena kladně a jako dostačující. Ostatní oblasti, týkající se již jednotlivých služeb, byly zjišťovány pouze v těch organizacích, které dané služby poskytují. Z toho je například možné sledovat, jak si ta která služba ve využívanosti stojí, jaký je o ni zájem, zda je její pojetí v rámci jednotlivých organizací shodné či do jaké míry se liší a v čem atd.

Na základě dat podložených kvalitativním šetřením lze konstatovat, že ačkoliv je proces transformace v Královéhradeckém kraji nastartovaný, nedosahují v současné době (únor 2014) všechna plánovaná opatření proklamované úrovně, alespoň co se týče oblasti služeb podporujících náhradní rodinnou péči. Šetření prokázalo, že od roku 2012, tedy od doby platnosti novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí, sice byl výrazně rozšířen počet organizací orientujících se na tuto cílovou skupinu a u organizací, které v této oblasti již působily, bylo na základě platnosti novely rozšířeno spektrum jimi poskytovaných služeb. Ovšem očekávání jasných a konkrétních kroků a aktivit směřovaných k dosažení kvalitního systému podporujícího ohrožené děti a rodiny ze strany pracovníků a pracovníků působících v systému sociálně-právní ochrany dětí bohužel stále trvá. Šetření tedy dokázalo, že počet služeb podporujících náhradní rodinnou péči je sice v Královéhradeckém kraji dostatečný, jejich výkon ovšem kvalitní není, a to v důsledku výše zmiňovaných překážek či bariér.

Při zpracování práce jsem se snažila čerpat z různých zdrojů, a to nejen tuzemských, ale i zahraničních. Paleta užitých pramenů zahrnuje knižní publikace, odborné časopisy, legislativní předpisy, metodické pokyny Ministerstva práce a sociálních věcí apod. Vzhledem k aktuálnosti tématu práce jsem se nevyhnula použití internetových online zdrojů. Přestože si uvědomuji možné riziko, snažila jsem se volit zdroje ověřené a spolehlivé.

Zpracování diplomové práce je pro mě velkým přínosem, a to nejen z hlediska studijního oboru sociální práce, všeobecného rozhledu v sociální oblasti jako takové, ale i povědomí o problematice ohrožených dětí a náhradní rodinné péče v rodném kraji. Přestože se stanovených cílů práce podařilo dosáhnout, nepředpokládám, že by výsledky provedeného šetření tuto skutečnost změnily. Avšak při provádění šetření byl ze strany zástupců jednotlivých organizací o výsledky šetření zájem, což je pro mě, jako výzkumníka, samozřejmě potěšující, a proto jsem připravena jim výsledky nabídnout. Je to i dokladem toho, že se „praxe“ o situaci zajímá a má snahu podnikat kroky v tomto směru. Avšak jak všichni dobře víme, snaha a volání praxe pro provedení změn bohužel nestačí.

Seznam zkratek

Akční plán 2012 – 2015 - Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012 – 2015

Analýza – Analýza současného stavu institucionálního zajištění péče o děti

Atd. – A tak dále

č. - Číslo

ČR – Česká republika

Dohoda - Dohoda o výkonu pěstounské péče

Evropská úmluva – Evropská úmluva o výkonu práv dětí č. 54/2001

Metodické doporučení MPSV k PPPD – Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí k pěstounské péči na přechodnou dobu

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NAP – Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 - 2011

Např. – Například

Národní strategie - Národní strategie ochrany práv dětí „Právo na dětství“

Návrh – Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy

NRP – Náhradní rodinná péče

Občanský zákoník – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PP – Pěstounská péče

PPPD – Pěstounská péče na přechodnou dobu

s. - Strana

Sb. – Sbírka zákonů

SPOD – Sociálně-právní ochrana dětí

Transformace – Transformace systému péče o ohrožené děti

Tzn. – To znamená

Úmluva o právech dítěte – Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte

Zákon o rodině – Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o SPOD – Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zpráva - Zpráva o plnění Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011

Zpráva 2012 – 2015 - Zpráva o plnění Národní strategie ochrany práv dětí a Akčního plánu k naplnění národní strategie ochrany práv dětí na období 2012 – 2015

Seznam tabulek a obrázků

Tabulky:

Tabulka č. 1: Přehled forem NRP (s. 27)

Obrázky:

Obrázek č. 1: Systém péče o ohrožené děti v ČR před procesem transformace (s. 41)

Obrázek č. 2: Systém péče o ohrožené děti v ČR po procesu transformace (s. 41)

Obrázek č. 3: Geografická mapa ČR s vyznačením Královéhradeckého kraje (s. 47)

Obrázek č. 4: Mapa administrativního členění Královéhradeckého kraje (s. 49)

Obrázek č. 5: Mapa administrativního členění Královéhradeckého kraje se zyznačením organizací podporujících NRP (s. 61)

Seznam použitých zdrojů

BARTÁK, M., R. RYCHLÁ a J. VERBOVÁ. *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. Praha: Plot, 2008. ISBN 978-80-86523-89-7.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KALÁBOVÁ, Helena et al. *ÉTOS: Rodina ve výchově a sociálních vědách*. Liberec: technická univerzita v Liberci, 2013. ISBN 978-80-7372-944-8.

KRAUS, Jiří et al. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1351-4.

MATEJČEK, Zdeněk et al. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.

MATOUŠEK, O., H. PAZLAROVÁ a A. ŠABATOVÁ. *Potřeba systémových změn v péči o ohrožené děti a rodiny*. In: CHMELAR, T., O. MATOUŠEK a H. PAZLAROVÁ. *Děti potřebují rodinu: inovativní přístupy v práci s ohroženými rodinami: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Praze ve dnech 22. a 23.5.2008*. Praha: Občanské sdružení Člověk hledá člověka, 2008, s. 14 - 21. ISBN 978-80-254-2683-8.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, Oldřich et al. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

ZELENÁ, Martina a Alžběta KLÉGROVÁ. *Podpora rodiny*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-67-9.

Legislativní předpisy:

Rada Evropy. *Zákon č. 54/2001 Sb., Evropská úmluva o výkonu práv dětí*. [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: <http://www.vzd.cz/evropska-umluva-o-vykonu-prav-deti>

Česká republika. *Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv svobod*. [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s5&q5=all>

Česká republika. *Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte*. [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Česká republika. *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/NOZ_interaktiv.pdf

Česká republika. *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů*. [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7263/Zakon_o_socialne-pravni_ochrane_deti.pdf

Ostatní zdroje:

BLATUHOVÁ, Michaela a Dagmar ZEZULOVÁ. *Hostitelská péče a příprava k ní: odborná metodika* [online]. Zlín: Tigris, 2011 [cit. 2013-10-07]. ISBN 978-9788086062. Dostupné z: http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/metodika_pripravy_kHP_1.pdf

BROWNE, Kevin a Georgette MULHEIR et al. *De-institutionalising and transforming children's services: A guide to good practice*. [online]. University of Birmingham Press, 2007 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.vzd.cz/sites/default/files/DE-INSTITUTIONALISING_0.pdf

BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Základní informace o náhradní rodinné péči* [CD-ROM]. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2.

BUBLEOVÁ, Věduna a Jiří KOVAŘÍK. Prohlášení neziskových organizací ke stavu systému náhradní péče a péče o dítě a rodinu. *Náhradní rodinná péče: Česko-slovenský časopis*. 2003, VI., II., s. 6-7.

Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s. [online]. © 2011 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://www.cspshk.cz/>

Centrum pěstounských rodin o.s. [online]. © 2012 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://www.pestounskerodiny.cz/>

Institut rodinné terapie a psychosomatické medicíny, o.p.s. v Liberci: LITRAPS, o.p.s. [online]. [2005] [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.lirtaps.cz/>

Farní charita Dvůr Králové nad Labem [online]. © 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://dk.charita.cz/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Metodické doporučení MPSV č. 6/2009 k pěstounské péči na přechodnou dobu.* [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7270/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-6.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011.* [online]. [cit. 2013-9-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7440/NAP.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy.* [online]. [cit. 2013-9-26]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/9556/Navrh_opatreni_k_transformaci.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu.* [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/1396/pestounska-pece-na-prechodnou-dobu-1.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právo na dětství: Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012 – 2015.* [online]. [cit. 2013-10-04]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14311/APN_NSOPD_2012-2015.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právo na dětství: Národní strategie ochrany práv dětí.* [online]. [cit. 2013-10-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14309/NSOPD.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právo na dětství: Zpráva o plnění Národní strategie ochrany práv dětí a Akčního plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012 – 2015.* [online]. [cit. 2013-10-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/15311/Zprava_17042013.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Seminář k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti.* [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: http://www.spoludetem.cz/_files/spoludetem-b1d856bb9b4fcfd4bbdb093e447d33aa/seminar-k-transformaci-a-sjednoceni-systemu-pecce-o-ohrozene-deti.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Situace ohrožených dětí a rodin v České republice a možnosti podpory systémových změn.* [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: <http://www.truhlici.cz/res/data/010/001441.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální reforma.* [online]. [cit. 2013-9-30]. Dostupné z: www.asocr.cz/addons/files/stare/110216reforma.ppt

Ministerstvo vnitra České republiky. *Portál odboru strukturálních fondů Ministerstva vnitra ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://www.osf-mvcr.cz/>

Most k životu o.p.s.: Vzdělávací a rekvalifikační centrum v Turnově, Azylový dům pro ženy a matky s dítětem/děťmi [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://www.mostkzivotu.cz/index.html>

MUDr. Lubomír Hadaš. *Firmy.cz* [online]. © 1996–2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.firmy.cz/detail/479833-mudr-lubomir-hadas-hradec-kralove.html>

Oblastní charita Jičín [online]. © 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://jicin.charita.cz/>

Oblastní charita Trutnov [online]. © 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://trutnov.charita.cz/>

Občanské sdružení Salinger [online]. © 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.salinger.cz/index.php>

Občanské sdružení Šťastný domov [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.stastny-domov.cz/>

Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s. [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://www.podzamci.cz/index.asp>

Poradna Náchod. *Manželská a rodinná poradna: Síť manželských a rodinných poraden Královéhradeckého kraje, CSPA o.p.s.* [online]. © 2009 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://poradnahk.webnode.cz/kontakt/nachod/>

PROSTOR PRO [online]. Hradec Králové, © 2010 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.prostorpro.cz/o-nas.html>

ŘEHULOVÁ, Lenka. Profesionální pěstounská péče. In: SEHNÁLEK, D., J. VALDHANS, R. DÁVID, L. KYNCL et al. *Dny práva - 2009 - Days of Law: 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/sbornik/sbornik.pdf

SEZEMSKÝ, Jiří. Co je nového v Transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti?. *Průvodce náhradní rodinnou péčí*. 2009, č. 1, s. 7-12.

Seznam zařízení vykonávajících sociálně-právní ochranu na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany. In: *Královéhradecký kraj: Krajský úřad* [online]. Hradec Králové, 2013 [cit. 2013-09-05]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/socialne-pravni-ochrana-deti/povereni-k-vykonu-socialne-pravni-ochrany-deti-4600/>

Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2012 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2012 [cit. 2013-10-20]. ISBN 978-80-250-2263-4. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/D0003FCF3F/\\$File/52101112.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/D0003FCF3F/$File/52101112.pdf)

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2005. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2006 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2006. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2007 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2007. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2008 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2008. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2009 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2009. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2010 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2011 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2011. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2012 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2012. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2013 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>

Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny. In: *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2013 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/projekty/systemova-podpora-procesu-transformace-systemu-pece-o>

Transformace systému péče o ohrožené děti. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2009 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: mms://video.mpsv.cz/archive/2009_04_30_Tiskovka/640_360.wmv

Transformace systému péče o ohrožené děti. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2013 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14322>

Výroční zpráva: rok 2012. In: *Most k životu o.p.s.: Vzdělávací a rekvalifikační centrum v Trutnově, Azylový dům pro ženy a matky s dítětem/ dětmi* [online]. 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: http://www.mostkzivotu.cz/download/vyrocní_zprava-2012.pdf

Výroční zpráva 2012. In: *Farní charita Dvůr Králové nad Labem* [online]. 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://dk.charita.cz/res/data/007/000966.pdf?seek=1370615684>

Výroční zpráva 2012. In: *Oblastní charita Trutnov* [online]. 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://trutnov.charita.cz/res/data/004/000613.pdf?seek=1373631876>

Výroční zpráva 2012. In: *PROSTOR PRO: Obecně prospěšná společnost* [online]. 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: http://www.prostorpro.cz/images/Vyrocní_zpravy/vyrocní_zprava_2012.pdf

Zpráva o činnosti 2012. In: *Občanské sdružení Salinger* [online]. 2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: http://www.salinger.cz/aktuality/salinger_409_0001.pdf

Zpráva o plnění Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011. In: *Čí je dítě?* [online]. © 2011 [cit. 2013-10-01]. Dostupné z: http://www.cijedite.cz/images/zaverecna_zprava_NAP.pdf

Živnostníci České republika. *Firmy, živnostníci Česká republika* [online]. © 2008 - 2010 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.firmy-lide.cz/mudr-julie-hadasova-688526.html>

Živnostníci Česká republika: PhDr. Zdeňka Rejtharová. *Firmy, živnostníci Česká republika* [online]. © 2008 - 2010 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://www.firmy-lide.cz/phdr-zdenka-rejtharova-672497.html>

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Analýza výročních zpráv pověřených organizací poskytujících služby na podporu náhradní rodinné péče v Královéhradeckém kraji za rok 2012
- Příloha č. 2: Přehled činností jednotlivých zařízení vyplývající z pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v Královéhradeckém kraji
- Příloha č. 3: Přehled služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji
- Příloha č. 4: Tabulky statistického vyjádření stavu NRP v královéhradeckém kraji v období let 2005 - 2012
- Příloha č. 5: Transkripce rozhovoru PROSTOR PRO o.s.
- Příloha č. 6: Transkripce rozhovoru Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.
- Příloha č. 7: Transkripce rozhovoru Farní charita Dvůr Králové nad Labem
- Příloha č. 8: Transkripce rozhovoru Oblastní charita Trutnov
- Příloha č. 9: Transkripce rozhovoru Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.
- Příloha č. 10: Transkripce rozhovoru SALINGER o.s.

Přílohy

Příloha č. 1: Analýza výročních zpráv pověřených organizací poskytujících služby na podporu náhradní rodinné péče v Královéhradeckém kraji za rok 2012

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ			
	+	-	Budoucnost
PROSTOR PRO	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče, nový prorodinný program pěstounské péče, vzdělávání pro pěstounské rodiny, odlehčovací aktivity pro pěstounské rodiny, odborná pomoc pěstounským rodinám, setkávání pěstounů, asistovaný kontakt dítěte s biologickými rodiči.
SALINGER	<ul style="list-style-type: none"> Rozšíření nabídky programů o odlehčovací služby (hlídání dětí náhradních rodin zdarma, pomoc dobrovolníků, 4 víkendové pobyty pro náhradní rodiny, 1 prodloužený pobyt pro děti z náhradních rodin, 6 příprav žadatelů o NRP na převzetí dítěte, zorganizování 14 klubů pěstounů, 2 neformální setkání pro pracovníky/pracovnice OSPOD v oblasti NRP, aktivní zapojování do procesu transformace systému péče o ohrožené děti, III. Celostátní setkání pracovníků podílejících se na přípravě fyzických osob vhodných stát se osvojiteli či pěstouny (ze státní i nestátní oblasti), vítězství ve veřejné zakázce „Zajištění přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Královéhradeckém kraji v roce 2013“ nabízené programy (Asistovaný kontakt dítěte v NRP s biologickou rodinou, Individuální psychologická práce s dítětem, Kluby pěstounů v Královéhradeckém kraji, Provázení rodiny, Odlehčovací služby, Poradenství v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a zejména NRP, Příprava žadatelů o NRP na převzetí dítěte, Supervize rodiny, Víkendové pobyty pro náhradní rodiny, Workshopy). 	-	<ul style="list-style-type: none"> 5 příprav v rámci zakázky „Zajištění přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Královéhradeckém kraji v roce 2013“, žádost o rozšíření pověření o možnost uzavírat Dohody o výkonu pěstounské péče, rozšíření počtu sociálních pracovníků/pracovnic, pořádání víkendových pobytů a akcí pro veřejnost, poskytování všech stávajících programů a služeb.
Most k životu	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče, pomoc, poradenství pěstounským rodinám, volnočasové aktivity pro děti z pěstounských rodin, setkání pěstounských rodin s odborníky (terapeut, psycholog, pediatr atd.) doučování pro děti z pěstounských rodin, víkendová setkání a pobyty pro rodiče i děti z pěstounských rodin, vzdělávání pěstounů, asistovaný styk dítěte v NRP s původní rodinou, pomoc při zajištění osobní péče o svěřené dítě (pracovní neschopnost, péče o osobu blízkou, při narození dítěte atd.) doprovod na kroužky a doučování dětí z pěstounských rodin, odlehčovací pobyty, poskytnutí příspěvku na dítě v pěstounské či poručnické péči na tábor či jinou aktivitu, zajištění hlídání zdarma při vyřizování záležitostí.
Farní charita Dvůr Králové nad Labem	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Vznik centra pro rodinu – profesionální doprovázení pěstounských rodin.
Oblastní charita Trutnov			<ul style="list-style-type: none"> Služby podporující pěstounské rodiny.

Příloha č. 2: Přehled činností jednotlivých zařízení vyplývající z pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v Královéhradeckém kraji

Název	Rozsah činnosti	Sídlo/Místo výkonu
PROSTOR PRO o.s.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. 2. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 3. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů související s péčí o dítě a jeho výchovou. 4. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 5. Zřizování a provoz zařízení sociálně-výchovné činnosti. 6. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 7. Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. 8. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče, při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 	Hradec Králové
SALINGER o.s.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. 2. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 3. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 4. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů související s péčí o dítě a jeho výchovou. 5. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 6. Zřizování a provozování zařízení odborného poradenství pro péči o děti. 7. Zřizování a provoz zařízení sociálně-výchovné činnosti. 8. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 9. Převzetí zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny, kterou jinak zajišťuje krajský úřad. 10. Poskytování poradenské pomoci fyzickým osobám vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče. 11. Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. 12. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče, při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 	Hradec Králové
Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 2. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 3. Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče podle. 4. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče, při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 5. Poskytování odborného poradenství a pomoci žadatelům o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a poskytování poradenské pomoci fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům v souvislosti s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče. 	Hradec Králové
Šťastný domov o.s.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 2. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů související s péčí o dítě a jeho výchovou. 3. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 4. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 5. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 6. Zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti. 7. Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče podle. 8. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče, při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 	Kostelec nad Orlicí
Oblastní charita Jičín	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. 2. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 3. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 4. Zřizování a provoz zařízení sociálně-výchovné činnosti. 5. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 6. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 7. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 8. Zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti. 9. Poskytování fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče. 	Jičín
Most k životu o.p.s.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 2. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 3. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů související s péčí o dítě a jeho výchovou. 4. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 5. Zřizování a provoz zařízení sociálně-výchovné činnosti. 6. Uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče podle. 7. Poskytování odborného poradenství a pomoci žadatelům o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a poskytování poradenské pomoci fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům v souvislosti s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče. 	Trutnov

	8. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu péstounské péče, při výkonu péstounské péče a sledování výkonu péstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout.	
Farní charita Dvůr Králové nad Labem	1. Vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. 2. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 3. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku podle. 4. Zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti. 5. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 6. Uzavírání dohod o výkonu péstounské péče podle. 7. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu péstounské péče, při výkonu péstounské péče a sledování výkonu péstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 8. Vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo péstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.	Dvůr Králové nad Labem
Centrum péstounských rodin o.s.	1. Vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. 2. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 3. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 4. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 5. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 6. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 7. Vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo péstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. 8. Poskytování fyzických osobám vhodným stát se osvojiteli nebo péstouny a osvojitelům nebo péstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do péstounské péče. 9. Uzavírání dohod o výkonu péstounské péče. 10. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu péstounské péče, při výkonu péstounské péče a sledování výkonu péstounské péče, pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout.	Hradec Králové
Podzámcí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.	1. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 2. Uzavírání dohod o výkonu péstounské péče. 3. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu péstounské péče, při výkonu péstounské péče a sledování výkonu péstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 4. Vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo péstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.	Chlumec nad Cidlinou
Oblastní charita Trutnov	1. Vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje. 2. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 3. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 4. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 5. Činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku. 6. Zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti. 7. Uzavírání dohod o výkonu péstounské péče podle. 8. Poskytování výchovné a poradenské péče osobě pečující, s níž pověřená osoba uzavřela dohodu o výkonu péstounské péče, při výkonu péstounské péče a sledování výkonu péstounské péče; pokud osoba pečující o tuto službu požádá, je pověřená osoba povinna výchovnou a poradenskou péči poskytnout. 9. Vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo péstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.	Trutnov
MUDr. Lubomír Hadaš	1. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 2. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 3. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 4. Poskytování odborného poradenství a pomoci žadatelům o zprostředkování osvojení nebo péstounské péče a poskytování poradenské pomoci fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo péstouny a osvojitelům nebo péstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do péstounské péče.	Hradec Králové
MUDr. Julie Hadašová	1. Pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. 2. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 3. V rámci poradenské činnosti pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 4. Poskytování odborného poradenství a pomoci žadatelům o zprostředkování osvojení nebo péstounské péče a poskytování poradenské pomoci fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo péstouny a osvojitelům nebo péstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do péstounské péče.	Hradec Králové
PhDr. Zdeňka Rejtharová	1. Poskytování nebo zprostředkování poradenství rodičům při výchově, vzdělávání a péči o dítě zdravotně postižené. 2. Pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou. 3. Zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti. 4. Poskytování odborného poradenství a pomoci žadatelům o zprostředkování osvojení nebo péstounské péče a poskytování poradenské pomoci fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo péstouny a osvojitelům nebo péstounům v souvislosti s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do péstounské péče.	Dolní Radechová

Příloha č. 3: Přehled služeb podporujících NRP v Královéhradeckém kraji

	PROSTOR PRO o.s.	SALINGER o.s.	Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.	Centrum pěstounských rodin o.s.	MUDr. Lubomír Hadaš	MUDr. Julie Hadašová	Šťastný domov o.s.	Oblastní charita Jičín	Most k životu o.p.s.	Oblastní charita Trutnov	Farní charita Dvůr Králové nad Labem	Podzámčí, agentura podpory rodin a služeb o.p.s.
Poradenství a pomoc	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vzdělávání pěstounů a dětí v NRP	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
Odlehčovací služby (tábory, pobyty, hlídání dětí atd.)	✓	✓	-	✓	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓
Asistovaný kontakt dítěte v NRP s biologickou rodinou	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-
Provázení rodiny	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓
Zprostředkování kontaktu na odbornou péči (psycholog, terapeut atd.)	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	-
Uzavírání Dohod o výkonu pěstounské péče	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓
Příprava žadatelů o NRP	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kluby pěstounů	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Psychologické a terapeutické služby	-	-	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓
Komunitní centrum pro pěstounské rodiny	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Finanční příspěvky na vzdělávací akce a pobyty	✓	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓
Canisterapie, muzikoterapie atd.	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	✓	-	-
Arteterapeutické dílny pro pěstounské rodiny	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	✓	✓	-
Svépomocná skupina pěstounů	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	-
Akce pro veřejnost	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-
Půjčování odborné literatury	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓
Setkání pěstounů	-	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-

Příloha č. 4: Tabulky statistického vyjádření stavu NRP v Královéhradeckém kraji v období let 2005 - 2012

	Děti (skupiny sourozenců) evidované OSPOD		Počet dětí v NRP	Umístování dětí a mladistvých do náhradní rodinné a ústavní výchovy						Počet pěstounských rodin	Podané žádosti o NRP		
	Om	Nom		Péče budoucích osvojitelů	Osvojení	Výchova jiných fyzických osob než rodiče	Péče budoucích pěstounů	Ústavní výchova	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc		Osvojení	Pěstounská péče	Poručenství
2005	27.395	582	363	22	37	38	36	110	0	264	125	49	5
2006	28.044	782	357	20	18	68	18	111	10	264	33	34	4
2007	27.696	1.279	368	21	23	44	17	150	18	213	27	18	5

	Děti (skupiny sourozenců) evidované OSPOD		Počet dětí v NRP	Umístování dětí a mladistvých do náhradní rodinné výchovy					Počet pěstounských rodin	Podané žádosti o NRP		
	Om	Nom		Péče budoucích osvojitelů	Osvojení	Výchova jiných fyzických osob než rodiče	Péče budoucích pěstounů	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc		Osvojení	Pěstounská péče	Poručenství
2008	28.272	1.367	361	36	26	83	20	15	285	31	25	10
2009	27.870	1.408	703	22	30	56	27	5	301	22	23	4
2010	27.105	1.540	713	16	20	66	20	26	487	29	37	5
2011	26.600	1.468	732	24	14	45	8	29	368	36	30	7
2012	27.377	1.437	715	17	11	44	14	39	366	36	53	6

- **Tazatel**

Respondent

- **Považujete síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující? Popřípadě, které služby konkrétně dle Vašeho názoru chybí?**

Ano, síť služeb v Královéhradeckém kraji pro tuto cílovou skupinu považuji za dostačující. Co si ale myslím, že je stále nedostačující, je informovanost široké veřejnosti... vlastně potenciálních pěstounů. Také chybí služby nebo subjekty, které by se zaměřovali na biologické rodiče dětí v náhradní péči, přípravě na setkávání s dětmi v náhradních rodinách a také, a to především, pomoci a dlouhodobému dohledu stabilizace jejich situace.

- **Kde nebo v čem vidíte překážky či bariéry kvalitního vykonávání stávajících služeb v Královéhradeckém kraji? Pokud tedy nějaké vidíte...**

Určitě vidím, je to hlavně nedostačující metodika a materiály. Všechno je příliš obecné, takže se musíme neustále doptávat, ztíšťovat, abychom neudělali chybu. Problém vidím také v nízké spolupráci s OSPODy a krajským úřadem...pro to, aby vše fungovalo tak, jak bychom si představovali a přáli, by ta spolupráce měla být daleko intenzivnější, ta podpora, zájem... No a v neposlední řadě je to finančně nákladné vzdělávání pracovníků.

- **Částečně jste mi odpověděla na další otázku...Jak hodnotíte z pohledu Vaší organizace spolupráci s krajem? Je podpora ze strany kraje dostatečná? Popřípadě, kde vidíte konkrétně problémy?**

Tak to už jsem vlastně zmínila. Ta spolupráce je průměrná...jako spolupráce s každou jinou státní institucí. Do budoucna bychom tedy uvítali užší a intenzivnější spolupráci.

- **Domníváte se, že jsou stávající služby v Královéhradeckém kraji dostatečně využívány?**

Domnívám se, že ano.

- **Jaká je dle Vašeho názoru efektivita využívání těchto služeb? Ve smyslu vynaloženého ku odebranému**

Efektivita vynaloženého ku odebranému je poměrně dostačující. I když má svá úskalí. To přisuzuju cílové skupině náhradní rodinné péče, se kterou teda úzce spolupracujeme. Je to převážně rodinná nebo příbuzenská náhradní péče... takže prarodiče, další příbuzní... právě oni doposud nebyli zvyklí na doprovázení, možnosti využívat odlehčovací služby a povinnost vzdělávání. Je to pro ně, dá se říct, nové. Takže jsou často odmítaví, nechtějí zkoušet nic nového...a to nám samozřejmě práci velmi ztěžuje.

- **Jak vnímáte legislativní změny - nový Občanský zákoník, novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí? Dotkly se práce Vaší organizace rapidně?**

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí pro nás byla velmi významná, jelikož jsme vlastně navázali na naše zkušenosti práce s rodinami, kterou jsme už měli a rozšířili jsme to o uzavírání Dohod o výkonu pěstounské péče a také o přímou práci s těmi pěstounskými rodinami. A občanský zákoník... ten se dotkl naší organizace také velice, i když je asi zatím brzy hodnotit nějaké dopady.

- **Vnímáte tyto legislativní změny jako krok vpřed nebo naopak pocít'ujete spíše omezení?**

Vnímáme je jako posun kupředu, který s sebou ale také přináší řadu úskalí a nedořešených oblastí. Takže si myslím, že tady bude důležité, jak se to bude vyvíjet v praxi. A konkrétní pozitiva, které novela přinesla...určitě vzdělávání pěstounů, doprovázení, odlehčovací služby pro pěstounské rodiny...

- **Obrací se na Vaši organizaci klienti s žádostmi o pomoc, radu? S jakými problémy se obracejí nejčastěji?**

Klienti se na nás určitě obracejí s žádostmi o pomoc a rady... vlastně poradenství v rámci doprovázení. A nejčastěji? Nejčastěji to jsou problémy v oblasti výchovy

a péče o dítě... to asi převažuje, dál pak kontakt dítěte s biologickou rodinou. Ale samozřejmě, že ta škála problémů je daleko širší... záleží taky na konkrétních klientech, co právě zrovna řeší, s čím se potýkají.

- **O jaké Vámi poskytované služby je největší zájem?**

Určitě vzdělávání, odlehčovací služby... a pak to poradenství a zprostředkování odborné péče v rámci doprovázení.

- **Máte zkušenosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?**

Zatím nemáme zkušenosti.

- **Mohla byste alespoň na základě Vaší pracovní zkušenosti a praxe říct, jak reálné je riziko špatné motivace k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu? Tím myslím finanční důvody, nezaměstnanost...**

To riziko špatné motivace se domnívám, že je poměrně reálné. Samozřejmě to nelze generalizovat na všechny. Ale pokud bude správná a důsledná příprava zájemců o tuto formu péče, kterou musí absolvovat, mělo by se toto projevit a odhalit. Jakým způsobem s tím dál pracovat nevím, každopádně ty nástroje by měly být nastaveny tak, aby to eliminovaly.

- **Jak z pohledu Vaší pracovní zkušenosti hodnotíte službu asistovaného kontaktu dítěte s biologickou rodinou? Domníváte se, že je to dobrá věc a doporučila byste nebo naopak?**

Asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou považuji za velmi důležitou a dobrou věc. Pokud to situace v rodině vyžaduje, určitě bych ji doporučila. Prozatím u nás ale není velký zájem... je to dané tím, že příbuzenské pěstounské rodiny tuhle službu ani nepotřebují. Nepotřebují, aby někdo další zasahoval do jejich rodiny... teď hledám to správné slovo... v případech příbuzenských pěstounů to probíhá víceméně přirozeně.

- **Ve kterých oblastech probíhá vzdělávání pěstounů a jak často?**

Vzdělávání podléhá vlastně novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kde je stanoveno dvacetičtyřmi hodinami pro každého pěstouna na kalendářní rok.

Probíhá pravidelně jednou za dva měsíce, formou skupinovou, ale i individuální. Snažíme se zohledňovat i možnost dopravy nebo vlastně vzdálenosti... takže vzdělávání zajišťujeme v místech blízkých jejich bydlišti, těch pěstounů. A ty oblasti vzdělávání... obsahují řadu témat. V zákoně je oblast péče o dítě, což je velmi široce vymezeno. Vycházíme hlavně z konkrétních požadavků a potřeb dítěte a pěstounské rodiny a také aktuální situace nebo aktuálního dění.

- **Vzdělávání je pro pěstouny zákonem stanovená povinnost. Domníváte se, že by byl o tuto služby zájem, pokud by to bylo ponecháno čistě na iniciativě pěstounů?**

Už jsme o tom mluvili v souvislosti s efektivitou... domnívám se, že by o vzdělávání neměli zájem všichni pěstouni.

- **Odlehčovací služby, víkendové pobyty, domníváte se, že plní svůj účel, stmelování atd.? A jak často takovéto akce pořádáte?**

Určitě plní svůj účel a je o ně poměrně velký zájem. Pořádáme je průběžně po celý rok. Odlehčovací pobyty pro děti jsou tak čtyřikrát do roka a vzdělávací pobyty pro pěstouny tak dvakrát do roka. Při vzdělávacích pobytech je vlastně zajištěno hlídání dětí, tak, aby v rámci toho pobytu mohlo probíhat to vzdělávání.

- **Jak je to s finančním zajištěním pobytů? Není problém ze strany pěstounů ve smyslu nedostatku finančních prostředků?**

Pobyty odlehčovací i pobyty se vzděláváním jsou pro pěstouny a děti v pěstounské péči plně hrazeny z příspěvku na pěstounskou péči. Rodiče hradí pouze účastnický poplatek od 200 – 700 Kč. Pěstouni jsou ochotni uhradit ten účastnický poplatek, ale vyšší částky by už si podle nich nemohli dovolit zaplatit.

- **Pořádáte nějaká setkání pěstounů nebo něco podobného?**

Vyloženě jako setkávání ne. To setkávání pěstounů probíhá na pobytech se vzděláváním a pak v rámci ostatních aktivit a akcí, které pořádáme nebo zajišťujeme i ve spolupráci našeho Rodinného centra POHODA.

- **V čem spočívá služba provázení rodiny?**

Provázení, nebo doprovázení rodiny je na předním místě v přímé práci s pěstounskými rodinami. Organizace, která má pověření k uzavírání Dohod o výkonu pěstounské péče musí podle zákona o sociálně-právní ochraně tuhle službu zajišťovat. V naší organizaci ji využívá opravdu každá pěstounská rodina.

- **Pořádáte akce pro veřejnost?**

Ano. Akce pořádáme, ale ne jen teda tady ve službách pro pěstouny... akce jsou v rámci celé organizace. Průběžně během roku jich máme několik... jsou to různé benefiční koncerty a večery, měli jsme vánoční jarmark, karnevaly...

- **A jsou tyto akce úspěšné?**

Určitě jsou a to nemyslím jen po finanční stránce. Touhle cestou můžeme vlastně informovat veřejnost o našich službách a našem sdružení celkově.

- **Kolik Dohod o výkonu pěstounské péče máte v současné době uzavřených?**

Ted'... 15 Dohod.

- **Plánujete nějakým způsobem ještě rozšířit nabídku Vašich služeb?**

Ano, do budoucna bychom rádi rozšířili o přípravu zájemců o náhradní rodinnou péči. Jinak uvidíme podle situace, jak se to bude vyvíjet... dalo by se uvažovat i o pobytech, pokud by ten zájem ze strany klientů byl i nadále.

- **Jaké jsou aktuální potřeby Vaší organizace? Nebo s jakými problémy se v současné době potýkáte? Pokud se potýkáte... ve smyslu personálního zajištění, kvalifikace, financování, již zmiňovaná podpora kraje, státu atd.**

Jak jsme říkaly... metodické vedení, nedostatečné materiály, větší nebo lepší podpora kraje...

- **Jakým způsobem jsou Vaše služby financovány?**

*MPSV, město Hradec Králové, Úřad práce, nadace a také dárci a sponzoři...
a vlastně i výtěžky z různých akcí, které pořádáme... takže kombinace různých zdrojů.*

- **Tazatel**

Respondent

- **Považujete síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující? Domníváte se, že jsou potřeby praxe pokryté?**

Mohu mluvit za bývalý okres Náchod... tady jsou služby pokryté.

- **A pokud byste měla nebo mohla mluvit za celý kraj?**

Na základě informací z různých školení, seminářů, zkušeností... myslím, že v současné době ano.

- **Kde nebo v čem vidíte překážky nebo bariéry kvalitního vykonávání stávajících služeb v Královéhradeckém kraji?**

Překážku vidím jedinou, a to ve financování služeb. Zrovna teď, na počátku roku nevíme, jaké finanční prostředky můžeme očekávat... z toho se odvíjí to, že nelze dopředu nijak výrazně plánovat...

- **Domníváte se, že jsou stávající služby v Královéhradeckém kraji dostatečně využívány?**

Opět mohu mluvit za Náchod a Broumov. Tady je naše služba využívána opravdu hodně. S přestoupy jsme v pravidelném styku, co se týče návštěv v rodinách, hodně využívají i služeb psychologa.

- **Jaká je dle Vašeho názoru efektivita využívání těchto služeb? Ve smyslu vynaloženého ku odebranému...**

Efektivita se hodnotí obtížně... jsou klienti, kteří na sobě pracují, snaží se... jsou tací, kdy se efektivita projeví až za delší dobu... jsou i takoví, kteří službu vyhledají

jen proto, aby měli alibi, že něco dělají, ale ve skutečnosti nic měnit nechtějí. Díky tomu, že se s pěstouny pravidelně scházíme v rámci návštěv v rodinách a tak, tak jsme získali jejich důvěru a efektivita je určitě větší. Takže je to nejen na klientech a jejich chuti nebo ochotě spolupracovat, ale i o důvěře, která se samozřejmě nevytvoří hned na prvním setkání, ale postupně.

- **Jak hodnotíte z pohledu Vaší organizace spolupráci s krajem? Je podpora ze strany kraje dostatečná?**

Podpora kraje je běžná... je to instituce. Zlepšila se například nabídka vzdělávání, které díky evropským fondům nemusíme platit z vlastních prostředků. Ale opět musím zmínit systém financování, jak jsme se již bavily...

- **Jak vnímáte legislativní změny? Nový Občanský zákoník, novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí...**

Těžko na tuto otázku odpovědět... ze zkušeností vím, že to, co nám zpočátku připadalo jako problém, se v praxi ukázalo jako dobrá věc a naopak. Řekla bych, že případná úskalí nebo mezery se postupně rozkrývají. Ale nelze jednoznačně říci ano, všechny kroky jsou správné a naopak. Ty změny v Občanském zákoníku se nás zatím nějak výrazně nedotkly a vzhledem k tomu, že platí pouze dva měsíce, tak je příliš brzy na hodnocení.

- **Obrací se na Vaši organizaci klienti s žádostmi o pomoc, radu? S jakými problémy se obracejí nejčastěji?**

V pěstounských rodinách jsou častým a troufám si říci, že i nejčastějším problémem výchovné a školní problémy. Pak jsou to vztahy mezi sourozenci... biologických dětí a pěstounských. Občas řešíme i manželské krize.

- **Máte zkušenosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu? Obracejí se na Vás zájemci o tuto formu péče?**

Zkušenosti zatím nemáme, u nás zatím pěstouny na přechodnou dobu nemáme. Zájemci se občas obracejí, ale jsou to rodiny, které vidí v pěstounství zdroj peněz... typickým příkladem jsou romské rodiny na Broumovsku.

- **Na to navazuje hned moje další otázka... Jak reálné je podle Vašeho názoru riziko špatné motivace k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu?**

Riziko je velké... je řada rodin, které mají problém se postarat o vlastní děti, natož o ty v pěstounské péči. Ze zkušenosti vím, že ne vždy dobře funguje pěstounská péče prarodičů. Sami si své děti nedokázali vychovat a stejné chyby dělají i u vnoučat. Pěstouni na přechodnou dobu by měli být motivováni ne penězi, ale snahou pomáhat dětem překonat složité období života. Měli by mít zkušenosti s výchovou vlastních dětí, mít osobnostní předpoklady k této práci... všichni víme, jak jsou pro malé děti velmi důležité první roky života a je nutné, aby je provázela kvalitní vychovatel. Pokud toto není, nesou si děti zkušenosti celý život a ovlivňuje to zpětně jejich vztahy i chování.

- **Jak z pohledu Vaší pracovní zkušenosti hodnotíte službu asistovaného kontaktu dítěte s biologickou rodinou? Domníváte se, že je to dobrá věc a doporučila byste nebo naopak?**

Ve své praxi jsem již několik asistovaných kontaktů biologických rodičů s dětmi realizovala. Jedná o dost formální kontakt... děti jsou ukotveny v pěstounské rodině a biologické rodiče vnímají jako někoho cizího. Asistovaný styk je pro pěstouny určitá jistota, že nejsou sami, že tam je s nimi třetí nezaujatá osoba. Ze zkušenosti také vím, že některé děti se svými biologickými rodiči stýkat nechtějí, zejména ty, které mají s původní rodinou špatné zkušenosti. Řada pěstounů se stykem s biologickou rodinou cítí ohrožena. Biologičtí rodiče jsou také ve styku nespolehliví... styk si přejí, vše se zorganizuje a oni potom nepřijdou. Problém ve styku s biologickými rodiči vidím v rodinách, kde jsou pěstouni prarodiče... tam se promítají jejich vztahy k jejich vlastním dětem, které je třeba zklamaly... ten styk je hodně napjatý, plný negativních emocí... takže je nutné být zdatný mediátor a dítě hodně chránit.

- **Kde tedy vidíte kritická místa asistovaného kontaktu?**

Určitě pokud by se uskutečnil v rodině pěstouna... je dobré uskutečnit styk na neutrální půdě...

- **Poskytujete službu provázení rodiny?**

Ano poskytujeme. Provázení jsou návštěvy rodin. Díky provázení, jak už jsem říkala, jsme v pravidelném kontaktu nebo styku s pěstouny, což je pro naši práci podstatné.

- **Kolik Dohod o výkonu pěstounské péče máte uzavřených?**

V loňském roce to bylo kolem 60 Dohod... ale to se s uzavíráním začínalo. Letos máme zatím 5 nových.

- **Plánujete nějakým způsobem ještě rozšířit nabídku Vašich služeb pro náhradní rodiny?**

To zatím neplánujeme, myslím si, že ta nabídka je dost široká.

- **Jaké jsou aktuální potřeby Vaší organizace? Popřípadě s jakými problémy se v současné době potýkáte? Pokud nějaké jsou...**

Opět... potýkáme se s nejasnostmi využití finančních prostředků, které stát poskytuje na zajištění Dohod. Jsou dána jen obecná pravidla... musíme všechno konzultovat s Úřadem práce... jak a co můžeme nebo nemůžeme... chybí jasné předpisy a metodika. Ta pravidla jsou podle mého názoru dělána od stolu a vůbec neodpovídají realitě.

- **Jakým způsobem jsou Vaše služby financovány?**

Jako Manželská a rodinná poradna dostáváme peníze od měst, kraje a státu. Tam jsou problémy s financování trvalé. Další zdroj peněz je z pěstounských Dohod. Každý rok píšeme také projekty... to je sice zdroj peněz, ale také další práce navíc.

- **Tazatel**

Respondent

- **Považujete síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující? Popřípadě, které služby konkrétně dle Vašeho názoru chybí?**

Já si myslím, že Hradeckej kraj je na tom obecně, co mám informace z různých celostátních konferencí nebo celostátních seminářů, který jsme v loňském roce absolvovali, tak že Hradeckej kraj je na tom hodně dobře si myslím, oproti ostatním krajům. Třeba konkrétně uvedu, mluvili jsme hodně s lidma ze Západočeskýho kraje nebo Jihočeskýho, že tam ještě to pokrytí téma službama chybí. Tady si myslím, že se to hodně odvíjí z toho, že tady funguje už roky Amalthea na Pardubicku nebo třeba Salinger v Hradci, což jsou prostě takový zavedený neziskovky, který už roky v týhle oblasti fungujou, ještě vlastně předtím, než vznikla ta novela. Ale spíš si myslím, že jako obecně je problém s dostupností. Že pokud se jedná o nějaký odlehlejší oblasti... u těch motivovanejšch klientů anebo u těch motivovaných rodin pokud mají možnost se dostat do nějakýho většího města, kde ty služby byly, tak jako spádově směřovaný, takže tam je to jako jednodušší pro ty rodiny, který měly třeba takhle zájem spolupracovat. Ale úplně jiná situace je pak v takových těch odlehlých oblastech, asi jako si myslím to je všude jako v rámci republiky. A vzhledem k tomu, že se ta novela dotýká úplně všech pěstounských rodin, tak právě tím, že třeba konkrétně naše Centrum pro rodinu má vlastně převážnou část rodin v příbuzenský pěstounský péči, což jsou většinou nemotivovaní klienti, kteří předtím spolupracovali s OSPODy v rámci teda toho zákona sociálně-právní ochrany dětí, ale třeba nějaký další služby nevyhledávaj, tak pro ně právě často, když bydlí někde na vesnicích a nebo nebyli motivovaný, že ani nemaj možnost tý dopravní dostupnosti, nemaj auta, nemaj řidičáky, tak to si myslím, že je problém.

- **Takže Vy máte jak dlouho pověření k výkonu sociálně-právní ochrany od kraje?**

Hned na začátku, jak začala fungovat novela, takže hned od ledna loňskýho roku.

- **A i před tím jste nezaměřovali na NRP?**

Ne. To vlastně vzniklo, že paní vedoucí charity oslovila vedoucí sociálního odboru tady ve Dvoře, že tady právě na Dvorskú vůbec nic takového není. Že tady ty služby nejsou zasítované. Takže od podzimu se tím paní vedoucí zabývala a hned od ledna vlastně se to rozjelo a hned v lednu jsme měli první podepsaný Dohody.

- **Kde nebo v čem vidíte překážky nebo bariéry kvalitního vykonávání služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji? Jestli tedy nějaké vidíte...**

Tak vlastně ta dostupnost, to jsem říkala, to hlavně teda. Jinak si myslím, že v současné době, tak jak jsou ty služby nastavený, tak že ty organizace mají dobrý možnosti ty služby poskytovat.

- **Myslíte si, že jsou stávající služby dostatečně využívány?**

No..., záleží to na těch jednotlivých rodinách. Je to hodně individuální. V některých rodinách jsou ty služby využívány, jsou ty klienti motivovaný, ale třeba u tý příbuzenský pěstounský péče, tam kde neprošly žádnou přípravou, je úplně jiná situace, úplně jiný přístup v tom pěstounství. A myslím, že se na to i hodně zapomnělo, když se ta novela toho zákona vytvářela. Vlastně to povinný vzdělávání, ta kontrola v těch hodinách, je to prostě plošně nastavený a na ty příbuzenský rodiny, kterých je většina, kde ty děti už vyrůstají třeba patnáct let a najednou teď prostě musej fungovat podle toho rámce tý novely, je obtížný.

- **A jaká je podle Vašeho názoru efektivita využívání těch služeb? Vlastně ve smyslu vynaloženého ku odebranému...**

Asi záleží na jednotlivých organizacích, jak to mají nastavený. Ale my musíme prostě vycházet z těch Dohod, které máme podepsané, kde je to jasně ukotvený, jaká je ta naše nabídka, co můžeme těm rodinám poskytnout, takže tam si myslím, že je širokej prostor.

- **Jak vidíte z pohledu Vaší organizace spolupráci s krajem? Myslíte si, že je podpora z jeho strany dostatečná nebo kde vidíte problémy?**

To je těžká otázka (smích). S krajem spolupracujeme, jsme v kontaktu. Kraj teď vlastně na počátku roku svolal takový setkání pro všechny organizace, který mají na starost pěstounskou péči na přechodnou dobu... takže určitě ze strany kraje je snaha o to, aby to fungovalo v těch organizacích... a máme i signály, že se bude konat i setkání všech organizací, které v této oblasti působí. Bude to teda iniciovat kraj.

- **Ted' tedy k legislativním změnám... nový občanský zákoník, novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí... už jsme se toho trochu dotkli... pro Vás je vlastně asi obtížné to srovnat se stavem před jejich platností že?**

Ano, my vlastně fungujeme na základě té novely, takže tam to pro nás bylo zásadní.

- **I přesto, že nemůžete srovnávat. Vnímáte nějaká omezení v současné legislativě, se kterými se při výkonu práce setkáváte?**

No, my dostáváme z Ministerstva vřdycky jednou za pár měsíců normativní pokyny, podle kterých se teda řídíme. A řekla bych, že tam je teda problém trochu s tím, že není jako úplně vyjasněný to financování těch služeb... to znamená hlavně co se smí a nesmí proplácet, v jakým rozsahu... takže tohle není přesně nastavený. Hodně se to mění... třeba zpočátku jsme mohli proplácet doučování, pak zase že ne, že se to má platit z příspěvku na potřeby dítěte... takže tady jsou opravdu ještě velké rezervy.

- **Obrací se na Vaši organizaci klienty se žádostmi o pomoc a radu? A s čím se obrazejí nejčastěji?**

Ano, naši klienti, se kterými máme uzavřenou Dohodu. Často, často... volají a je to hodně široký spektrum. My ty rodiny hodně dobře známe za ten rok, tím, že jsme s nima minimálně jednou za dva měsíce v kontaktu a s novými rodinami mnohem častějším, tak to je od takovýho toho sociálně-právního poradenství, ted' řešíme třeba po tom roce fungování daňovou problematiku,

potom ta psychoterapeutická pomoc rodinám, spolupráce se školami, už jsme se obraceli i na policii, na soudy... takže opravdu široce.

- **O jaké Vámi poskytované služby je největší zájem?**

No, velký zájem je o víkendový pobyty, což jsme rádi, protože to jsme nečekali. Zpočátku, než si na to v rodinách zvykli, že by měli někam s námi odjet, tak s tím byl trochu problém, ale teď se ukazuje, že je to prima, když se můžem takhle sejít a někam jet na víkend, takže o to je hodně zájem. A potom respitní pobyty pro děti, letní čtrnáctidenní pobyty taky hodně.

- **Teď k pěstounské péči na přechodnou dobu... máte s ní už zkušenosti? Nebo obrazení se na Vás zájemci o tuto formu péče?**

Ano. Máme jednu pěstounku na přechodnou dobu.

- **A jak reálné je dle Vašeho názoru riziko špatné motivace k výkonu této formy péče? Mám na mysli finanční důvody, nezaměstnanost... Popřípadě jestli Vy vidíte ještě nějaká další rizika?**

Nooo, to by mělo být doufám eliminovaný na kraji... mělo by to podle mě vyjít najevo u těch psychotestů. Tam je ta příprava opravdu dostatečná, tam je 72 hodin. Doufám, že pokud je u těch pěstounů motivace třeba jenom finanční nebo tak, tak předpokládám, že tady by to vyšlo najevo. Tam by měly být přísná kritéria, protože ta péče je opravdu náročná.

- **Jak z pohledu Vaší pracovní zkušenosti hodnotíte službu asistovaného kontaktu dítěte s biologickou rodinou? Doporučila byste nebo naopak?**

U nás je to specifický tým, že máme převážně příbuzenskou pěstounskou péči, takže tam vlastně o asistovaný kontakt není zájem, protože to je všechno v rámci rodin. Třeba Salinger sem jezdí a má tady klasický asistovaný kontakt, který mají zprostředkovaně... z ústavního zařízení dítě, přijede biologická matka, tady se setkají,

všechno to proběhne, je to domluvený. Tak u nás to probíhá všechno vlastně neformálně v rámci těch rodin.

- **Vzdělávání pěstounů jsme se už taky dotkli, ještě bych se tedy zeptala, v jakých oblastech probíhá a jak často?**

My se snažíme vycházet hlavně ze zájmu těch rodin, a to jak časově, tak i co se týče těch témat. Máme jednou měsíčně dopolední vzdělávání, které třeba spíše vyhovuje prarodičům, který v té době mají děti ve školách a školkách... a ten dopolední čas jim vyhovuje, spojí to třeba s návštěvou lékaře, nákupy a tak dál. Potom ještě třikrát za rok máme víkendovej seminář, tak aby si to vzdělávání mohly splnit i ty rodiny, kde třeba ty pěstouni choděj ještě do práce a nemůžou dopoledne.

- **A ty jednotlivé oblasti vzdělávání... podle čeho se to vybírá?**

No, jsou oblasti, který se doporučujou, který souvisej s tou novelou toho zákona... oblasti péče o dítě, výchova dítěte... takže se snažíme, aby to vycházelo hlavně z těch potřeb těch rodin. To znamená takový ty psychologický témata, puberta, problematika vývojových změn... hodně je ale zájem i o právní problematiku, teď zrovna v lednu byl seminář na finanční poradenství, dluhová problematika, daně...

- **Toto vzdělávání je vlastně povinné, dané ze zákona. Domníváte se, že by byl o tuto službu zájem, pokud by to bylo ponecháno čistě na iniciativě těch pěstounů?**

Myslím, že ne, myslím, že ne... že jen malý procento... právě proto, že je to pro ně novinka a už jsou třeba v pokročilým věku a nebo tam není takový to zázemí, aby k tomu byli motivovaný. Ale jako to podle mě vychází z toho, že je to velká změna... ty rodiny, se kterými podepisujeme Dohodu teďka už, nově, a už jsou s tím seznámený, tak k tomu přistupujou líp, než rodiny, který měly děti už spoustu let a musely se najednou začít vzdělávat... tam je to jako větší problém.

- **Odlehčovacích služeb už jsme se také dotkly. Myslíte si tedy, že plní svůj účel? Mám na mysli například stmelování atd.**

Určitě. Já říkám, že mají takovej terapeutickéj nezamýšlenej efekt ty respitní pobyty. Že ty děti tam opravdu vidí, že nejsou jediný, kdo je v péči babiček a tet... takže na ty děti to dobře funguje no.

- **A jak často takové pobyty pořádáte?**

No, pobyty bych řekla jednou za dva měsíce a jednou měsíčně máme nějakou akci celodenní třeba v sobotu nebo v neděli.

- **A nejsou zde finanční problémy se zajištěním těchto pobytů ze strany pěstounů?**

To musí bejt ze zákona zajištěný. Právě proto, že je to spojený s tím vzděláváním, který by mělo být bezplatný, takže to my, jako organizace všechno hradíme... stravování, ubytování... a v rámci tý novely je to možný. To by pak mohl být problém právě u těch nemotivovaných klientů, aby takhle někam jeli.

- **Vy tedy poskytnete i službu setkávání pěstounů, to jsem se dočetla, že by mělo být jednou měsíčně... daří se Vám tedy tato setkání realizovat?**

To máme tady v rámci dopoledního vzdělávání. Ještě jsme teda měli odpolední kluby, ale o ty teda nebyl zájem, takže to jsme zrušili. Právě to zase vychází z toho, že se jedná převážně o příbuzenskou pěstounskou péči... zpočátku říkali, že nemají potřebu se setkávat vůbec, ale potom jsme sami viděli, že si třeba popovídají během těch dopoledních setkání... ale myslím si, že jednou za měsíc během toho dopoledního vzdělávání, že je to plně optimální, že to úplně stačí.

- **Takže o ta odpolední setkání tedy nebyl zájem vůbec?**

Ne. A ted' znovu po roce se opět ptám, dokonce jsme rozdávali i dotazník, zda by byl zájem o odpolední... stále není, spíše to v těch odpoledních a večerních hodinách považujou za zátěž.

- **Nabízíte i službu provázení rodin. Jak je na tom tato služba? Řadí se mezi jednu z předních nebo také spíše nevyužívanou?**

Určitě, určitě, já to považuju to doprovázení u nás u těch příbuzenských rodin vlastně za nejdůležitější, protože umožňuje právě navázat ten lidský kontakt s těma rodinama.

- **Takže jestli tomu dobře rozumím, provázení spočívá vlastně v návštěvě jednotlivých rodin v jejich přirozeném prostředí?**

Ano, ano, přesně tak. Na návštěvy chodíme stejně, protože musíme být v kontaktu s rodinou jednou za dva měsíce. Ale jsou zase rodiny, kde je potřeba jezdit mnohem častěji, když je nějaká krizová situace nebo něco řešíme... takže tam pak jezdíme třeba dvakrát, třikrát do týdne.

- **Kolik Dohod o výkonu pěstounské péče máte tedy v současné době uzavřených?**

V současné době je to 41 Dohod, s tím, že ta jedna je s tou pěstounkou na přechodnou dobu.

- **Plánujete ještě nějakým způsobem rozšířit nabídku Vašich služeb?**

No... přidali jsme ty respitní pobyty pro děti každý měsíc, i třeba jednodenní, protože vidíme, že o to je opravdu zájem. A přidali jsme i víkendový pobyty a myslím si, že ještě budeme přidávat, protože už teďka máme dva víkendy z těch tří plné do konce roku, takže ještě na podzim budeme muset něco naplánovat.

- **Jaké jsou aktuální potřeby Vaší organizace? Popřípadě s jakými problémy se v současné době potýkáte? Pokud se s nějakými potýkáte... ve smyslu personálního zajištění, kvalifikace, již zmiňovaná podpora kraje...**

Ne, to si myslím, že je všechno v pořádku. Akorát na ty víkendový pobyty to personální zajištění je někdy náročnější, ale zatím jsme to vždycky zvládly... takže v pořádku.

- **A jak jsou vaše služby financované? Z jakých zdrojů?**

My získáváme... vlastně ministerstvo... nebo takhle, nás vyplácí Úřady práce, kdy na každou Dohodu dostáváme fixní částku na rok a potom, jak s tou částkou hospodaříme už je na nás.

- **Tazatel**

Respondent

- **Považujete síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující? Domníváte se, že jsou potřeby praxe pokryté?**

Já bych asi úplně na úvod řekla, že je zde důležitý předpoklad, a to otevřenost rodin. Ta rodina se Vám musí otevřít, aby vůbec nějaké služby chtěla. Normální biologické rodiny, ať mají problémy jakékoliv, tak málokdy vyhledají externí služby... vše si tutlají, vše si vyřeší sami... je vlastně ostuda, že něco nezvládají. A u pěstounských rodin je ten tlak daleko větší, protože na ně veřejnost pohlíží tak, že jsou to oni, kdo si vzali to velké sousto a teď to nezvládají. Takže dle mého názoru ta poprávka služeb není taková, jak si stát myslel. Takže ty organizace zajišťují převážně vzdělávání, což je povinné, a ty další služby jsou spíše ojedinělé, kdy opravdu záleží na tom, že s tou rodinou nějakou dobu pracujeme, máme vztahy a od toho se to odvíjí. Další věc je ta, že v pěstounské péči jsou dvě velké skupiny... příbuzenští pěstouni a nepříbuzenští. A těch příbuzenských je valná většina... takže ty nepříbuzenské pěstounské rodiny jsou většinou aktivní, mají zájem někam jezdit, sdružovat se, dělat tábory pro děti, víkendy, akce... a ty příbuzenské chtějí fungovat úplně normálně jako rodina. Takže je taky problém v té klientele... nepříbuzenští pěstouni většinou chtějí služby a využívají je a příbuzenští pěstouni chtějí spíše tak jako přežívat.

- **A jaký je poměr příbuzenských a nepříbuzenských pěstounů ve Vaší organizaci?**

Z rodin, které máme v současné době nasmlouvané, tak jsou to dvě třetiny příbuzenské péče a třetina nepříbuzenské.

- **Takže považujete tu síť služeb za dostačující?**

Ano.

- **Takže se domníváte, že jsou potřeb praxe pokryté?**

Ano. I když nevím teda jak ze strany pěstounů, protože pro ně by bylo ideální, aby byla minimálně v každém okresním městě domovská organizace. Například mě, jako pěstounce, by přišlo zatěžující, abych na vzdělávání 24 hodin ročně jezdila například ze Žacléře do Hradce... zkrátka takovéhle vzdálenosti.

- **Kde tedy vidíte překážky nebo bariéry kvalitního vykonávání těch služeb pro náhradní rodiny?**

Překážky... možná v poptávce ze strany těch pěstounů. Protože my jsme si vytvořili celkem dobrou síť spolupracovníků... máme nasmlouvanou paní psycholožku, já jsem pedagog, máme právníčku, ekonoma... a není vlastně poptávka po těch službách. Takže těžiště teď máme ve vzdělávání a v podstatě o nic jiného není zájem. Já si myslím, že je to opravdu o tom s tou rodinou pracovat a otvírat problémy, které oni řeší, ale bojí se do nich sáhnout. Časem by pak ta poptávka mohla být vyšší, ale i tak si nemyslím, že by to převažovalo nad tou oblastí vzdělávací.

- **Takže primárně spíše služba vzdělávání?**

Ano. Pobyt v podstatě... když zorganizujeme pobyt, tak já nevím... ze čtyřiceti rodin jede devět dětí... takže v podstatě není poptávka po žádných nadstandardních službách, kromě povinnosti vzdělávací.

- **Částečně jste vlastně odpověděla na následující otázku... Domníváte se, že stávající služby v Královéhradeckém kraji jsou dostatečně využívány?**

Nejsou, protože nabídka je větší, než poptávka.

- **Tudíž kdybyste měla říci, jaká je dle Vašeho názoru efektivita využívání služeb ve smyslu vynaloženého ku odebranému?**

Je neefektivní. Spousta těch organizací do toho šla s nadšením... budeme dělat tábory pro děti, budeme dělat respitní pobyt pro ty děti... a ono to... zkrátka není využití.

- **Jak hodnotíte z pohledu Vaší organizace spolupráci s krajem? Je podpora ze strany kraje dostatečná nebo kde případně vidíte problémy?**

Kraj je úřad. A úřad má jasná pravidla, což je důležité, aby ta činnost byla nějakým způsobem průhledná a jasná. My jsme s krajem v podstatě jednali o registraci, což proběhlo bez problému. A potom se tam jedná kvůli penězům, protože se tam nahlašují všechny nové rodiny, a tak z jejich strany přicházejí státní peníze... takže v těchto oblastech jsme nezaznamenali žádný problém nebo zádrhel.

- **Jak vnímáte legislativní změny – nový občanský zákoník, novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí?**

To je těžké posoudit. V podstatě Trutnovská charita nefungovala v registraci SPOD před tou novelou. Ani nevím ohlasy z jiných organizací... v podstatě jde jen o to, že získaly jinou klientelu... že ta registrace SPOD byla zaměřena na jinou část obyvatelstva a teď se to zaměřila vlastně na pěstouny a pěstounské rodiny.

- **Rozumím. A od té doby, co máte pověření a touto legislativou pracujete, vnímáte nějaké překážky?**

No, teď se zase ztížilo... to asi nesouvisí úplně s pěstounskými rodinami... ztížil se přechod dětí z ústavní péče do rodin. Prodlužily se tam ty zákonné lhůty, takže teď jako do šesti měsíců nebo vlastně po šestém měsíci nemůže jít dítě do náhradní rodiny, což je z mého pohledu krok zpět. Dříve to bylo šest týdnů.

- **Obrací se na Vaši organizaci klienti se žádostmi o pomoc a radu? A s čím se obracejí nejčastěji?**

Ano. Nejčastěji jsou to výchovné problémy nebo problémy ve škole... teď máme jednu rodinu, kde řešíme lži, krádež. Další velkou skupinou jsou právnícké problémy, takže například výživné ze strany biologických rodičů těch dětí nebo stanovení nějakých mezí ve styku dětí v pěstounské péči s těmi biologickými rodiči... to jsou asi takové dvě největší věci v této oblasti.

- **O jaké Vámi poskytované služby je největší zájem?**

To je to vzdělávání, do čehož jsou vlastně pěstouni natlačeni. A pak jsou to i konzultace ohledně výchovy. Pokud probíhá vzdělávání, tak se tam neptají přímo, ale po tom vzdělávání vlastně chodí individuálně a vedeme diskuze o jejich dětech a normálně by takhle nepřišli. Oficiálně by nepřišli, ale neoficiálně ano.

- **Má Vaše organizace zkušenosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu? Nebo obrací se na Vás zájemci o tuto formu péče?**

Momentálně nemáme žádnou rodinu na přechodnou dobu. Vím, že tady v Trutnově je jedna pěstounka na přechodnou dobu, ale nevím, se kterou jinou organizací má smlouvu. A zájem ze strany veřejnosti je mizivý... ani ta finanční odměna není motivací.

- **Na to vlastně navazuje hned moje další otázka... Jak reálné je dle vašeho názoru riziko špatné motivace k výkonu této formy péče?**

Já teď budu mluvit hodně ze své vlastní zkušenosti, protože jsem sama osvojitel. A já můžu říct, že bych to neudělala ani za těch dvacet tisíc, když bych to sama nechtěla a neměla na to motivaci osobní. Z rozhovoru s OSPODem máme informace, že jsou hodně ženy kolem 45 – 50 let, nezaměstnané dlouhodobě, řeší finanční situaci a tohle vidí jako jeden zdroj příjmů a i možnost realizace... jsou tam i ty osobní motivy jo, že to není jen ten motiv finanční. Že by se rozhodla rodina jen tak z ničeho nic, budeme pěstouni na přechodnou dobu, je úplně minimální. A ještě co já vím odborně, tak ti lidé na to nejsou připravení, oni vůbec nevědí, do čeho jdou, protože i normální pěstounství nebo osvojení je věc... nechci říct, že úplně diametrálně odlišná od biologického rodičovství, ale ty představy bývají většinou tak jako zromantizované... takže já na to mám opravdu pesimistický pohled a opravdu bych to sítu dělala přísně a ty přípravy hodně reálné, aby věděli, do čeho jdou, aby znali ty příběhy, aby znali ty děti, které můžou dostat. Já si myslím, že to tak je, já už jsem touto přípravou prošla a taky to nebylo nějaké malování na růžovo... takže to je důležité, aby byli ti pěstouni usazeni do reality... a tam je to ještě ztížené tím, že to dítě, i když si vytvoří vazbu, tak u nich nezůstává... oni jsou jenom lepší

forma ústavní péče a předávají to dítě zase dál. Což si zase nedokážu osobně představit, s tím dítětem rok pracovat, vybabrat ho z toho nejhoršího, vytvořit tu primární vazbu a odevzdat ho jiné rodině. Na to musí být opravdu nátura a já bych tam dala i podmínku profesní... v oblasti pedagogické, psychologické.

- **A nemyslíte si, že zde mohl vyvstat problém ve smyslu takové trochu diskriminace, že by tuto péči mohli vykonávat jen osoby takto vzdělané a jiné ne?**

Myslím si, že praxe ukáže, jak to budou ti pěstouni zvládat. Zás je to takový hokus pokus na těch dětech, čehož nejsem zastáncem. Prakticky ti pěstouni jsou navázáni na ty organizace, které tu síť odborníků mají... třeba konkrétně u nás by to zázemí měli. Teď jde o to, do jaké míry by ho využívali, jak by byli otevření tomu, že mají problém a měli by ho řešit, a jak moc by byli schopni té profesionality v tom vztahu k tomu dítěti. Protože se do jisté míry musí chovat jako ti zaměstnanci ústavní, nevytvářet vazby, zajistit základní potřeby, ale na druhou stranu je to dítě v rodině, jsou tam třeba i biologické děti...

- **Jak z pohledu Vaší pracovní zkušenosti hodnotíte asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou? Domníváte se, že je to dobrá věc a doporučila byste nebo naopak?**

Naše organizace zatím nezprostředkovávala žádný kontakt s biologickou rodinou. Pokud funguje, tak funguje přímo v těch rodinách, protože většinou jsou to ty příbuzenské rodiny, kdy se třeba prarodiče starají o vnouče a ten biologický rodič se tam přijde občas podívat nebo pošlou fotografie. Ale zprostředkovávali jsme kontakty tady v mateřském centru, které jsem založila a ty kontakty byly... nemůžu najít to správné slovo... přišla zmlácená biologická matka do krve za osmiletou holčičkou, která to nechápala, zkrátka to bylo nad její lidské chápání... teď do toho ta pěstounka, která to bude muset doma té holčičce vysvětlovat, doléčovat to trauma... ale v podstatě nelze tomuto styku zabránit a říct ne, není to vhodná věc pro tu holčičku, protože pro ni je to pořád biologická matka. Je to rozporuplné... na druhou stranu, jsou styky, které proběhnou velmi kultivovaně. Nelze jednoznačně říct, je to dobře nebo je to špatně.

- **Vzdělávání pěstounů jsme již zmiňovali... V jakých oblastech tedy probíhá a jak často?**

My máme nabídku vzdělávání dopoledního, to je hodně pro příbuzenské pěstouny. Pak máme stejné téma, které opakujeme navečer od 17:00 do 20:00, to je zase pro ty pracující. A pak máme soboty, což je blok osmi hodin vzdělávání s obědem s programem pro děti... ty soboty zatím využívané moc nejsou, protože jak říkám, většina je příbuzenských pěstounů a oni si radši odsedí ten blok čtyř hodin jednou za dva měsíce. Takže nabídka tam je, ale spíše se využívá toho dopoledního času nebo navečer. Co se týče témat, tak máme většinu výchovných témat jako lež v rodině, kapesné ano či ne, odměny a tresty, spánek u dětí a noční děsy, nebo biologická rodina versus pěstounská, jak třeba sdělovat dětem, že mají jiné rodiče... Dále třeba daňové priznání, finanční gramotnost. Dále máme arteterapii jednou až dvakrát do roka, muzikoterapii... tyhle formy terapie jsou zase pro určitou část klientely, protože speciálně ti starší pěstouni jsou hodně uzavření, mají zábrany.

- **Myslíte, že u toho vzdělávání kdyby bylo ponecháno čistě na iniciativě pěstounů, že by o to byl zájem?**

Nebyl. I když jsem se setkala i s názorem, a to bylo tedy u nepříbuzenských pěstounů, že mají možnost se zadarmo dostat k tématům, ke kterým by se normálně nedostali, a nebo by za ně platili velké peníze. Což mě potěšilo, protože se snažíme to vzdělávání dělat opravdu kvalitně... nerozdáme jim papíry, aby si něco přečetli a pak podepsali, že tu byli a nashledanou. U těch příbuzenských pěstounů je to těžké, když Vám přijde paní 75 let, má vychované svoje děti a teď má v pěstounské péči dvě vnučky, sedne si a tváří se, „tak mě teda poučte“. My tam nejsme ti, kteří je jdeme poučovat, ale snažíme se jim předat něco, co by jim mohlo prospět... je to hodně o tom, jak se Vám ti klienti otevřou.

- **Vaše organizace poskytuje také odlehčovací a víkendové pobyty. Myslíte si, že plní svůj účel ve smyslu stmelování atd.?**

No, teď s novou směrnicí pro čerpání peněz pro pěstounské rodiny vyšlo, že pokud uspořádáme pobyt, tak je tam podmínka denně minimálně šest hodin vzdělávat. My jsme měli původně v hlavě, že budeme dělat pobyty pro celou rodinu

nebo dokonce byl i požadavek, že by s nima jela i biologická matka... to v podstatě není možné, protože my musíme za ten den šest hodin vzdělávat pěstouny, po tu dobu se staráme o děti... takže tam vlastně vypadl takový ten stmelovací článek, že sice na pobyt jede rodina, ale my jí musíme rozdělit... takže musíme hodně, hodně přemýšlet, abychom mohli takovou akci navlíknout na vzdělávání a přitom se jednalo o společnou práci a společně trávený čas té rodiny. Takže v podstatě nemáme šanci za státní peníze udělat obyčejný odlehčovací pobyt... vyvést rodiny na hory, popovídat si, jít na výlet.

- **Jak často takovéto pobyty nebo akce pořádáte?**

My máme pobyty tři do roka. Dva víkendy jsou pro děti a jeden pro rodiny. Když jsou to ty pro děti, tak tam ta povinnost vzdělávání samozřejmě není.

- **A finančně jsou tyto pobyty zajištěny ze státních příspěvků?**

Ano. Zatím jakoby nikdo nehledá náhradní zdroje, protože není potřeba.

- **Jak je to ve Vaší organizaci s provázením pěstounů?**

Provázení pěstounů jsou v podstatě návštěvy přímo v rodinách. Ta doba je stanovená na dva měsíce, ale není to tak, že bychom čekali, až uplynou dva měsíce, abychom mohli do rodiny jet. Někdy je potřeba navštívit tu rodinu častěji, pokud tam něco řešíme nebo je krizová situace. Je to práce s tou rodinou v přirozeném prostředí.

- **Pořádáte akce pro veřejnost? Popřípadě jak často?**

Ted' mám zrovna v plánu na jaro jednu v podstatě na první výročí otevření našeho centra. Udělat tam besedu a podat informace pro zájemce o náhradní rodinnou péči, protože znám spoustu lidí, kteří o náhradní rodinné péči uvažují nebo uvažovali a z různých důvodů to nedopadlo... takže bych chtěla podat reálný obraz toho, co všechno to obnáší. Bude tam zástupkyně OSPODu, paní za příbuzenskou pěstounskou péči, já jako osvojitelka... takže jsem zvědavá, jakou to bude mít odezvu a jestli o to bude zájem.

- **Kolik Dohod o výkonu pěstounské péče máte uzavřených?**

V současné době 10.

- **Zajišťujete přípravy pěstounů?**

Naše organizace ne. Co se týče příprav, to centrálně zajišťuje Salinger. Já tu přípravu mám nachystanou, chceme žádat o dodatek k registraci s tím, že bysme ty přípravy rozjeli. Nevíme, jaký o to bude zájem, protože nových žadatelů je tady v regionu tak kolem 20, takže by ta frekvence nebyla asi častá, tak jednou do roka.

- **Na to vlastně navazuje další otázka... Plánujete nějakým způsobem rozšířit nabídku Vašich služeb?**

Tak to je ta příprava. Jinak zatím nevidím, kde by byla potřeba... vzhledem k většině příbuzenských pěstounů... ta poptávka prostě není.

- **Jaké jsou aktuální potřeby Vaší organizace? Jestli se například potýkáte s nějakými problémy, ve smyslu personálního zajištění, financování, již zmiňovaná podpora kraje atd.**

Potřebovali bychom více pěstounů. Ideální by bylo 20 rodin na jednoho pracovníka. S tímto počtem začínat, aby ten start byl... aby ty služby fungovaly hned.

- **Také už jsme se částečně dotkly financování... Jakým způsobem jsou Vaše služby financovány?**

Jsou v tom státní peníze a v podstatě žádné další zdroje zatím nehledáme, protože poptávka není vysoká.

- **Ještě k setkávání pěstounů... Tuto službu neposkytujete?**

To byly taky ideály zezáčátku. Kluby, kavárny, podvečery pro pěstouny... ono to hlavně vzešlo z představy nepříbuzenské pěstounské péče, kdy ty rodiny jsou hodně aktivní, chtějí se setkávat a jezdit na víkendy... ale tím, že tyto organizace mají převážnou většinu příbuzenských pěstounů, tak u nich není ochota chodit

na vzdělávání, natož na nějaké kluby. Nemají potřebu se takto setkávat a myslím, že ta potřeba ani nebude. Spíše je taková ta potřeba lidského sdílení, se sousedkou, s kamarádkou, se kterou jste byla kamarádka už předtím... proč vlastně uměle něco vytvářet a separovat ty lidi mimo společnost... že když jste pěstouni, tak se musíte scházet tady a řešit svoje problémy teď a tady. Aby právě i ta běžná společnost dokázala vstřebávat ty problémy toho pěstounství.

- **Tazatel**

Respondent

- **Považujete síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující?**

Tady v Královéhradeckém kraji je síť dostatečná podle mého názoru a to spektrum služeb pro náhradní rodiny je také dostatečně široké.

- **Takže se domníváte, že jsou potřeby praxe pokryté a z tohoto pohledu pro tuto cílovou skupinu nic nechybí?**

Ano.

- **Kde nebo v čem vidíte překážky kvalitního vykonávání stávajících služeb v Královéhradeckém kraji?**

Já si myslím, že žádné překážky nejsou... že stávající služby, tak jak jsou nastavené, že fungují bez problému... jsou využívány... takže mě v tuhle chvíli nenapadá nic, co by bránilo jejich kvalitnímu vykonávání.

- **Částečně jste mi tedy odpověděla na další otázku, zda si myslíte, že jsou stávající služby dostatečně využívány?**

Ano, jsou.

- **Jaká je dle Vašeho názoru efektivita využívání služeb? Ve smyslu vynaloženého ku odebranému?**

Vynaložené ku odebranému je v souladu.

- **Takže je tedy využívání služeb efektivní?**

Ano, to je efektivní.

- **Jak hodnotíte z pohledu Vaší organizace spolupráci s krajem? Je podpora z jeho strany dostatečná nebo jsou v rámci této spolupráce nějaké problémové oblasti?**

Spolupráce s krajem je výborná. Problémy žádné určitě nejsou. Komunikujeme a spolupracujeme velmi často a dosud jsme v téhle oblasti nezaznamenali žádná negativa. Pravda, že se dotazujeme poměrně často, ale pracovníci nebo pracovnice na kraji jsou vstřícné a vždy podají potřebné info.

- **Jak vnímáte legislativní změny – Nový občanský zákoník, novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí?**

Jak vnímám? No, jsou to předpisy, kterými se musíme při naší práci řídit a musíme je dodržovat, jsou pro nás závazné.

- **To jsme se asi trochu nepochopily v těch legislativních změnách. Otázka byla myšlena tak, zda je z Vašeho pohledu možné porovnat situaci před platností novely a teď v současné době. Jak se v jejich důsledku například změnily některé oblasti Vaší práce s pěstounskými rodinami?**

Jo takhle... no to je pro mě stejně těžké posoudit nebo říct, protože my vlastně fungujeme až podle té nové legislativy... až se vznikem té novely. A to fungování dle současných předpisů... nelze říct jednoznačně pozitivní nebo jednoznačně negativní. Ale to si myslím, že není otázka jen tohoto zákona nebo předpisu... žádný není 100%, v každém se najdou chyby... a v tomhle případě je odhalujeme až tehdy, kdy se s tou konkrétní věcí setkáme přímo v praxi. Ale porovnat fungování před a po není v tuhle chvíli v mých silách.

- **Obracejí se na Vaši organizaci klienti s žádostmi o pomoc a radu?
A s čím nejčastěji?**

Obrací. A nejčastěji... to je různorodé... teď momentálně to bylo daňové přiznání v kontextu s odměnou pěstouna. Ale také jsou to velmi často problémy v otázkách výchovy dětí... výchovné problémy, pak i právní problémy... sociálně-právní oblast atd.

- **O jaké Vámi poskytované služby je největší zájem?**

Jednoznačně vzdělávání a pak ta odborná pomoc.

- **Máte již zkušenosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?
Obracejí se na Vás zájemci o tuto formu péče?**

Zájemci se na nás neobracejí, protože ji nezprostředkováváme. Takže zkušenosti nejsou.

- **Mohla byste alespoň uvést Váš názor vycházející z praxe jak reálné je riziko špatné motivace k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu? Popřípadě jestli spatřujete nějaká další rizika?**

Já žádná rizika nespatřuji, protože pokud se někdo zajímá o pěstounství na přechodnou dobu a jeho motivací by byla například vidina těch peněz, tak ta negativní motivace by byla rozklíčovaná už v přípravných kurzech a pohovorech s psychology, které samotnému výkonu předchází. Pokud by toho někdo šel opravdu s těmito úmysly, nebála bych se, že se to včas odhalí.

- **Jak u Vás probíhá vzdělávání pěstounů? Jak často a v jakých oblastech?**

Vzdělávání u nás probíhá šestkrát ročně a zajišťují ho buď lektori od nás, a nebo spolupracujeme se vzdělávací agenturou. To vzdělávání je buď tady u nás, většinou blokově šest hodin v soboty nebo i pátky, a nebo jezdíme na víkendové pobyty, kde je součástí taky vzdělávání. To jsou skupinové formy. Pak nabízíme i individuální vzdělávání v domácnosti pěstounů, když je tam nějaký problém a víme,

že ta skupinová forma pro ně není vhodná... třeba zdravotní postižení postižení dítěte a podobně. Pak máme taky samovzdělávání pěstounů... máme k dispozici odborné publikace, které můžeme zapůjčit... ale o to není až takový zájem.

- **A ty oblasti?**

Ty oblasti jsou různé. Vycházíme z potřeb klientů, aktuální situace nebo dění, hodně jsou to témata zaměřená na péči o dítě... je vždy na výběr, nestanovíme třeba 2 témata a těch se musí pěstouni zúčastnit... ta nabídka vlastně visí na webu.

- **Vzdělávání je pro pěstouny zákonem stanovená povinnost. Domníváte se, že by byl o tuto službu zájem, pokud by bylo ponecháno čistě na iniciativě pěstounů?**

No... nejde to plošně vztáhnout na všechny. Já bych to řekla asi takhle... v případě příbuzenských pěstounů by nebyl zájem vůbec žádný... pro ně je to spíš přítěž, a v případě těch ostatních by byl zájem asi tak poloviční, než je dosud.

- **Domníváte se, že odlehčovací služby, víkendové pobyty plní svůj účel stmelování atd.?**

My pořádáme vzdělávací víkendy, na které teda jezdí jak pěstouni rodiče, tak děti. Na programu je to vzdělávání pro dospělé, ale pak i hry, zábava... to si myslím, že účel plní. Ty odlehčovací služby jsou víceméně jednodenní sportovní nebo takové zábavné dny, kdy si teda pěstouni v tom dni mohou čerpat volno, odpočinek. Pak zajišťujeme hlídání dětí chůvou.

- **Není problém s finančním zajištěním odlehčovacích služeb?**

To je hrazeno z příspěvku na výkon pěstounské péče, pokud mají uzavřenou Dohodu. Ne ale vše. Vždycky je tam finanční spoluúčast pěstounů... jak v případě těch pobytů, tak odlehčovacích služeb. Z příspěvku je hrazena velká část nebo větší část té služby... je to nastaveno tak, aby si to mohli nějakým způsobem dovolit... máme nastavenou takovou únosnou hranici...

- **Poskytujete náhradním rodinám službu provázení?**

Ano. To je dané i za zákona... minimálně jednou za dva měsíce se ta rodina musí navštívit.

- **Kolik Dohod o výkonu pěstounské péče máte v současné době uzavřených?**

7 Dohod a pro obvod Novobydžovska dodáváme komplex našich pěstounských služeb... a pro okolní OSPODy vždycky podle jejich zájmu.

- **Plánujete nějakým způsobem rozšířit nabídku Vašich služeb?**

Neplánujeme.

- **Jaké jsou aktuální potřeby Vaší organizace? Popřípadě s jakými problémy se v současné době potýkáte, pokud nějaké jsou...**

S žádnými problémy se nyní nepotýkáme.

- **Jakým způsobem jsou Vaše služby financovány?**

Máme různé zdroje. Jednak příspěvky na výkon pěstounské péče, pak píšeme projekty, máme i sponzory... firmy a podnikatelé... a doplňkově to je naše činnost... služby pro rodiny a domácnost

- **Tazatel**

Respondent

- **Považujete síť služeb pro náhradní rodiny v Královéhradeckém kraji za dostačující?**

To si myslím, že právě tady v Královéhradeckém kraji je těch služeb a organizací opravdu hodně, a že i ti pěstouni nebo poručníci mají velký výběr a ta šířka těch služeb je, pokud se dozví všechny potřebné informace... například od pracovníků OSPODu atd.

- **Domníváte se tedy, že ten široký výběr dle Vašeho názoru, je dostatečně využíván těmi náhradními rodinami?**

Já si víceméně myslím, že se to začíná všechno využívat. My konkrétně jsme vlastně s náhradními rodinami pracovali i před tím pověřením, vlastně před tím uzavíráním Dohod, na základě poskytování sociálních služeb. Ty rodiny, které u nás měly smlouvu o poskytování sociálních služeb, byly zvyklé, věděly, co od toho mohou očekávat. Nově přichozí rodiny jich zpočátku třeba využívaly méně, i třeba nadále jich méně využívají, protože nechtějí být v tom systému. Ale jiní třeba naopak, jsou za to rádi... záleží taky na konkrétní rodině... některé jsou uzavřenější, některé naopak... ale celkově si myslím, že ano, že jsou využívány.

- **Vidíte například rozdíl ve využívání služeb u příbuzenských a nepříbuzenských pěstounských rodin?**

Spíš než v tom, vidím spíš rozdíly v mobilitě. V tom, jak je kdo mobilní a je schopen se dopravit, protože máme rodiny opravdu z celého kraje. Jestli má možnosti se dopravovat a také i jestli vůbec chce... což jsou třeba záležitosti i věkový či osobní a také co konkrétně zrovna řeší za problém třeba.

- **Takže jestli chápu dobře, hraje roli i ta dopravní dostupnost. Vidíte třeba tady překážku, že jsou služby orientovány do větších měst?**

Ano, může to tak být. My se ale třeba snažíme to rozprostřít ty služby po kraji. Například semináře máme tady v Hradci Králové. Víkendy se snažíme také uzpůsobovat místu bydliště, že například když máme určitéj počet rodin blíž k Orlickým Horám, zařídíme pobyt tam a netaháme je třeba až do Krkonoš a naopak. A dále se snažíme i lokálně dělat ty Kluby pěstounů... zase tady v Hradci, Rychnově nad Kněžnou, děláme i v Jičíně a tak. Jezdíme hodně do těch rodin, takže také se snažíme usnadnit... problematictější je třeba ale, když chtějí využívat individuální psychoterapeutickou péči... to už opravdu musejí dojet za tím daným nasmlouvaným odborníkem, protože se nám zatím nepodařilo získat odborníka, který by za těmi rodinami dojížděl až přímo k nim.

- **Kromě dostupnosti, vidíte ještě někde překážky kvalitního vykonávání?**

Ještě mě napadá... vlastně služby pro adoptivní rodiče... vše je orientováno na pěstounskou péči, případně poručnictví... my můžeme vlastně adoptivním rodičům nabídnout akorát tak Kluby. Je to zase otázka financí, nedostaneme na to finance. A pak vidím problém taky v tom, že se opomíjí fakt, že v té rodině jsou i další členové, i biologické děti, nejen ty v pěstounské péči, takže to jakoby je trochu problém při těch pobytech třeba... abychom mohli vzít celou tu rodinu, všechny a nerozdělovat je.

- **A pokud by si to ti adoptivní rodiče platili sami?**

To je zase otázka, pokud na to mají, jakože třeba často ne. A i kdyby měli opravdu zájem a i si to zaplatit, jsou zde zase důvody kapacitní.

- **Jaká je dle Vašeho názoru efektivita využívání těchto služeb? Ve smyslu vynaloženého ku odebranému?**

Z mého pohledu si myslím, že je to efektivní. Ale zase, jak říkám, záleží to také na individuálních případech, ale celkově si myslím, že ano, že je to efektivní.

- **Jak hodnotíte s pohledu Vaší organizace spolupráci s krajem? Je podpora z jeho strany dostatečná?**

Spolupráci s krajem hodnotím pozitivně... s pracovníky jsme v častém kontaktu, i co se týče například nějakých vyjasňování informací... co můžeme proplatit, co už ne. Také vlastně co se týká aktuálních informací, co je nového, protože často jsou ty pokyny, metodiky velmi obecné... takže se doptáváme v souvislosti s konkrétním případem, který řešíme. A samozřejmě jsme v kontaktu i ohledně finanční stránky, finančního zajištění služeb. Naopak i pracovnice OSPOD na nás odkazují jakoby... že existují služby, které mohou využívat. Často zveme pracovnice OSPOD sem k nám do střediska, kdy pěstounům přináší i ten odborný pohled.

- **Jak vnímáte legislativní změny? Nový občanský zákoník, novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí... Dotkly se Vaší práce?**

Samozřejmě, že dotkly. V souvislosti s novelou jsme poměrně hodně rozšířili nabídku služeb pro náhradní rodiny. Dříve jsme jakoby taky pracovali s náhradními rodinami, ale na základě smlouvy o poskytování sociálních služeb, jak jsem říkala. Takže jsme rozšířili... původní klienti nám zůstali a samozřejmě přibyli a přibývají noví. Kladně vnímám i zpracovávání individuálních plánů dítěte... ale jakoby plánů kvalitně zpracovaných. Že pokud jsou opravdu dobře zpracovaný, je to velmi dobrý nástroj pro práci nejen s tím dítětem, ale i s celou rodinou. Naopak v tom negativním slova smyslu je určitě administrativa, samé papíry.

- **Obracejí se na Vaši organizaci klienti s žádostmi o pomoc a radu? A s čím nejčastěji?**

Ano obrací. To spektrum je široké, nelze asi jednoznačně říct... často jsou to výchovné problémy, problémy ve škole, i právní oblast...

- **O jaké Vámi poskytované služby je největší zájem?**

To je také těžké nějak generalizovat. Jakoby o všechny námi poskytované služby je zájem, ať už od vzdělávání, přes víkendové pobyty, ale i konzultace, poradenství...

- **Máte zkušenosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?**

Obracejí se na Vás zájemci?

My zatím žádné pěstouny na přechodnou dobu nemáme. Takže zkušenosti nejsou a musím říct, že zatím žádný velký zájem o tuto formu péče není.

- **Mohla byste alespoň na základě Vaší pracovní zkušenosti říci, jak reálné je riziko špatné motivace k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu? Nebo zda vidíte nějaká další rizika?**

Nemyslím si, že by až tak velkou roli hrála finanční motivace. Já osobně ale vidím riziko v nedostatku informací... co všechno to obnáší, co je potřeba... a často neuvědomění si těch lidí toho, jak moc náročné to je, že je to stálý úvazek... pokud se jedná o malé dítě, které potřebuje péči 24 hodin denně. Neuvědomění si i toho, jak dalece to může ovlivnit zbytek rodiny, biologické děti, ale mohou tam být i třeba děti v klasické pěstounské péči. Může tam být i taková disharmonie ve smyslu, že třeba pěstounka vychovala svoje děti, které jsou již velké, na přechodnou dobu má malé dítě, které když za nějaký čas odchází, tak může dostat znovu malé dítě, takže se to vše dokola opakuje a dokola může například prožívat to stejné vývojové období dítěte, což je nepřirozené. Ve finále jsou to vlastně velmi těžce vydělané peníze, když to takhle řeknu.

- **Jak z pohledu Vaší pracovní zkušenosti hodnotíte asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou? Domníváte se, že je to dobrá věc a doporučila byste nebo naopak?**

Určitě si myslím, že je to dobrá věc. Je to služba, která je opravdu využívána. Ze strany pěstounů je to hodnoceno velmi kladně, především to, že to za ně někdo zprostředkuje, že někdo zkontaktuje toho biologického rodiče, že se sejdou na neutrální půdě a hlavně mají jistotu, že je u toho třetí nezávislá osoba, která může kdykoliv zasáhnout a situaci usměrnit. Pro ně je to výhoda jakoby v té anonymitě... že ten biologický rodič nemusí vědět, kde bydlí, nemusí mít na ně telefonní číslo, a tak je případně určitým způsobem kontaktovat, pokud si to nepřejí. Takže určitým způsobem i takový pocit bezpečí. Samozřejmě jsou asistované kontakty bezproblémové, ale i třeba takové trochu komplikovanější,

kdy ale také na to pamatujeme a můžeme odkázat na naše psychoterapeutické služby, které to prožité trauma tak jakoby doladí, uhladí. Takže určitě se snažíme o tu návaznost. Často ale náhradní rodiče asistovaný kontakt vůbec nepotřebují, a to hlavně u příbuzenských pěstounů, kde to probíhá tak nějak přirozeně v té rodině, do toho my nezasahujeme.

- **Jak probíhá vzdělávání pěstounů, jak často a v jakých oblastech?**

Oblasti jsou různé. Snažíme se zohlednit zájem pěstounů, nějaké aktuální problémy nebo situace... jsou ale i oblasti nebo témata, která opakujeme pravidelně, protože je o to zájem... to jsou témata související s vývojovými změnami, puberta... také i podle dostupnosti lektora, odborníka. Ta témata jsou vždycky stanovena dopředu na celý rok a ti pěstouni si mohou vybírat, různě kombinovat. To vzdělávání probíhá jednak tady u nás ve středisku, ale i v rámci víkendových pobytů, třeba i Klubů. Nabízíme jak dopolední, tak odpolední časy... takže ta nabídka si myslím, že je opravdu široká. Konkrétně ta jednotlivá témata jsou zavěšena na webu. A taky ještě máme takovou malou knihovnu, kterou teda postupně rozšiřujeme... takže je možnost taky půjčovat odbornou literaturu.

- **Vzdělání je pro pěstouny zákonnou povinností. Domníváte se, že by o to byl zájem, kdyby to bylo ponecháno čistě na iniciativě pěstounů?**

Zase se jedná o individuální případy, ale v celku si myslím, že jo, že by byl. Vlastně i před tou novelou jsme dělali jakoby vzdělávání a klienti docházeli. Zase pokud vezmu příklad, kdy mají prarodiče vnouče v pěstounské péči už třeba 17let a dosud na něco takového nebyli zvyklí, samozřejmě, že ten zájem by nebyl. Jsou pěstouni, kteří chválí, kteří docházejí rádi, aktivně se zapojují. Jsou i tací, kteří si to přijdou jen odsedět, aby splnili hodiny, ale to je spíše malá nebo menší část.

- **O víkendových pobytech už jsme trochu mluvili. Je o tyto služby zájem a myslíte si, že plní svůj účel stmelování?**

Určitě plní. Pořádáme různé... buď jen pro děti, nebo pro celé rodiny. Dříve jsme měli 4 víkendové pobyty do roka, v současné době jsme museli rozšířit nabídku a máme 10

pobytů. Děláme letní tábor na týden pro děti, ty víkendové i pro rodiče jsou spojené se vzděláváním. Ale zase... nenutíme děti z pěstounských rodin, aby jezdily na naše tábory, pokud jsou jakoby zvyklé už z dřívější doby jezdit na své, kde mají kamarády. To je určitě plus v souvislosti se začleněním...

- **Jak je to s finančním zajištěním pobytů? Není zde problém s nedostatkem finančních prostředků ze strany klientů?**

Problém si myslím, že není, ještě se nám nestalo, aby z finančních důvodů klienti nejeli. My to máme jakoby nastaveno tak, že pobyty hradíme... z velké části... ale pěstouni se vždycky určitou částí podílí také. Nejsou to jakoby žádné horentní sumy, protože víme, že si to v mnoha případech dovolit nemohou... ty finanční prostředky zkrátka nemají. Ale je to spíše o tom pocitu nebo principu, že to nedostanou jakoby zadarmo...

- **Kolik Dohod o výkonu pěstounské péče máte v současné době uzavřených?**

Ted' je to asi 60 Dohod.

- **Jak často probíhají přípravy žadatelů o náhradní rodinnou péči? A kolik je případných zájemců?**

Asi nelze jakoby říci jak často, odvíjí se to hlavně podle počtu zájemců, což bývá kolem 20 maximálně na tu jednu přípravu.

- **Co jsem tak analyzovala ostatní pověřené organizace v kraji, zjistila jsem, že v přípravě žadatelů jste snad jediná, je to tak?**

Takhle jako pověřená organizace ano, ale nezajišťujeme všechny přípravy v kraji. Je tu vlastně ještě OSPOD a také běží jakoby individuální program... ted' mi vypadl ten název, omlouvám se... a ten teda zajišťuje ty přípravy taky. Ale takhle jako organizace jsme asi jediná.

- **Domníváte se, že je to dostatečný počet na celý kraj?**

Já si myslím, že to není jakoby tom o počtu organizací, které zajišťují ty přípravy, ale spíše o jejich kvalitě. Třeba to, že to dělá jedna organizace, může být v něčem přínosem v tom, že se ty konkrétní informace dostanou k těm žadatelům, že jsou opravdu předané. Když to dělá víc organizací, tak samozřejmě každý má jiný přístup... ale také nelze říci, že je to špatně... může to být i přínos v tom, že je to více zacílené na tu skupinu a můžete jí dát to, co jí bude víc vyhovovat... třeba já nevím... když tam jsou více zážitkové techniky, tak to nemusí úplně každému vyhovovat a naopak.

- **A jak dlouho taková příprava tedy trvá?**

Různě. Vždycky byly dva víkendy, potom byla část... nebo takhle, vždycky to je ve spolupráci s krajem... takže takové to prvotní posuzování, psychologické testy, ty probíhají vždycky na kraji. A potom byly vždycky dvě víkendové setkání, které měly různý části... jezdila pracovnice za nás, za krajskej úřad, manželé Hadašovi jako psychoterapeuti. Potom byla taková individuální část, právě u těch manželů Hadašových, kde se řešila specifika pro tu rodinu... konkrétně zacíleno na tu rodinu, co potřebují oni konkrétně vyřešit nebo tak. A potom už se jezdí do Dvora Králové do ústavu, kde byla zase pediatrická část s paní doktorkou spolu s prohlídkou zařízení, aby náhradní rodiny viděly to prostředí, viděly, kde to dítě určitou dobu bylo, a tak. My ještě to děláme tak, že se snažíme, aby ty skupiny byly namíchaný, jak pěstouni, tak adoptivní rodiny, protože tam je hezky vidět ten přesah jedné formy péče do druhé... nebo spíš jakoby ty rozdily... že některé rodiny si právě uvědomí, že by jim spíš vyhovovala ta druhá forma péče, než o kterou žádají.

- **Vy poskytujete také službu supervize rodiny a provázení rodiny, jaký je mezi nimi rozdíl?**

Supervize rodiny je nabídka služby pro rodiny, které chtějí právě individuálně docházet k manželům Hadašovým, ale ne řešit konkrétně nějaký problém... tam jde třeba o to, že ty problémy tam v minulosti byly, teď je situace třeba trochu klidnější, ale nejistá... zkrátka chtějí nějaký odborný pohled zvenčí na tu situaci. Jsou to takový krátký, ale pravidelný setkání... většinou jednou za dva měsíce a řeší

se teda co bylo, co třeba bude a ta situace se jakoby monitoruje... aby se to vlastně řešilo, než ty problémy jako vzniknou.

- **Takže určitá prevence?**

Ano, dalo by se říct.

- **A to provázení rodiny?**

To jsou vlastně návštěvy v rodině. A nebo se může jednat jakoby o provázení v tom konkrétním problému, což se může řešit i s Hadašovými nebo s dalšími odborníky, kteří s námi spolupracují.

- **Vy děláte kluby pěstounů, kde dochází k setkávání pěstounů. Je to jediná možnost nebo příležitost k tomu setkávání v rámci Vaší organizace nebo jsou i jiné možnosti?**

To setkávání probíhá defakto na všech našich akcích... na tom vzdělávání, pobytech, při workshopech... takže těch příležitostí je víc.

- **A ty kluby jsou jak často?**

Ty kluby... záleží na tom kde... jak jsem říkala, máme kluby v Hradci, v Rychnově a v Jičíně. V Hradci jsou jednou měsíčně, pravidelně, mimo teda letních měsíců. V Jičíně taky jednou měsíčně a Rychnov je podle domluvy, většinou tak jednou za tři měsíce, někdy častěji, někdy méně častěji.

- **A ty kluby jsou vyložené o tom setkávání a sdílení nebo jsou tam přichystané i nějaké aktivity či vzdělávání?**

Zveme tam odborný lektory, takže i tam probíhá částečně to vzdělávání, ale ne jako klasicky, více besedově. Nebo jsou tam takový méně obsáhlý témata. Ale spíše to sdílení, jako že i když je pozvaný ten lektor, tak je to vedený víc tou formou sdílení, než předávání informací.

- **Pořádá Vaše organizace akce pro veřejnost? Popřípadě jak často?**

Akce pořádáme, jsou to tak dvě až tři akce za rok. V uplynulém roce jsme se zapojili hlavně do větších akcí jako je festival sociálních služeb Hradec Králové nebo do celoorganizační akce Den rodiny. Potom vlastně každý rok chodí kolegyně tady na UHK, kde předává studentům informace o náhradní rodinné péči. Na letošní rok ještě navíc chystáme pro veřejnost otevřenou přednášku či besedu na téma související s náhradní rodinnou péčí.

- **Plánujete nějakým způsobem rozšířit nabídku Vašich služeb pro náhradní rodiny?**

To závisí jaká bude naše kapacita... nicméně si myslím, že v tomhle roce zůstane nabídka stejná. Minulej rok právě v souvislosti s novelou jsme výrazně rozšířili, takže letos bychom to chtěli udržet, zachovat a do dalšího roku uvidíme, jaký budou naše kapacity o co je a bude zájem... zvažujeme už teď nějaké výlety pro děti i celý rodiny.

- **Jaké jsou Vaše aktuální potřeby, tedy Vaší organizace? Jestli jsou například nějaké problémy, se kterými se potýkáte nebo naopak? Ve smyslu financování, personálního zajištění...**

Problémy nejsou ani tak s financemi, ale spíše s informacemi, jakoby získat všechny informace tak, abychom správně využili ty finance, abychom neproplatili něco, co se nesmí, protože to je oblast, která není úplně přesně vymezená. Takže jakoby i ta obecnost nebo nejasnost těch metodik. A také to, abychom mohli poskytovat služby jakoby celejm rodinám a i adoptivním rodinám, jak jsme se bavily. Abychom to mohli zacelit a nemuseli to rozdělovat a hlavně je rozdělovat.

- **Kdybyste teda mohla ještě shrnout ty zdroje financování?**

Tak to je kraj, příspěvky na ty Dohody, individuální projekty a také finance nadačních fondů.

